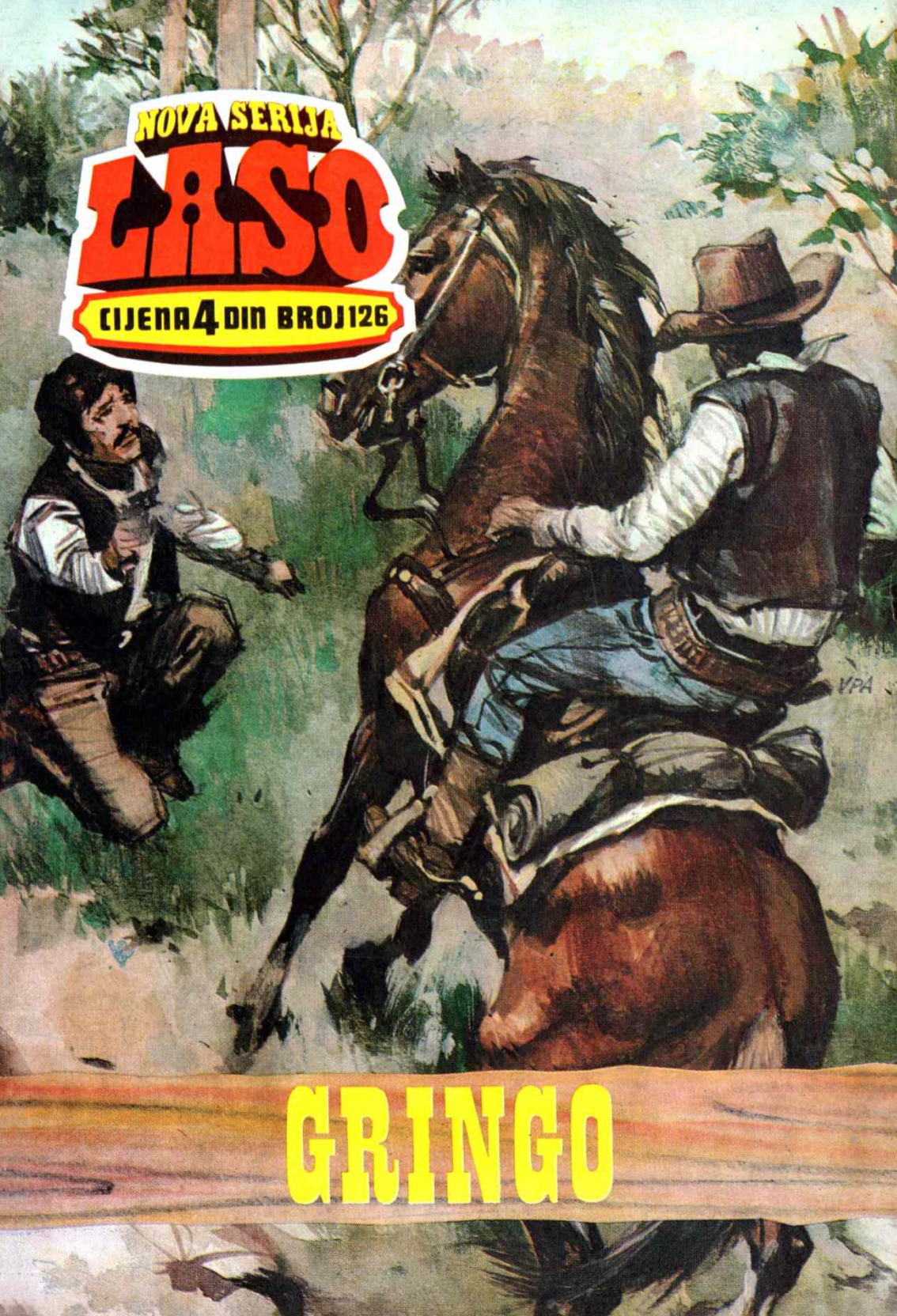

NOVA SERIJA

LASO

CIJENA 4 DIN BROJ 26

GRINGO

L. L. FOREMEN

GRINGO

»Laso« Nova serija 1976.

L. L. Foreman: GRINGO

Naslov originala: GRINGO

(Copyright: Fawcett Publications)

Recenzija: Lidija Krleža, profesor

Prijevod: Diana Bourek

»Život« Izdavač OOUR izdavačke djelatnosti »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR novinsko revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1978.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju): VJESNIKOVA PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijena 4 d. Za inozemstvo: DM 1.80; ASCH 8; SFRS 1.60; HFI 1.90.

Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 1936/1 — 1978 od 26. XI 1978.

I

Oduprijevši se obim nogama o vreće pune pošte, Watt Coxon uglavi bolni lakat u otvor prozorčića, kako bi učvrstio svoj položaj na tvrdoj sjedalici. Loža je nemilice poskakivala, uvijek suprotno od pokreta njegova tijela. Veliki kotači poštanske kočije nisu, čini se, mimoišli nijednu rupu na putu.

Putovanje je bilo monotono i mučno. Psovanje vozara Shattucka i ritmičko klopavanje kopita. Škripa kotača i ovjesa teškog vozila. Prašina.

Onda su zagreble kočnice i Watt udari glavom o stijenu iza svojih leđa. Mazge su stale, nestrpljivo udarajući kopitima da bi otjerale muhe. Čovjek u kočiji protrlja bolno mjesto na glavi. Nije znao za razlog zastanka, ali bio je zahvalan za bilo kakav prekid u kostolomnoj vožnji.

Shattuckove čizme zakloparale su na daskama ispod vozareva sjedišta. Watt mu uputi hladan pogled dok je žurio pokraj prozora, ali vozar se nije obazirao zaokupljen nekom neprilikom.

— Sta kažeš na ovo? — viknuo je, koračajući prema teretnim kolima koja su vozila dvadesetak metara iza njih. Užurbano je mahao prema rijeci. — Gledaj! Proklet bio!

Ta je vika napokon probudila Dillenschneidera, vozara teretnih kola. Bio je to čovjek koji nikada, pa čak ni onda kad je bio sasvim budan, nije mogao obaviti dva posla odjednom. Povukavši uzde, odložio je bič, popravio obod šešira i tek tada rekao:

— Indijanci. — Njegov je vid bio bolji od mnogih dalekozora. — Apaši.

Jahali su šarene konje, koje su čas kasnije potjerali prema kolima.

Shattuck potrči prema kočiji. Težak revolver smetao mu je udarajući ga u nogu ali to nije bilo ništa u usporedbi s pomisli da mazge ne mogu biti brže od Apaša. Kad je savladao pola puta, javi se nepokolebivo mirni Dillenschneider:

— To je stari Hickory She.

Posrnuvši, Shattuck zastane. Okrenuo se i obrisao očnojono čelo.

— Zašto nisi odmah rekao? — upita očajno.

— Nisam bio siguran — odgovori Dillenschneider nakon časka razmišljanja.

Shattuck mu reče da je lažac. Tko je god upotrebljavao Santa Fe cestu, poznavao je tog bezvrijednog crvenokošca, nijedan pravi vozar ne bi mogao zamišljati njegovu bandu s grupom pravih ratnika.

Svjedobno, kada je američka vojska zauzimala Novi Meksiko, Hickory She je poslužio generalu Kearnyju kao vodič i tada je od oficira dobio neke potvrde koje su svjedočile o njegovu dobru ponašanju. Tada je stekao i ime. On je bio Apaš iz plemena Jicarilla, a španjolski izgovor tog naziva neukom uhu zvuči kao Hickory. A osobna zamjenica »ja« izgovorena suhim apaškim graktanjem nalikovala je engleskom »ona«. I tako, kada je poglavica izgovorio »Jicarilla ja« sva-ki je bijelac čuo »Hickory She«. Tako je i oficir napisao da je Hickory She ugledan i pouzdani poglavica, unaprijeđivši starog skitnicu i udarivši sa

dvije, tri napisane riječi temelje njegovu budućem bogaćenju. Od tog je časa Hickory She gurao svoj papir pod nos svakome bijelcu do koga je mogao doprijeti i tražio nagradu za svoje zasluge.

Rezultati su bili vrijedni truda, pa je Hickory She izdržavao cijeli harem. Vodio je sobom toliko mladih žena koliko je uspio namamiti bezvrijednim darovima i nagovoriti da napuste roditelje, a pridružilo mu se i nekoliko starih lupeža koji su se nadali da će koju mladu skvo ukrasti od polglavice.

— Hoćeš li mu dati kave? — upita Dillenschneider.

— Davola ću mu dati a ne kave — progundao je još zadihani Shattuck.

— Što ćeš mu dati? — usklikne zbunjeni Dillenschneider, do koga je doprlo samo nejasno gundanje.

— Davola ću mu dati! — zaurlao je Shattuck.

Watt je čuo taj uzvik. Brzo je pogledao kroz prozor i ugledao ih — jahače koji su dolazili galopom. Na glavama im se vijorilo perje. Hickory She je divlje mahao okićenim kopljem, svojim mušterijama uvijek je nastojao pružiti dobar šou.

Shattuck je namjeravao odmah postaviti put i sačuvati svoju kavu. Watt je čuo njegove užurbane korake i, sjetivši se uzvika od maločas, nije dvoumio što mu je činiti. Položio je svoju dugačku lovačku pušku na okvir prozorčića, pažljivo nanišanio i opalio. Prasak je skamenio sve prisutne i zaustavio svaki pokret; samo je jedno pretrgnuto pero zaplovilo zrakom.

Hickory She je okrenuo konja u mjestu i pobjegao. Za njim se natisnula grupica vrištećih skvo i ogorčenih starih ratnika. Uvijek su pomalo vjerovali da su bijelci gomila podlaca. Čovjek koji voli psa ne namjerava ga pojesti, ne može bogznašto vrijeđati.

Dugotrajno putovanje, tri beskonačna tjedna na lošim prerijskim putevima istrošilo je papuče kočnica i one su držale samo zato što su mazge tako htjele. Ali uz dosadašnje neprilike ovaj je prasak bio za njih previše.

Krenule su. Sunule su naprijed, zapele remenje i kola su pojurila, opasno se nagnuvši. Watt i njegova puška odletjeli su na pod kočije, a njih su se srušile vreće sa poštom.

Kola bez vozara divlje su poskakivala, uz praskanje orme i cvilenje svih dijelova. Watt nije čuo Shattuckove urlike niti je mogao vidjeti korito potoka prema kome je zaprega jurila nesmanjenom brzinom.

Bilo je to suho korito, duboko jedva više od pola metra, pa nije usporilo razigrane mazge. Jurnule su unutra, pa na suprotnu obalu. Poštanska kočija nije mogla izvesti takav podvig. Poduzeće Abbot-Downing izrađivalo je odlične kočije tipa Concord, ali nije bilo predviđeno da ih se punom brzinom baca u jarak. Orma se odvojila i kola su se prevrnula na lijevi bok. Mazge su nesmetano nastavile jurnjavom, vukući prva dva kotača, a kada su ispali klinovi koji su ih učvršćivali, za njima je poskakivala samo osovina.

Shattuckovo izbezumljeno lice pojavilo se na prozorčiću. Pod njim Watt je dršćućom rukom obrisao krv s lica i promrmljao:

— Ako su neprijatelji otišli, bilo bi bolje... mislim da bismo mogli...

— Otišli su — prekine ga Shattuck suho. — Do sada oni nisu bili neprijatelji, ali su to postali... bar što se tiče vašega skalpa.

— Mislim da bismo mogli sačekati karavanu gospodina Yarbougha i prihvatiti njegov poziv za zajedničko putovanje.

— Mogli bismo — promrmlja Shattuck promatrajući ostatke svoje poštanske kočije. Kakve li nesreće što je taj nespretni putnik visoki službenik vlade! Vozar je živo pamtio obje predašnje neprilike, koje je također izazvala ova prevelika lovačka puška.

— Znae što? — zareži. — Kako bi bilo da slijedeći puta za promjenu pučate u državnog tužioca Sjedinjenih Država?

II

Wat Coxon je platio pozamašnu svotu za to putovanje... čak stotinu i pedeset dolara... a zauzvrat dobio lošu i bezobzirnu vožnju. Jer, Shattuck je donedavno bio vozar teretnih kola. Pa ipak, nije bilo izbora. Watt Coxon je želio što prije stići u Santa Fe da bi tamo preuzeo novoustanovljenu dužnost državnog tužioca za područje Novog Meksika.

Bit će zanimljivo provoditi zakon u do tada divljem području. Mladi Coxon, najmlađi potomak slavne stare obitelji Coxon iz Coxonvillea u Pennsylvaniji duhovno i tjelesno se pripremao za novu dužnost.

Bio je srednjeg rasta, smeđih očiju i kose i ozbiljna lica koje je poprimalo sve dostojanstveniji izgled što se putovanje više otežalo.

Osim Shattucka i Dillenschneidera s njim je u društvu putovalo još devet jahača, koji su im se pridružili zbog društva i sigurnosti. Uz rezervne mazge oni su sačinjavali ono što je Shattuck pompozno nazivao »svojom karavanom«. Nije žalio truda da bi jahačima utuvio u glavu kako samo njegovom milošću smiju putovati pod njegovom zaštitom. Slušajući ga, čovjek bi pomislio da Indijaci bježe čim on podigne ruku. Shattuck nije dozvoljavao ni pomisao da bi mu u slučaju indijanskog napada deveterica ljudi vičnih oružju i te kako dobrodošla.

Međutim, iako je naizgled potcjenjivao protivnika, Shattuck je organizirao neprekidnu stražu i promatranje. Podjelio je dužnosti svima, pa i Wattu. Na sastanku u »Đavoljoj stražnjici« mazge su nahranjene, napojene i sputanih nogu puštene da pasu. Male ne vatre zatitrале su u sumraku, a ljudi su se okupili oko kotlova i lonaca s kaavom.

Svi jahači bili su iskusni zapadnjaci. Petorica od njih bili su dugokosi, brđani, traperi koji su upravo spiskali zaradu jedne lovne sezone i krenuli po nova krzna. Bila su tu i dva tamnoputa momka koja su se vraćala u Meksiko nakon što su u St. Louisu okušala svoje trgovačke sposobnosti.

Osmi je bio Louis, uvijek nasmiješeni Francuz koji je tvrdio da ga u Taosu čeka žena, Indijanka. Posljednji u četi bio je otrcan momak duge čeljusti koji nije otkrivao ništa o sebi, a to je ostavljalo mjesta pretpostavci da bježi pred zakonom. Sve u svemu, razmišljao je Watt, putujuća grupa jednaka svakoj drugoj koja bi se mogla naći na opasnoj Santa Fe cesti.

Nakon obroka sastavljenog od kruha, pržene slanine i kave, brđani su očistili svoje noževe u pijesku, provukli masne prste kroz kosu i pripalili lule.

Poveo se razgovor o borbama i ubijanjima kojima je područje Novog Meksika, čini se, posebno obilovalo. Watt je zamijetio da ovi, inače vrlo šutljivi, ljudi postaju i suviše razgovorljivi kad napune želudac. I Shattuck, koga je sitost činila brljavim, nije mogao doći do izražaja. A onda su se sjetili da se nalaze u društvu državnog tužioca Sjedinjenih Država, pa su svi zbunjeno usutjeli. U tišini promatrali su Watta očekujući njegovo mišljenje o bezakonju na području koje mu je povjereno. I on ga je izrazio.

— Zakon je utjelovljenje moralne vrijednosti naroda — izjavio je, posudivši izjavu jednog slavnog političara. — To što sam od vas čuo potvrđuje moje mišljenje da oblast nastava primitivno stanovništvo koje još nije shvatilo da je sada dio civilizirane države. Uradit ću sve što budem mogao da bih ostvario poštovanje prema američkom zakonu. Zakonu, redu i pravdi za sve. Ukratko: civilizacija.

Dva su Meksikanca izmijenila mrke poglede. Stanovnike Novog Meksika smatrali su sunarodnjacima, usprkos izmijenjenim granicama i nije im se dopalo da ih netko naziva primitivcima.

Francuz se ljubezno nasmiješio i izjavio da je svježja trava uvijek najzelenija.

Brđani su jedan po jedan nešto progundali i počeli se spremati na spavanje.

— To su lijepi osjećaji, gospodine — izjavi tip duge čeljusti. Glas mu nije bio neprijateljski. — Hoćemo li izvlači-

ti karte da vidimo tko će preuzeti prvu stražu?

Watt zaniječe glavom.

— Prva straža je moja. Prodrmat ću vas kad na vas dođe red.

— Ne. Ostanite na svom mjestu i bacite kamen na moj pokrivač. Brzo se budim.

Oslonjen na svoju pušku. Watt je buljio u mrak i slušao hrkanje suputnika. Nadao se da njegove izjave o zakonu i pravdi nisu zvučale suviše dostojanstveno. Nije bilo lako odrediti pravu mjeru autoritetu što ga je donosila njegova titula. On sam nije ni časaka posumnjao u njenu vrijednost i važnost. Bio je odgojen tako da je sve shvaćao ozbiljno. Bio je pravi Coxon iz Coxonvillea.

Istina, u dubini njegove duše tinjala je sitna sumnja da je njegovo imenovanje značilo samo birokratsku kurtozazu gestu koja je trebala okruniti priznavanje Novog Meksika područjem Sjedinjenih Država. Jer, najmanje tucet mladih pravника odbilo je ponudu da preuzme to mjesto, propušta gotovo cijeli kontinent i naseli se u divljini gdje će tada njegovo mjesto biti puka formalnost.

Negdje daleko zalajao je kojot. Odgovor mu je stigao s druge strane, a onda su oba nastavila tugaljiv razgovor, koji je bez sumnje imao veze s mirisom pržene slanine što se širio oko logora.

Watt se uvjerio da nije bila lažna uzrečica prema kojoj svatko, bez ičije pomoći, prepozna je glas kojota kada ga prvi put čuje. Teško da bi išta moglo nadmašiti zapanjujuće luđačke zvukove. Bili su tako nezamjenjivi kao i suho klepetanje zvečarke ili parajući vah-vah-vah Komanča. Watt nije nikada čuo ni zvečarku ni Komanče, ali nije sumnjao da će ih u hipu prepoznati.

Pomisao na Komanče nije bila ugodna pa je čvršće stegao svoju vjernu pušku. A bio je to doista komad puške. Težila je bar kao dvije druge i izbacivala kuglu koja bi lako oborila slona. Bio je to dar strica Malcolma, koji je tvrdio da je njome zaista lovio slonove u Indiji. Taj je stric bio crna ovca u obitelji sve dok se pod stare

dane nije vratio kući vrlo bogat. Širile su se glasine da je izvor bogatstva bilo gusarenje, ali dok su god u pitanju bili strani brodovi, stricu se moglo oprostiti.

Oko logora kojoti su sada složno zavijali. Watt je pomislio na priču o Komančima, koji se prikrađaju žrtvama oponašajući glasove životinja.

Ovi spavaju kao zaklani, pomislio je. Ne bi se probudili niti da ih Indijanci skalpiraju.

Odlučio je poći u izvidanje. Čim se odmaknuo od logora, kojoti su užutjeli. To ga je učinilo sumnjičavim i on je još pažljivije pošao naprijed, podigavši pušku.

Zaustavio ga je slični zeleni plamčićak. Zatitrao je u mraku i razdvojio se u par očiju koje su ga netremice promatrale. Watt je počeo uzmicati. Uperena puška ulijevala mu je malo samopouzdanja. Opipao je kokot i zapleo ga kada su se oči umnožile i šuteći ga promatrale, slijeva i sdesna.

Nečiji nokti ogrebali su mu leđa, kliznuli uz rame, da bi ga privukli i obuhvatili.

Njegov skok i krik ugasio je sve zelene oči i on se naglo okrenuo i suočio s najvišim Indijancem koga je ikada vidio. Duga ruka bila je ispružena prema njemu, spremna da ga uhvati. Puška je opalila uz gromoglasan prasak i izbacila dugačak plameni jezik. Bio je to dobar, ubitačan hitac, posljedica brzih i preciznih refleksa. Ruka napadača se zanjihala.

Logorište je buknuo od aktivnosti. Ljudi su poskakali iz pokrivača, a životinje se rastrčale usprkos vezama. Shattuck je potrčao za mazgama, psujući Dillenschneidera, uvjeren da je eksplodirao njegov rog za barut. Dillenschneider je to već jednom izveo; u snu se dovaljao do logorske vatre, pa je njetov rog pun baruta eksplodirao kao naboj dinamita. Meksikanci su već podigli karabine i hladnim, sumnjičavim pogledom motrili Francuza. U St. Louisu su naučili da se tih ljudi valja kloniti.

Do Watta su prvi stigli brđani. On je upravo ustajao, jer ga je udarac teške puške oborio na leđa. Došlo je do

male zbrke, jer su u prvi čas državnog tužioca smatrali konjokradicom.

Kada je to bilo objašnjeno Watt je sramežljivo spomenuo zelene oči i visokog Indijanca. Nije morao dugo pričati. Jedan od traperera je pljunuo u prašinu i progundao:

— Kojoti su ga preplašili i onda je ustrijelio kaktus!

Watt je pokupio svoju pušku i odvuкао se u logor. Čovjek duga lica sjedio je uz vatru i pušio. Prijateljski je domahnuo Wattu.

— Sjednite, gospodine! Oštro promatranje vraški umara. — Ponudi ga cigaretom, ali mu Watt objasni da ne puši. — Propušit ćete, gospodine. Imam i ruma...

— Hvala, ne pijem.

— Propit ćete se, gospodine. — Čovjek povuče gutljaj iz plosnate bočice. Ponaša se nemarno i bezbrižno, poput nekoga tko je odlučio da se nakon teškog rada nekoliko dana odmara. — Ako niste zaista nešto posebno, u Santa Feu ćete pušiti i puno piti. Gubit ćete na kocki više no što ćete moći platiti i imat ćete posla s više žena nego što ih možete izdržati. Takav vam je to grad. Pun velikih suprotnosti, gospodine. Džentlemen i razbojnici, bogatstvo i bijeda. Profinjeni društveni običaji i najsirovije grubijanstvo. Sve popola.

— Čini se da dobro poznajete život u meksičkim naseljima gospodine....?

— Da, gospodine, dobro poznajem Santa Fe. Naselja, rekli ste? To je bila stara španjolska prijestolnica... Kraljevski Grad Svete Vjere, znate. Uz sve ostalo tamo ima i mnogo vjernika. — Uzdahne. — Kakvih li suprotnosti! Uvjerit ćete se da je to mjesto gdje čovjek na položaju mora neprekidno činiti kompromise.

— Kompromisi? U sudstvu i zakonu? Nikada! Prije bih postao pravi razbojnik!

Čovjek duga lica kimne spustivši kapke. Vrh njegove cigarete se zažari.

— Hm, dobro, bez uvrede. — Otvorio je oči i gotovo sažalno pogledao Watta. — Bit će vrlo zanimljivo promatrati vas na djelu, gospodine. Ja se zovem Grum.

III

Poštanska karavana se polako vukla prema zapadu pod nesmiljenim zrakama sunca. Valovita prerija zamarala je pogled pomanjkanjem bilo kakvih istaknutih točaka.

Iza velikog zavoja rijeke Arkansas Watt je prvi put ugledao bizone. Blizina tih životinja oživjela je duh brđana. U visokoj, požutjeloj travi na sve strane su ležale lubanje i kosti bizona i njihov sasušeni izmet. Prerija je bila ispresijecana okruglim bizonskim grabama, u kojima su se velike životinje valjale za vlažna vremena.

Negdje iza brežuljaka mora da se nalazilo stado, na što su ukazivala dva vuka, koji su sjedili na uzvisini, obilazujući gubice. Poštanska kola bila su na čelu, a jahači su zaostali raspravljajući vatreno o tome da li su bolja pržena crijeva ili sirova jetra poškropljena sa žuči. Bili su se gadno poželjeli bizonskog mesa i nisu mogli razmišljati ni o čemu drugome. Slušajući ih, Watt primijeti tamnu liniju i pokaže je Shattucku. Ne mogavši priznati da neki početnik ima bolje oči od njega, vozar je nemarno odmahnuo rukom, da bi pola minute kasnije počeo uzbuđeno vikati:

— Bizoni! To su bizoni, sigurno! Vidim ih!

Stado se nalazilo postrance od puta. Čak i nestrpljivi brđani priznaše da nema smisla jurišati na stado i preplašiti ga. Bilo je bolje nastaviti put uz kola i polako se približiti na puškomet. Bila je sezona parenja, kad nitko ne može predvidjeti postupke tih životinja.

Kada se mala povorka približila stadu, bizoni podignu ogromne glavurde onjuškajući zrak. Watt pogladi svoju veliku pušku.

— Je li napunjena? — zanimao se Shattuck, primijetivši taj pokret.

Kad je Watt odgovorio potvrdno Shattuck upita hoće li mu je posuditi, da bi ispalio hitac. Jer prema svemu sudeći, vlasnikov vid je loš. Watt odgovori da je s njegovim očima sve u redu, što je bilo istina, i da može sam ispaliti hitac, što je bilo samo djelo-

mično točno. Uistinu smatrao se obaveznim zbog obećanja koje je dao stricu Malcolmu. Nekadašnji vojnik britanske armije držao se svetog pravila: vojnik ne posuđuje pušku čak ni pukovniku. Daleko od toga da bi poštovao Britance, samo je tvrdio da su imali nekoliko dobrih običaja koji su im služili kao nadomjestak za zdrav razum.

Mala karavana zaustavila se prilično blizu sumnjičavog stada. Jahači su zategli kolane, pregledali oružje i dogovorili se o podjeli »lovnih područja«. Sasvim obuzeti lovnom groznicom, brđani oblizivaše usne poput ožednjelih alkoholičara.

— Ako već namjeravate pucati — progunda Shattuck — onda siđite i obavite to!

Dvije postojeće metode lova na bizone nisu se mogle spajati. Watt shvati da će, opali li prije vremena, možda rastjerati stado i tako izigrati brđane. Zato je pošao pješice za njima, nadajući se povoljnoj prilici za hitac kada oni napadnu. Razočaran time, Shattuck se razderao:

— Hej, ti tamo, vrati se!

Watt, koji je koračao iza Francuzova konja, samo okrene glavu i mirno dobaci:

— Zašto otvaraš usta kad nemaš ništa pametnog za reći?

Francuz, koji je pomislio isto, okrene kobilu da bi čestitao Wattu. Živahna životinja udari državnog tužioca u grudi i obori ga na zemlju. Jedino uporište bila mu je puška, ali Watt je, na nesreću, držao prst na otkopcu. U trenutku kada su njegova leđa udarila o zemlju puška opali glasno poput topa a kundak ga udari posred trbuha.

Kad je uspio sjesti, Watt je čuo tutnjavu koju nikada neće zaboraviti, kao ni izraz na licima brđana ni Shattuckovu grimasu. Na žalost, tutnjava nije otkrivala samo u njegovoj glavi već je bila posljedica bijega poplašena stada. Shattuck je otvorenih usta buljio u svoju čeonu mazgu, koja je ležala mrtva u spletu remenja.

— Ta je mazga vrijedila tri stotine dolara — promucuo je došavši do glasa.

Watt je platio bez pogađanja, iako se time njegov pojas s novcem sasvim stanjio. Jedan od principa Coxonovih bio je da se dugovi plaćaju odmah, na licu mjesta, bili oni posljedica pogrešnih proračuna ili naprosto loše sreće.

Odmah je odbio i Grumovu ponudu zajma. Čovjek na njegovu mjestu morao se čuvati svih usluga jer bi se one lako mogle shvatiti kao podmićivanje. Nije, doduše, imao pojma kako će stanovati i hraniti se dok ne stigne njegova skromna plaća, ali principi Coxonovih nisu bili iznevjereni.

IV

Daleko pred sobom ugledaše karavanu. Grum prosudi da je posrijedi vlasništvo bogatog trgovca iz Santa Fea. Watt slježe ramenima. O putujućim trgovcima nije imao bogzna kakvo mišljenje, prisjećajući se kramara kojih su bile pune ceste u njegovoj rodnoj Pennsylvaniji.

Trgovačku karavanu dostigli su kod Rupe u Stijeni, južno od tvrđavice Bent. Watt je izbrojao petnaest golemih kola platneni krovovi kojih su se izdizali iznad gomile goveda, konja, ljudi i nekoliko manjih vozila. Karavana je zastala zbog ručak, prikupivši se oko malenog bistrog jezerca kamenih obala. Bogatstvo povorke zbuni Watta i uzdrma njegovo prezirivo mišljenje o trgovcima u Santa Feu.

— Gospodine, pa to je karavana Nata Yarbrougha! — usklikne Shattuck ugledavši čovjeka koji im je polako prilazio. Onda nastavi glasom punim poštovanja kojeg Watt do tada nije upoznao:

— Dobar dan, gospodine Yarbrough! Kako ste, gospodine?

— Zdravo, Shattuck! Kako služi zdravlje najboljeg vozara na Cesti? — Zatim nastavi: — Raduje me što sam vas upoznao, gospodine Coxon, to je za mene velika čast. Gospodo biste li mi se pridružili da nešto popijemo?

Feu sada spazi Gruma.

— Zdravo, Eph! Još jedan povratak?

— Ali ovog puta za stalno, gospodine — glasio je oprezan odgovor i onda su se obojica nasmiješila.

Nathaniel Yorbrough bio je visok, snažan muškarac koji je ostavljao dojam grube iskrenosti. Birani rječnik kojim se znao služiti kao da mu nije sasvim pripadao; koristio se njime, ali ga nikada nije zavolio. Bio je odjeven dobro i skupo — sive hlače i plavi kaputić, bijela košulja i svileni prsluk iste boje. Na glavi skup šesir širokog oboda. Gusta brada bila je podrezana kratko i pravilno. Pogled, iako je znao biti ljubazan, nije izgubio na oštirini i pronicljivosti.

I protiv volje, Watt je osjećao da ga taj čovjek privlači, iako je u njemu odmah ocijenio sjevernjačkog trgovca, oštrog, poslovnog pustolova koji je navukao krinku uljudnosti i dobrog ponašanja ali ta se krinka, bez ikakva oštećenja, mogla po potrebi skidati i stavljati. Nije li stric Malcolm bio sličan čovjek?

Yurbrough ponudi goste francuskim konjakom, nizozemskim džinom, viskijem i s nekoliko vrsta vina. Sve je posluženo na sklopivom stolu s kojega je mladi Meksikanac najprije sklonio ostatke obilnog ručka posluženog za dvije osobe. Tako se može putovati, pomisli Watt i tek se tada pravo začuđio ugledavši lijepo odjevenu mladu ženu, vjerojatno trgovčevu prijateljicu.

Watt je izabrao lako vino, ostali viski. Podižući čašu, trgovac je izrazio žaljenje što je prerano ostao bez šampanjca:

— Jer, ovo je rijetko svečana prilika za mene. Posebno mi je zadovoljstvo što sam vas upoznao, gospodine Coxon. Ja sam starosjedilac u Santa Feu.

Šutke su ispili piće. Onda trgovac nastavi:

— Budući da obavljam veliki dio poslova pod meksikanskom zastavom, smatrao sam pametnim da uzmem njihovo državljanstvo. Međutim, sada, nakon pripojenja, opet sam postao građanin SAD. Zato sam sretan što mogu pozdraviti službenog predstavnika naše vlade.

Ponovno napuni čaše.

— Gospode, nazdravimo državnom tužiocu SAD i zaželimo mu dobrodošlicu na području Novog Meksika.

Wattu se pričinilo da je Yarbrough malo pretjerao. Sebe je zamišljao kao skromnog vladinog predstavnika koji se uporno i požrtvovno bori za provođenje zakona na divljem Zapadu. Ali, trgovac je nastavio s pohvalama da bi završio pozivom Wattu i društvu neka se pridruže njegovoj karavani.

— Moj opskrbljivač stajat će vam na raspolaganju — dodao je — a i boce će uvijek biti nadohvat ruci.

Svi prisutni bili su oduševljeni pozivom. Shattuck je izjavio da se prokleća pošta neće pokvariti ako nekoliko dana zakasni. Suglasili su se i ostali, ali Watt se neočekivano usprotivio. Poštanska se kočija kretala brže, a on nije namjeravao postati trgovčev gost i osjećati prema njemu nikakvih obveza. Zato podsjeti Shattucka na obvezu njegovog poduzeća prema kojoj putovanje traje najviše trideset dana.

— Nepotrebna su bilo kakva odgađanja — rekao je odlučno. — Obveza je obveza.

Zagrijan alkoholom, Shattuck je počeo slati do vrata sve obveze, ali ga je Yarbrough usutkao jednim pogledom.

-- S ove strane prolaza Raton Apaši u ova doba godine love divlje purane zbog perja, gospodine Coxon. Vjerojatno je da će napasti tako malenu četu kako je vaša. Ova gospoda će potvrditi da sam u pravu — reče Yarbrough, nastojeći tako obratiti Watta.

Gospoda su potvrdila odlučnim kimanjem, želeći zaplašiti mladog zelembača i ostati u blizini Yarbroughova viskija.

— Gadni su ti Apaši iz prolaza Raton — progundao je jedan brđanin i posegnu za bocom koja je putovala od ruke do ruke.

Međutim, Watt se nije pokolebao.

— Zahtijevam da se prdržavate obveze vašeg poduzeća — rekao je oštro Shattuck. — Državna pošta neće kasniti zbog vaše svjesne aljkavosti!

Impresioniran donekle Wattovim oštrim tonom, a još više poštovanjem koje je Yarbrough pokazivao prema njegovu putniku, Shattuck proguta

posljednje piće i uz nerazumljivo gundanje uspe se na kola. Dillenschneider je pospano, poput mjesečara, krenuo prema svojim teretnim kolima. Ostali su odlučili nastaviti put s trgovčevom karavanom.

Uz još uvijek prijazan smiješak, trgovac se rukovao sa Wattom, napomenuvši da će proći još nekoliko dana prije no što se susretnu u Santa Feu, i poželio mu sretan put. Tada se Watt popne u kočiju, zadovoljan sam sa sobom i svojim postupcima. Uskoro će stići u Santa Fe doduše bez novaca, ali neopterećen bilo kakvim obvezama prema bilo kome. Sudbina je na strane nezavisnih i odlučnih ljudi.

Međutim, sudbina je preuzevši lik starog Hickoryja Shea odlučila drugačije.

V

I tako se Watt Coxon našao u lakoj, dvoprežnoj engleskoj kočiji, i protiv volje kao gost Nathaniela Yarbrougha. Lako vozilo divno je savladavalo neravni teren ugažene prerijske ceste. Trgovac je pričao kako svake godine, poduzima dugo trgovačko putovanje; u proljeće sa ljudima i kolima kreće u St. Louis, a u ljeti se vraća s golemim tovarom robe.

Watt je ocijenio da se trgovac bliži šezdesetoj, iako je još uvijek vrlo vitalan i snažan. Spreman na nasilje, ipak je davao prednost mirnom i udobnom životu, okružen udobnošću koja odgovara njegovu bogatstvu. A ono je bilo očigledno; čak su i kola bila dvostruko veća od običnih. Yarbrough ih je dao izgraditi kod jedne poznate tvrtke u Pittsburgu, ali prema vlastitom nacrtnu.

— A kočija?

— Engleska, ali sam je morao pojačati da bi izdržala ovakav put.

Watt podigne pogled i susretne se s djevojčinim.

Bila je čudna i nepronijljiva. Watt uhvati sama sebe kako po tko zna koji put razmišlja o njoj, pokušavajući donijeti konačan sud. Ali, on je uvijek izmicao. Sušta jednostavnost na

prvi pogled, a odmah zatim saznanje o natprosječnoj ljepoti. Hladno samosvladavanje i dostojanstvenost koju bi u trenu otjerao topao, pun, srdačan smiješak. Čudno.

Sve je bilo čudno. Od časa kada je trgovčeva karavana došla na mjesto gdje se razbila poštanska kočija, Watt je neprekidno zapadao u suprotnosti koje je pokušavao riješiti.

Prostote i grubosti kočijaša i goniča nisu dopirale do otmjene kočije. Golema kola nisu sadržavala hrpe jeftine i loše robe, kako bi se to moglo pretpostavljati, već su bila nakrcana finim suknima, svilom, baršumom, brokatom, kutijama punim skupih šešira, sanducima i vrčevima finih vina i likera uvezenih iz Evrope, željeznim i čeličnim proizvodima, ogledalima, tisućama skupih predmeta. Tko li će tamo, bogu iz leđa, kupovati takve stvari? Iako je pretpostavljao da Yarbrough zna svoj posao, Watt prosudi da se ovog puta trgovac teško preračunao.

Pa ta kočija! Meki jastuci. Zakuske i fina pića, kao da se nalaze na pikniku, a ne na dugotrajnom, opasnom putovanju. Djevojka odjevena tako da se izvezla kilometar od grada, da bi uživala u promatranju zalaska sunca.

Kad ga je Yarbrough prvi puta doveo do kočije, Watt nije mogao povjerovati očima.

— Moja kćerka Anna. Nećeš se ljutiti, carita, ako nam se gospodin Coxon pridruži?

— Naravno, ne. Drago mi je da sam vas upoznala, gospodine Coxon. Oh, posjekli ste čelo!

Glas je bio dubok ali znalački moduliran. Watt nije mogao znati da se djevojka vraćala kući nakon dvije godine provedene u Philadelphiji i jedne godine u inozemstvu.

— Samo ogrebotina — odgovorio je, ne namjeravajući započeti razgovor o ožiljcima koje je stekao na dosadašnjem putovanju. Kad ga je Yarbrough upitao može li sjediti okrenut leđima u smjeru vožnje, odgovorio je: — Naravno. U posljednje vrijeme vozio sam se u svim mogućim položajima čak i naglavce.

Yarborough se gromko nasmijao. Rekao je da voli ljude koji se mogu na-

šaliti na vlastiti račun. Djevojka se pridružila mekanim hihotom.

Razgovor se nastavio o svemu i svačemu. Onda se trgovac sjetio:

— Govorite li španjolski?

Watt zaniječe glavom.

— Tek toliko da me se može razumjeti.

— No, i to je nešto. Možete unajmiti nekoga da vas poučava.

— Ne mislim, da je to potrebno. Službeni jezik je engleski, a ja se neću uklopiti u društveni život urođenika. Jesam li to rekao ispravno? Upotrebjavate li za njih izraz »urođenici«?

Yarbrough mu je uputio neočekivano tvrd pogled, ali nije odgovorio. Onda se javi Anna, vrlo tihim i ljubeznim glasom:

— Ispravno ste rekli, gospodine Coxon. Moja je majka, na primjer, čistokrvna »urođenica« iz Novog Meksika. Njeno je djevojačko prezime Ortiz.

Što je tada promućao umjesto odgovora, Watt se nikada kasnije nije mogao sjetiti. I protiv volje odmah je uočio da se djevojka ne šali. Crna kosa, crne oči, divno obojena put...

Jadna djevojka, bezglasno usklikne u sebi. Pa ona je mješanka!

VI

Kola, manja od ostalih, ali još uvijek velikih dimenzija, prevozila su Yarbroughove putne potrepštine. Već prve večeri, Watt se iščuđavao pripremanja za noć. Četiri čovjeka podigla su velik okrugli šator i zapanjujućom ga brzinom namjestili, a nedaleko je smješten i pravi štednjak i improvizirana kuhinja.

Šator poput ovoga Watt nije nikada vidio. Mora da je i to izrađeno prema izričitim zahtjevima bogatog trgovca. Bio je postavljen nešto postrance od logora, podalje od kola, životinja, logorskih vatri i ljudi, koji su se neprekidno nadvikivali i svađali.

Gotovo sat prije zalaska sunca iznenada je zahladilo, a onda se spustio sumrak i sve zaodjenuo u plavičastu maglicu. Zasjale su goleme zvijezde,

ali su onda nestale kao da je netko preko Zemlje navukao tamnu zavjesu.

Watt upozori Yarbrougha da se približava oluja. Trgovac se nasmijao; nitko ovdje, u blizini planina, nije mogao predvidjeti hirove vremena. Možda će planinski lanac Sangres preuzeti na sebe udarac nepogode i razderati sloj oblaka. Ukratko, trgovac je bio siguran da nevjeme neće doprijeti do mjesta gdje se ulogorila njegova karavana.

— Hajde da vam pokažem naš šator.
— Prihvati Watta pod ruku.

Ulazno krolo osvijetljenog šatora bilo je podignuto, pa je Yarbrough zastao i pozvao kćerku. U njegovu glasu mogli su se naslutiti svi osjećaji koje je gajio prema djevojci: divljenje, poštovanje, pomalo podrugljivo udvaranje i stvarna, duboka, roditeljska ljubav. Sve to je bilo čudno i novo za Watta, jer je u obitelji Coxon odnos roditelja prema djeci bio učiteljski hladan i odmjeran.

— Izvolite ući, gospodo.

— Prekrasno izgledaš, carita, vrlo elegantno — izjavio je Yarbrough, gurajući Wata u šator. — Pa ipak, Anna nika da neće doći La Sanoru. Njena majka — objasni — vrhunska je dama. Anna je to samo napola. Zato joj je bilo potrebno školovanje.

Watt se zarumeni, ne znajući da li se od njega očekuje prosvjedovanje. Anna se tiho nasmije i izazivački napući usta. Presvukla se, uredila kosu, a vjerojatno i okupala.

Trgovac je ponosno pokazao unutrašnjost šatora. Bio je udobno namješten, pod je bio prekrit indijskim ćilimima a iza velikih paravana Watt je nazirao dva kreveta. U uglu je stajala složiva kada od nepromoćivog platna.

U međuvremenu je Anna rukovodila postavljanjem stola, koji je bio postavljen za dvoje i pretrpan srebrnim sudom. Izvršni mirisi izazvali su Wattov prazan želudac.

Yarbrough je bio odlično raspoložen i neumoran. Izjavio je kako, na žalost, mora odmah natrag u glavni logor da bi nadgledao pripreme prije sutrašnjeg prelaska uspona u prolaz Raton. Osovine su morale biti nanovo podmazane, oprema pregledana, orma po-

pravljena... stotinu sitnih ali neizbježnih poslova na koje vozari rado zaboravljaju a toliko su važni na teškom putovanju. Ako sâm o svemu ne brine, začas će ostati bez kola. Zato, ako bi gospodin Coxon bio tako ljubezan da podijeli jednostavnu večeru s Annom, on bi se mogao bez grižnje savjesti posvetiti svojim dužnostima vođe karavane.

Prije no što se Watt snašao, trgovca više nije bilo. Sada je predstojalo mučno natezanje kome je Watt, doduše, bio vičan. Od dobro odgojene djevojke očekivalo se da šaptom zamoli oprost nje što mora podnositi njeno jedno društvo, a nakon toga slijedila bi šutnja povremeno prekidana nekom primjedbom o vremenu ili o putovanju. Međutim, kada se Watt nakašljao da bi prekinuo neprijatnu šutnju, koja će prema njegovu računu upravo nastupiti, Anna reče:

— Umirem od gladi. A vi?

Watt spremno prizna da je to slučaj i s njim. Jeli su, a onda ga djevojka opet iznenadi:

— Moj otac zapravo ne mora ništa nadgledavati. Svi ti ljudi u njegovoj su službi već godinama. Ali on uživa svađajući se s njima. — Nasmiješila se. — Lijepo ponašanje mu teško pada, pa voli s njima malo popiti i psovati.

Otvoreno djevojčino priznanje da njen otac podliježe niskim strastima uznemiri Watta. On je već stvorio svoje mišljenje o Yarbroughu i zaključio da se pod finom odjećom i odmjerenim ponašanjem skriva grubijan i lukavac, bivši putujući trgovac koji je bio dovoljno spretan, a možda i nepošten, da se obogati i uzdigne iznad ostalih iz svog društva. Međutim, njena otvorenost o tome činila mu se sasvim nedoličnom. Jedan Coxon iz Coxonvillea nikada ne bi dozvolio da se sazna bilo što neprilično povezano s njegovim imenom.

Nije znao što bi odgovorio i kako bi razgovarao s djevojkom. Iako je bila kćerka nekadašnjeg trgovčica, koji je obilazio vrata i obične Meksikanke, nije se mogao othrvati utjecaju koji je ta djevojka imala na njega. Naročito ga je bunilo što se nikada nije

pridržavala društvenih pravila, pa nije mogao naslutiti što će slijedećeg časa uraditi ili reći.

Nikada u životu nije sreo takvu djevojku, a vjerojatno nikada više i neće. Anna Delfinia Ortiz Yarbrough bila je zaista jedinstveno stvorenje, potomak vrlo čudnog spoja različitih osobina, i rasnih i društvenih.

Odlučio je skrenuti razgovor u sigurnije vode, pa spomene golema kola u karavani i teret koji prevoze. Po njegovu mišljenju tako velike količine skupe robe sigurno nije lako rasprodati u divljoj zemlji kakva je Novi Meksiko.

— O, nije tako — odgovori Anna. — Moj otac mijenja robu za zemlju, krzna i srebro. Zato je vrlo teško uredno voditi trgovačke knjige. — Zagledala se u neku neodređenu točku i ispričala kako se za očeve odsutnosti o poslovima u Santa Feu brine njegov zamjenik.

— Netko od povjerljivih urode... starijeg sedilaca, pretpostavljam — rekao je Watt.

— Tko, zar Harry Mace? — zanijekala je glavom. — Harry potječe iz obitelji Mace, iz Virginije. On je sin senatora Macea. Zaručena sam s njim.

— Oh, dozvolite da vam...

— Zaručili smo se prošle godine kada su on i senator došli u Philadelphiju zajedno s mojim ocem, da bi me povelu u Washington na predsjednički ples.

— ...zaželim sve...

— Znete li da Predsjednik vrlo dobro pleše?

— ... sve najbolje, gospođice Yarbrough.

— Hvala. To je vrlo ljubezan i pristupačan čovjek. Ne mislite li i vi tako?

— Nikada nisam imao prilike...

— Znete li da postoji španjolska poslovice prema kojoj ljubežno ponašanje može katkad zatajiti ali ljubežno srce nikada? Uzmite još malo vina, gospodine Coxon. U takvoj atmosferi, pred oluju vino ugodno rashlađuje. Primjećujem da ste se oznojili.

VII

Oko devet sati Nat Yarbrough je teška srca napustio ugodno društvo svojih vozara i ušao u veliki šator. Anna je bila u postelji i čitala pri svjetlu velike brončane svjetiljke. Priđe i nasmiješi se.

Njena plava spavačica bila je izvezena sitnim cvjetićima. Na golemom jastuku njena je glava izgledala malena i tako slična... S bolnom nježnošću sjetio se La Senore, njezine majke.

Ista put boje slonove kosti, jednako nježne i fine crte lica, u isto vrijeme odlučne i meke, zahvaljujući blagoj zaobljenosti. Blage sjene ispod očiju. Pod lakim platnom nazirale su se savršene obline... Gospode, koliko je porasla! A prije samo tri godine...

Neće je prepoznati u Santa Feu. Hoće, sigurno hoće. Te nezamjenjive crte obitelji Ortiz. Finoća koju nije naslijedila od njega. Zdravlje, energiju i izdržljivost, to da. Ali, kvaliteta je dolazila od majke.

Preplavio ga je val osjećaja, koje je djelomice trebalo pripisati alkoholu. Da li je ijedan muškarac bio dovoljno dobar za nju? Sve ulizice i lovci na novac, Pa ipak, jednog dana ona će... I to nije daleko. Uskoro će biti u godinama koje je imala La Senora na dan vjenčanja. U Anninim žilama tekla je snažna, vruća krv. Nije bila od onih žena koje mogu ostati djevicama. I pravo je da ne ostane. Harry Mace? Blago joj je kimnuo, a ona svečano reče:

— Izveo si prljav trik ostavivši gospodina Coxona sa mnom, samog i nezastićenog.

Na njega je sasvim zaboravio.

— Da? Što se dogodilo?

— Bojim se da mu je bilo malo neprijatno?

Raširio je ruke.

— Zašto? Ne sviđa ti se?

— Htio bi da mi se sviđa?

Slegnuo je ramenima.

— Ne sviđaju mi se njegovi stavovi — nastavila je. — Ima unaprijed stvorene predodžbe, i to loše, o mojoj zemlji i mom narodu. O narodu moje majke. On je.. on je običan gringol

— Lakše, lakše, carita. On je predstavnik...

— On može predstavljati Sjedinjene Države u utrci pasa!

— Priznajem, mora još mnogo toga naučiti...

— Mnogo toga zaboraviti! — Lice joj se zarumenilo. — Zašto šalju taštog nezalicu da tumači savezne zakone? Zar Novi Meksiko nije doživio već dovoljno nepravilika? Mr. Coxon ih može izazvati još mnogo, ako ne pripazi.

Uvidjevši da se ozbiljno zagrijala, otac se pokušao našaliti:

— On može brinuti o sebi. Do sada je već ustrijelio kaktus, jednu mazgu i pero s glave starog Hickoryja Shea. — Smijući se, ispriča joj sve što je saznao od Shattucka. — Moglo bi biti i gore za nas. Što da su poslali nekog plaćenog političara? Coxon je bar pošten, vjerujem.

Anna se suglasila s tim sudom. Pod korom neznanja i predrasuda vjerojatno je sjalo zlato poštenja i pravičnosti. Međutim, suviše je duboko da bi ga pokušala tražiti. A nema ni volje da ga podučava i izvede na pravi put. Prije bi joj to uspjelo sa sarkofagom.

Yarbrough je to prihvatio kao konačno, pretpostavljajući da je sarkofag neka vrsta ribe.

— Ako te svejetlo neće smetati, ja bih još neko vrijeme čitala.

Brzo je izvukao cigaru.

— Popušit ću još jednu, napolju. Moram razmisliti o nekim stvarima.

Žureći natrag prema logoru, primijeti da je Watt Coxon pripremio sebi ležaj pod kočijom. To je bilo razumno. Vladini činovnici i predstavnici zakona ne treba da se miješaju sa svjetinom. Taj momak bio je pravi samotnjak.

Vatre u logoru bile su dobro podložene, a zbog dodatne rasvjete upalili su i baklje od borovine. Gledajući ljude kako predaju vrčeve pića iz ruke u ruku i psuju nad kartama, čovjek bi mogao pomisliti da je to najgore razbojničko društvo. Za duga putovanja vozari i goniči uvijek bi postajali takvi, sve grublji i opasnije razuzdani. Oluja koja se približavala i topli povjetarac što ju je najavljivao još su više uznemiravali ljude.

— Dijeli i meni — rekao je Yorbrough, pogledavši prema šatoru. Anna je ugasila svjetlo.

Znači, nije ni namjeravala čitati već mu je samo pružila priliku da se izvuče iz šatora! I to je nešto što je naslijedila od majke. La Senora je znala kada je čovjeku potrebno da se oslobodi, vrati starim prijateljima, uživa u uspomenama na nekadašnje divlje i grube dane. Nije mogao neprekidno izigravati džentlmena i ona je to znala i razumjela.

VIII

Ugasivši svjetlo Anna je ležala razmišljajući o onome što je ocu rekla o Coxonu. Možda je bila preoštra. Možda je važnije ono što taj mladić nosi u srcu no u glavi. Srce?! Kakva bi trebala biti djevojka koja...

Sjetila se školske drugarice koja je tvrdila kako ništa južnije od Virginije niti zapadno od Ohia ne može biti nazvano »pravom« Amerikom. Mogla ih je zamisliti kako zajedno sjede, glava sakupljenih nad zemljovidom, žaleći jadna bića koja nastavaju divlje oblasti. Nasmiješila se i gotovo zaspala kada ju je snažan udarac groma podigao iz postelje.

Noćne pripreme Yorbroughove karavane bile su vrlo jednostavne. Kola su bila sakupljena u krug, u koji su natjerana goveda, a ljudi su se izmjenjivali na straži. Volovi su bili gluplji od konja i mazgi. Ako ih nešto preplaši, pregazili bi sve pred sobom. Prava mudrost baratanja s tim životinjama sastojala se u predviđanju njihovih namjera. Neki od gonika hvalili su se da mogu čitati misli svojih goveda. Jedan od njih, čovjek po imenu Allgood, bio je na straži te noći.

Bio je zabrinut i uznemiren. Prošlo je već pola sata od kada je njegov sudrug pošao po zamjenu, ali nije bilo traga ni njemu ni novoj straži. Prokleti lupež, mora da se pridružio nekoj od grupa, i već karta, zaboravivši po što je došao!

Razbješnjeli Allgood osjetio je da nešto nije u redu. Goveda su se nemir-

no premještala, dižući njuške prema tamnom nebu na kome više nije bilo ni mjeseca niz zvijezda. Veliki žuti vogotovo ga je pregazio, otegnuto tuleći. Allgood je odlučio poći do vatre i zabuditi ljude.

Yarbrough je s ostalima igrao meksi-kanski monte. Kada je Allgood stigao, gundajući i opominjući, brzo su ga ušutkali. Igra je bila na vrhuncu i mnogo je novaca ležalo na prostrtom pokrivaču. Onda Yarbrough izvuče pravu kartu i zine da proslavi pobjedu kada odjekne udarac groma.

Najprije se nebo jarko osvijetlilo, a onda u dubokoj tišini odjekne zaglušujuć prasak. Yarbrough ispusti karte iz ruku, ljudi poskaču na noge, a ispod kožije Watt Coxon udari glavom u osovinu.

Prvi grom pokrene goveda i stado jurne kroz prolaz između kola, prema sjeveroistoku, sve dok ih slijedeći grom nije zaustavio i okrenuo. Munja udari ispred čela stada i plamene kugle u zmiје sunuše iznad rogova. Smrad gorećeg sumpora pomiješa se s vonjem vrućih rogova. Užasnute životinje jurnule su prema zapadu, a Yarbrough vrisne ime svoje kćeri...

Šator je stajao na putu uspaničenog stada.

Ispetljavši se nekako ispod kola, Watt nagonski potrči prema šatoru, vukući za sobom tešku stričevu pušku. I ne razmišljajući, odlučio je spasiti »kuću« svojih domaćina od nepogode što se sručila, pa ma kakva ona bila. U plavičastom, zaslijepljujućem svjetlu razuzdanog elektriciteta, našao se licem u lice s Annom. Bez raskošnih haljina u kakvima ju je do tada vidio, doimala se sitnom, poput djeteta. Poput vrlo preplašenog djeteta.

Silna tutnjava onemogula je svaki razgovor i Watt je namršteno promatrao njene usne. Međutim, ništa ne bi mogao razumjeti da nije podigla dršćuću ruku i pokazala mimo njega. Watt se okrenuo i tada u svjetlu munje ugledao ono što je uplašilo Annu — oko dvije stotine goveda. Plamene zmiје poigravale su na njihovim leđima i dovodile ih u bezumlje. Mukali su i tutili, meljući pod ostrim papcima suhu travu i zemlju u fini praš. Jurili su

glavom bez obzira, ne mareći za pre-prijeke.

Wattov prvi utisak bio je da on ni Anna ne mogu izbjeći smrti pod nogama životinja. Što da radi?! Dosadašnje iskustvo govorilo mu je da mora biti oprezan u baratanju s puškom. Ma što bilo, neće dopustiti da opet opali.

Dolje, kod kola, svi su vidjeli što se događa. Čak je i Grum stegao zube i oštro uzdahnuo. Yarbrough je stegao šaku u nemoćnom bijesu i očajno zaur-lao:

— Ne, ne...!

Watt se, ipak, nadao da će čelo sta-da skrenuti pred šatorom. Ali, nije. Možda je u ovom slučaju ipak prepo-ručljivo da i on nešto poduzme. I Anna je vjerojatno tako mislila, jer je izgledala prilično nervozno. Podigao je golemu pušku i preko volje opalio kada su goveda bila udaljena samo nekoliko metara. Pucao je preko njihovih glava, da ne bi pogodio nešto što bi kasnije morao platiti.

Dugački plameni jezik i novi tutanj bilo je više no što su vodeća goveda mogla podnijeti. Stado se razdvojilo i životinje su, uz mukanje slično jaucima, skrenule lijevo i desno. Nekoliko sekundi šator je bio otok okružen valovima grbavih leđa, a onda je sve prošlo. Samo je iz daljine još dopiralo sve tiše bubnjanje nekoliko stotina papaka o tvrdu, sasušenu zemlju.

— Nadam se da nisam ništa oštetio — ispriča se Anni i iznenadi se, jer ga je promatrala razrogačenih očiju kao da ga nikada dotad nije vidjela.

Bio je još više iznenađen kada su pritrčali Yarbrough i ostali iz karavana. Trgovac je pošao u šator, za kćerkom. Drugi su zastali, uglavnom psujući lov na goveda koji im je predstojao. Onda Grum reče čudnim glasom:

— Savršeno ste odabrali vrijeme, gospodine Coxon!

Unaokolo ljudi zagundaše, odobravajući. Watt napokon shvati da nitko, pa ni Shattuck, nije ljut na njega; ovog puta njegova ga puška nije uvalila u neprilike.

Onda je Yarbrough izašao i rekao:

— Mnogo ste stavili na kocku.

To je bilo sve. I njegov je glas bio čudan.

Watt se zavukao natrag pod kola i onda je počelo kišiti. Debele kaplje zabubnjale su u prašinu, a onda se nebo otvorilo. Mali potočići pronašli su put do Wattovih pokrivača. I odozgo je počelo kapati. Promočen i promrzao, Watt je zažalio što je ikada napustio dragu, staru Pennsylvaniju.

Nitko ga je gurnuo. Opet je udario glavom kad je pokušao proviriti ispod kožije. Našao se licem u lice s Annom. Djevojka je navukla tešku kabanicu od nepromoćivog platna i obula očeve čizme.

— Jeste li iskopali jarak oko ležaja? — upitala je s jasno izraženom sumnjom u glasu.

— Hvala — rekao je. — I ovako je dovoljno mokro.

— Dodite sa mnom.

Nekako se izvuče iz blata i kližući pođe za njom.

Zastao je na ulazu u neosvijetljen šator, obuzet osjećajem da će uraditi nešto neprilično. Anna je nestrpljivo pograbila njegov rukav i uvukla ga u šator.

— Svucite se!

Slušao je u tami, pogađajući da skida čizme i kabanicu. Zacrivilo je poklopac sanduka. Staklo je tiho zveknulo. Boca i čaša.

— Jeste li se svukli? — upitala je nesigurnim glasom.

— Ne.

— Ne? Zar namjeravate mokri u postelju? — glas je postao oštar i zapovjednički. Prišla mu je u mraku. — Ovdje imate noćnu košulju. A ovdje je... hej, oprezno... konjak. Recite mi kad ste gotovi.

Poslušno je ispio. Onda svuče mokru odjeću i navuče košulju.

— Gospodice Yarbrough...

Uhvatila ga je za ruku i odvela do postelje.

— Laku noć! — promrmrljala je i napustila ga.

Malo kasnije čuo je pospani glas Nathaniela Yorbrougha:

— Tko... to si ti, carita? Što se dogodilo s tvojom posteljom?

— U njoj je gospodin Coxon.

— Oh! Ti si ga tamo smjestila?

— A tko bi drugi? Pomaknut ću se.

Ujutro su svi bili mokri i loše raspoloženi osim Yarbroughovih, čiji šator nije promočio, i Annine služavke koja je spavala u natkritim kolima.

Sunce je bilo divno toplo, nebo prekrasno plavo a priroda svježije umivena. Ljudi su kružili naokolo, tragajući za razbjegliim govedima. Taj je posao mogao potrajati i cijeli jedan dan. Nakon četvrte šalice kave poboljšane konjakom, Yarbrough filozofski izjavi da je moglo biti i mnogo gore. Predloži Wattu neka se preodjene u suhu odjeću, i Anna se odmah pridruži; mora da im je bilo dosta vonja vlažne kože.

Kao i svaki istočnjak, Watt je smatrao da na zapadu svi nose odjeću od jelenje kože. Međutim, izbjegavali su je svi osim traperi, jer se lako prijala a kada bi se ovlažila vonjala je poput jarčeve lešine.

Ovog puta Watt je morao upotrijebiti svu snagu svoje volje da bi odbio primamljivu ponudu. Ali, on se i dalje držao svojih principa. Uostalom, trgovčeva gostoljubivost postajala mu je sve sumnjivija.

Oko podne stado je bilo prikupljeno. Vrućina je osušila odjeću, zadovoljstvo obavljena posla primirilo je ljude i oni su uz bujicu uobičajenih psovki počeli zaprezati goveda.

Watt ne samo da se osušio, već je njegovo kožno odijelo postalo kruto poput oklopa, i hrapavo kao kora sa stabla. Pri svakom koraku proizvodio je čudne zvukove, koji su podsjećali na veliku papirnatu vrećicu u kojoj je zatvorena mačka. Mokasine više nisu ničemu nalikovale. Hlače su se nevjerovatno rastegle pri dnu nogavica a oko bokova tako stegle da se nije usudio sjesti.

Oko njega sakupili su se traperi bezizražajna lica da bi pomogli u rješavanju te neprilike. Najbolje je novu kožnu odjeću dobro nadimiti iznad vatre od vrbovih šiba da bi ostala mekana. Za to je, međutim, bilo prekasno. Preostalo je jedino da Watt i dalje nosi svoj oklop. Znoj će polako omekšati kožu, a on će dobiti žuljeve na osjetljivim mjestima. Jedno s drugim učinit će stvar podnošljivom.

Za Watta je jedini izlaz bila puška. Opreznim koracima odvukao se do Yarbrougha i predložio mu trgovinu. Trgovac je pogledao veliko oružje, kimnuo i odglumio podulje pogađanje.

Nekoliko minuta prije razmišljao je kako će Watt preživjeti ako i dalje bude odbijao prihvatiti bilo kakvu uslugu. Pri tom razmišljanju nije uzeo u obzir prekrasnu staru pušku za slonove. Od nje nije mogao imati nikakve koristi, bila je preteška da bi je čovjek vukao u lov na bizone a Yarbrough nije namjeravao potražiti slonove. Bilo je očito da je Watt potpuno bez novaca. Da bi očuvao svoju nezavisnost morao se odijeliti od jedinog vrijednog predmeta koji je posjedovao.

Bilo je to ludo i dirljivo i Nat Yarbrough je, izuzetno, ovog puta odlučio izgubiti. Iz vlastitog kovčega odjenuo je Watta od glave do pete i isplatio mu još dvije stotine dolara u zlatu.

Kasnije je rekao Anni da je to njegov prilog uspostavljenju zakona u Novom Meksiku. Ugled Sjedinjenih Država bio bi na kocki kad bi se predstavnik vlade pojavio u Santa Feu odjeven poput prerijskog skitnice. Anna je odgovorila da i njena služavka Mela daje doprinos ugledu SAD.

— Upravo zagrijava vodu za jedno državno kupanje.

IX

Trgovčeva karavana probijala se kroz sniježne nanose, preko rijeka, niz kamenite strmine, kada bi kotači bili povezani lancima, po dvadesetak goveda vuklo bi pojedina kola a svi muškarci bili su na užetima da bi spriječili prevrtanje.

Usprkos teškoćama Yarbrough je i dalje ostao ljubazan domaćin, postajao je sve razgovorljiviji, pa je Watt mnogo saznao o trgovcu. Tako je čuo i za njegovu namjeru da nakon završetka ovog putovanja prepusti upravljanje poslom svom zamjeniku Harryju Macceu i posveti se kupovanju zemlje. Do sada je, doduše, kupio dobar dio Novog Meksika, ali to mu nije bilo dovoljno.

Kad ga je Watt upitao da li je riječ o tisuću jutara... u Pennsylvaniji se to smatralo velikim imanjem... Yarbrough se nasmijao spominjući brojku od milijun jutara. Watt nije ništa rekao, ali je pomislio kako konjak od inače staloženog čovjeka začas napravi lažljivca i hvalisavca. Glasno je, pak, primijetio da mnogi kraljevi posjeduju manje.

Yarbroughu se ta primjedba očito svidjela. Možda je i on neka vrst kralja, reče, a to znači da je La Senora kraljica, a Anna princeza. Časak je uživao razmišljajući o tome, a onda zavrti glavom i žalosno uzdahne; Sjedinjene su Države ukinule sve slične titule.

Karavana je načela posljednjih tisuću milja putovanja. U tvrđavi Union Watt je ugledao prvog meksičkog lovca na bizone. Bio je to egzotično odjeveni razbojnik, uvijek dobre volje i pretjeranih gesta i pokreta. Odjeven bješe u kožni prsluk i sasvim uske hlače, šesir široka oboda i vrlo niske krunice, a preko ramena nosio je luk i tobolac sa strelicama. Dugo koplje stršalo je iz ležišta pričvršćena na sedlu.

Yarbrough ga je pozdravio imenom... Tobias... a zatim su povelj brz razgovor na španjolskom. Tobias je napustio svoje društvo, objašnjavao je Meksikanac, jer je iznenada osjetio strašnu bol u glavi, pa je odmah krenuo za Santa Fe da bi se liječio. Pričajući to, udarao se šakom po čelu. Prevodeći njegove riječi, Yarbrough je dodao da je lovčeva bolest vjerojatno ženske prirode. Tobias se veselo nasmijao i izjavio da mu za liječenje nije potreban liječnik.

Tada je Yarbrough zatražio od Tobiasa neka pođe naprijed i obavijesti Santa Fe da karavana dolazi za pet do šest dana i da se u njenom sastavu nalazi nitko drugi već državni tužilac Sjedinjenih Država za područje Novog Meksika.

— Njegova eksekucija je učeni gospodin koji je vrlo visoko cijenjen u svim tijelima Sjedinjenih država — dodao je — a donosi papire koje je potpisao sam Predsjednik.

Ostavši bez riječi, Tobias se duboko poklonio; štoviše malčice je i problije-

đio. Watt mu je u prvi čas htio pružiti ruku, ali onda shvati da se Tobias ne bi usudio rukovati, prije bi potapšao nadbiskupa po ramenu. Obratio se Anni, Watt tiho objasni da nema pravo na titulu eksekucije, a ona mu odgovori da zna.

Od tvrđave Union do Las Vegasa putovali su cijeli jedan dan. Watt je znatiželjno promatrao okolinu. Gradić mu se nije svidio. Bilo je to naselje neuglednih zemljanih nastambi, bez ikakvih znakova civilizacije i napretka. Anna mu je objasnila kako se iz ilovače pripremaju cigle i suše na suncu a kasnije povezuju blatom te iste ilovače. Watt rezignirano kimne. To je mogao i očekivati. Blato, blato, blato, bez obzira kako zanimljiva i egzotična bila imena tih naselja.

Zanimljiviji su bili ostaci nekadašnje misije Pecos-Indijanaca, pedeset kolometara udaljene od Santa Fea. Bila je izgrađena još u vrijeme kada su u oklope odjeveni Španjolci nasilno pokrštavali Indijance.

Watt je razgledao masivne drvene grede i debele zidove.

— Da li je išta — upitao je izazivački — preostalo od života koji je nekada ovdje bujao? Kakav trag španjolske kulture? Bilo što životno, korisho, kreativno?

Anna ga ozbiljno pogleda i odgovori:

— Ja.

Za vrijeme dugotrajnog putovanja Watt je često razmišljao o gradu u kojem će ubuduće živjeti i raditi, ali ono što je naposljetku ugledao pred sobom bilo je čudno i nezamislivo. Santa Fe je bio prava zbirka suprotnosti, grad koji se nije pokoravao nikakvom planu niti ičijem obrascu. Bio je u isto vrijeme španjolski i meksički, indijanski i američki, pa opet ničiji. Bio je i star i nov, bučan i smiren, nagao, religiozan i nemoralan.

I neumorno društven. Iako trgovci nikada ništa ne poklanjaju, Santa Fe bi ludom radošću pozdravljao svaku karavanu.

Los Americanos! Los Carros! La Entracda Grande de la Caravana!

Ljudi su trčali uskim uličicama i slijili se na Plazu, smijući se i dovikujući.

Njihovo oduševljenje bilo je posljedica spremnosti da se iskoristi svaka i najmanja prilika za proslavu. Odmah su počeli fadango, veseleći se od sveg srca. Pogotovo djevojke. Odjevene u lijepe i tanke košulje koje su malo šta sakrivala, tamnih očiju i urodene koketerije, Wattu su izgledale bestidne. Pomislio je kako bi bilo nemoguće zahtijevati od poludivljih vozara da ne pruže ruke za njima. Međutim, nitko to nije ni zahtijevao.

Yarbroughovu četu odmah je zahvalilo opće uzbuđenje. Navalili su u grad, podižući buku dostojnu gomile osvajača. Tog jutra, prije polaska karavana na posljednji dio puta, ostrugali su dugačke brade, umili se i počeli ljaš. Odjeveni u najbolje što su imali, praskali su sada dugim bičevima. Kožne zmije pucketale su poput hitaca iz revolvera, a uzbuđeni djevojački kruci povlađivali bi najspretnijima. Teška kola zaustavila su se uz škripu, a onda je došao čas slave za konjanike, koji su pojahali oko trga pucajući u zrak iz revolvera.

U prvi čas Wattu nije bilo jasno zašto djevojke toliko uživaju u tom prizoru, a onda to pripiše njihovom razumijevanju muške prirode.

Ljudi su se zabili oko engleske kočije. Nat Yarbrough je dočekan srdačnom dobrodošlicom. Bio je starosjedi-lac a priženio se u jednu od španjolskih obitelji. Osim toga, njegov je povratak uvijek bio popraćen besplatnim pićem za sve u »Zlatnoj ruži«. Vlasnik saluna Dandy Dee uvijek bi častio jednim krugom pića za svaki kojeg bi platio Yarbrough. Zatim bi njih dvojica redovito bacali kocke za velike svote, koje bi kasnije bile utrošene u piće za sve prisutne.

Prizori, zvukovi i mirisi opili su Watta, ali on u tome nije uživao. Pri-jatniji mu je bio Coxonville, gdje se najsrdačnija dobrodošlica izražuje bljedim osmijehom. Siđe s kočije, spre-majući se na malen govor zahvalnosti svom domaćinu. Međutim, nova grupa pridošlica proplašila je konje i kočija je krenula, ostavivši ga samog u gomi-li.

Pozdrav i zahvala mogu pričekati, pomisli i odluči potražiti hotel. Ogleda

se i preko mnogih glava prosuđi da bi jedna velika zgrada kičena pročelja mogla biti hotel. Iznad ulaza visjela je golema ruža zlatnih latica. Watt krene onamo.

Usred sve te zbrke, vike i nereda jedan je čovjek stajao sasvim mirno i spokojno ispod velike ruže i s užitkom izvlačio dimove iz debele cigare. Zamišljeno pogleda pridošlicu i onda ga pozdravi ljubezno, kao da su stari poznanici:

— Dobar dan, gospodine!

— Dobar dan! — odgovori Watt presretan što je napokon susreo čovjeka koji je, očigledno, bio njegova društvena položaja i naobrazbe. Pravi gospodin s Istoka, u to nije moglo biti sumnje.

— Zovem se Dabiel Dee — predstavi se stranac, poprativši to kratkim naklonom glave.

— Moje je prezime Coxon — Watt se skromno zakašlje. — Ja sam novopostavljeni državni tužilac.

— Počasćen sam i ushićen, gospodine.

Rukovali su se, a onda Dee povede Watta prema ulazu. Gomila ljudi ulazila je i izlazila, a nekoliko nezaposlenih promatralo je Watta otvorenih usta.

Anna Yarbrough pristigla je hitrim korakom. Prstom je podigla bogato naboranu suknju, taman toliko iznad poda koliko je bilo potrebno. Tijelo joj je bilo ponosno uspravljeno i malo nagnuto naprijed, tako da je podsjećala na jarebicu koja još samo vršcima krila dodiruje zemlju prije no što će poletjeti.

— Krivo ste krenuli — rekla je Wattu. — »La Fonda«... hotel... tamo je, na uglu.

Nije pogledala Daniela Deea, ali on se vrlo uporno zagledao u nju.

Watt zahvali na obavještenju, radoznao kamo toliko žuri. Ipak joj predstavi svog novog poznanika. Anna to primi kratkim naklonom. Ali Deea to nije zadovoljilo.

— Već sam imao čast upoznati gospođicu Yarbrough.

Djevojka uputi kratak, ledeni pogled, koji je zapravo bio otmjen način da se nekoga nazove lašcem.

— Bolje rečeno — nastavi Dee — poznavao sam gospođicu po viđenju prije no što je otputovala na Istok.

Međutim, čini se da ni to nije moglo Annu prisiliti na razgovor. Zato joj se izravno obrati:

— Dozvolite mi da primijetim kako ste nam se vratili kao najljepša dama jugozapada.

— Hvala — promrmlja djevojka, pa položi ruku na Wattovu podlakticu i oni krenuše dalje. Približivši se »La Fondi«, ona se kradom ogleda. Dee je još uvijek stajao tamo gdje su ga ostavili. Primijetivši njezin pogled, dostojanstveno se naklonio, a ona porumeni.

Watt, koji to primijeti, upita:

— Čime se on bavi? Trgovac?

— On je vlasnik »Zlatne ruže« — odgovorila je i odmah promijenila temu. — Zeljeli bismo da ručate s nama, kad se smjestite. — Zatim doda, ne mogavši sakriti zvuk poruge u glasu: — Naravno, ako vam nije ispod časti da budete u društvu s urođenicima.

Znao je da je pri tome mislila na svoju majku, pa se trgne i duboko zarumeni tako da je odmah požalila svoje riječi. Ali, tada je otac i neki mladi muškarac pozvaše preko trga, pa ga je napustila. Watt je stajao i gledao za njom sve dok nije nestala u gomili.

To isto uradio je i Daniel Dee, na području Novog Meksika i u drugim krajevima kojih se nije rado sjećao bolje poznat kao Dandy. Dugo nakon što je Ana nestala iz njegova vidokruga gledao je u to mjesto. Onda se približio i, primijetivši da još uvijek drži u ruci svoj šešir široka oboda, brzo ga natukne na glavu. Oštro pogleda dokone svjedoke. Bili su mu prijatelji, pa su šutke prešli preko njegova neuobičajena ponašanja.

Uostalom svatko, bio mu prijatelj ili ne, priznavao je da Dandy Dee ima držanje pravog džentlmena. On se sam nije bunio protiv te karakteristike. A da između izgleda i značaja japi duboka provalija to je znao samo on. Njegova je prošlost bila takva da je i sada, nakon nekoliko godina provedenih u Santa Feu, držao na oku svakog stranca.

Što se tiče odijevanja, nije podražavao modu španjolskih bogatuna, ali je uvijek bio besprijekoran — crni dugački sako, sniježnobijela košulja, sive hlače. Bio je visok, tamnokos muškarac, trideset i pet godina. Posjedovao je godinama usavršavanu umjetnost samosvladavanja i sasvim osebuju duhovitost.

I tako, otkinuvši pogled od Anne Yarbrough, okrene se prema prisutnima i reče:

— Gospodo, među nama se napokon nalazi državni tužilac Sjedinjenih Država za područje Novog Meksika... ako nemate ništa protiv.

Imali su, i to mnogo šta. Ne da su mnogi od njih bili odmetnici od zakona, ali bezakonje je bilo nešto što su prihvatili kao način života. Većina njih nastojala je živjeti upravo suprotno načinu kakvim su živjeli na Istoku.

— A što bi to trebalo značiti tužilac Sjedinjenih Država? — upita Englez Bob. — To mi gadno smrdi na zakon.

Kao vođa grupe pokvarenjaka, Dandy nije trpio nespretnjakovice i glupane. Englez Bob bio je rijetki izuzetak. Dandy je bio strpljiv prema mladiću koji inače nije bio ugodno društvo. Naizgled nije bio naoružan, no pod njegovim kaputom krila se opasna kombinacija revolvera i boksera.

— On prisustvuje suđenjima — objasni Dandy — u ime savezne vlade.

— To je suvišno. I bez njega je bilo sve u redu.

— Odlučili su od Novog Meksika napraviti pravu državu, Bob. I tako su nam poslali gospodina Coxona, koji bi mogao postati vrlo neprijatan

— Misliš?

— Ako naljutiš državu opljačkavši poštansku kočiju — Dandy pogleda trojicu braće Palmer — gospodin Coxon je taj, koji će se pobrinuti da završi u kaznionici.

— A kako je s ubojstvima? — upita jedan od braće.

— Morat ćeš upitati njega.

— Nisam mislio tako...

— Oh, razumijem — kimnuo je Dandy. — Nemam ništa protiv manje količine zakona, pod uvjetom da nam ne izmakne kontroli. Nadajmo se da taj čovjek neće suviše ozbiljno shvatiti

ti svoj zadatak. — namigne Bobu. — Zbog vlastite sigurnosti, zar ne?

Mladić se namrštio i onda oštroumno upitao:

— Zar si nešto saznao, Dandy? Nešto nije u redu? Mogu li što obaviti za tebe?

— Ne, Bob, ali ipak hvala — Dandyjev pogled pretraži trg prepun uzbuđenih ljudi. — U onom što je meni potrebno, ti mi ne možeš pomoći.

X

Watt nije uspio doći do hotela, jer ga je presreo muškarac koji se predstavio kao Lish Bartow, savezni šerif Novog Meksika. Nakon upoznavanja Watt je saznao da je šerif unajmio za njega kuću i pronašao ženu koja će je održavati.

Naglasivši tu suradnju, on je unio

— Naravno, nije mi bila dužnost da to uradim — izjavi šerif — ali tu bih uslugu uradio svakome s kim ću ubuduće surađivati.

Naglasivši tu suradnju, on je unio u glas svu toplinu i srdačnost koju je uopće mogao izraziti. Bio je visok i koščat čovjek, mekana crnog brka, koji je imao običaj da se neprekidno ogledava; dok je razgovarao s Wattom, čak se dva puta okrenuo oko sebe. Bila je to, vjerojatno, posljedica nošenja šerifске zvijezde. Bartow je svakom prolazniku upućivao ponosan, hrabar i izazivački pogled, kao da je tako već u začetku namjeravao obeshrabriti sve koji bi ga možda željeli napasti. i smatrao je pitanjem časti da se nikome ne makne s puta, već su svi morali njega obilaziti.

Njegovo osnovno naoružanje bila je dvocijevka golemog kalibra. Obje cijevi bile su podrezane vrlo kratko a isto tako i kundak, u ostatku kojega je bila izbušena rupa kroz koju je provučena kožna omča. Bartow ju je prebacio preko ramena, tako da su se otponci klatili u visini njegove šake. Već i samo nošenje takvog oružja, pretpostavljao je Watt, moralo je biti pravi izazov za klasične revolveraše, pa je šerif i zato morao biti na oprezu.

Vozari i građani grunuli su u »Zlatnu ružu«, a zvukovi koji su odande dopirali na trg odavali su namjenu tog mjesta. Watt se raspita o gospodinu Deeu.

Bartow mu objasni da je Dee vlasnik legla grijeha, poznati kockar i opasan revolveraš. S vremena na vrijeme ustrijelio bi ponekog izazivača nereda i uvijek je četrdeset svjedoka potvrdilo da je u pitanju bila samoobrana. Postojala je osnovana sumnja da je povezan s poznatijim razbojnicima tog područja. Bio je politički moćan i bogat. Ukratko, glava lokalnog kriminala, bilo je mišljenje Bartowa.

Zaprepašten što je Annu predstavio takvom čovjeku, Watt je sada Deeove primjedbe razmotrio u novom svjetlu. Kod kuće, na Istoku, kartaš koji bi se usudio uputiti kompliment djevojci iz »bolje« obitelji mogao je biti siguran da će završiti u najdubljoj tamnici.

— Taj je momak zaslužio da bude izibčevan! — usklikne.

Bartow se suglasi kimajući, ali u isto vrijeme pomisli kako ne postoji čovjek koji bi to proveo u djelo. Da bi skrenuo razgovor s tog opasnog predmeta, krene preko trga pozvavši Watta pokretom glave. Dok je hodao, pritisnuo je rukom svoju podrezanu dvocijevku uz bok, da ne bi kojim slučajem opalila. Oružje je bilo najmanje jednako toliko opasno koliko puška za slonove. Ako se šerif ikada njime posluži, Watt je bio siguran da će pogoditi ne samo metu već i svakoga tri metra lijevo i desno.

Gužva je bila veličanstvena. Mladi Meksikanci pod golemim šeširima, stari i dostojanstveni »donovi«, pretjerano elegantni bogataši — »ricosi«, grubi »rancherosi«, »paianosi« iz okolnih sela, svećenici i jata šareno odjevenih, vedrih djevojkā.

Watta je zapanjio način na koji su muškarci pozdravljali ljepotice. Dok bi »caballero« uzvitlao golemi šešir, »senorita« bi ispružila vrške prstiju. Nježno bi je privukao i dodirnuo obraz obrazom, prošaptavši možda čak i nešto tako prozaično kao »dobar dan«. Ali, postojala je mogućnost da to bude i neki stih ili kompliment.

Djévojački pokreti bili su dražesni i izazovni, posebno način kako su pridizale suknje, sve do koljena, a njihov je smijeh odjekivao posvuda... glasan, vedar, nepokvaren kao u djeteta.

Kuća koju je šerif unajmio za Wattu nije se razlikovala od ostalih. Uobičajena zgrada glinenih zidova, obijeljena vapnom. Krov obrastao travom i korovom, raj za ptice. Pod njim četiri prostorije, uključujući kuhinju i smočnicu. Pod je bio zemljan, tako utaban da je zvonio pod nogama. Namještaj se sastojao uglavnom od sanduka i kovčega te rukom pletenih šarenih sagova. Bilo je ugodno i čisto.

Pred otvorenim ognjištem čučila je žena. Uvijek tako. Ona, objasnila je Wattu. A kako bi drugačije? Međutim, obavljanje posla na toj niskoj razini nije slomilo njenu ličnost, ma koliko to bilo mukotrpno. Bila je srednjih godina, debeljuškasta i razumno razgovorljiva.

Sebe je ponosno nazivala kuharicom, a kuću koje je bila vlasnica »našom kućom«. Zvala se Rosita Ramirez. Pomalo je govorila engleski, pa je Watt bez zle namjere zapita da li je indijanskog ili meksikanskog podrijetla.

Ni jedno, odgovori Rosita. Ona je građanka Novog Meksika, baš kao što je gospodin Coxon građanin zemlje u kojoj se rodio, pa ma gdje ona bila. Watt odmah pokuša objasniti što je Pannsylvania, ali žena je odlučila da ne ušuti dok mu sve sasvim ne objasni. Prema njenom, nije više nikako mogla biti Meksikanka kada je njena zemlja pripala Sjedinjenim Državama. Znači, ona je Amerikanka.

Snaga te logike gotovo je ušutkala Watta. Ipak, pokuša:

— Vi ste, dakle, španjolska Amerikanka, a ja sam čistokrvan Amerikanac... mislim da nas zovete Anglo.

— Nije to strašno — utješi ga žena. — Ima mnogo dobrih Angloa.

Majčinski ga je tješila, nabrajajući dobre Anglose. Na primjer, gospodin Yarbrough... *muy simpático*. Nasmiješila se uvjeravajući ga da takve Anglose još nekako podnose u Novom meksiku. Onda se prihvati tužilačevih knjiga

o pravu i ogleda se, ne znajući kamo bi ih smjestila.

— Na tlo — predloži Watt. — Gore ćemo staviti saduk pa će poslužiti kao stol.

Osjetila je promjenu u njegovu glasu, koji je iznenada postao hladan i suh. Okrene se, uz široki osmijeh, i reče:

— Anglosa koji nije dobar, senor nazivamo gringo.

Zamislila se i zatim tiho dodala:

— Gadno je to, biti gringo...

XI

Iako je državni tužilac Sjedinjenih Država imao skromne želje kada je u pitanju bilo jelo, Rosita je ipak postavila neke zahtjeve. Jedna tava, veliki lonac, mali lončić...

— Dobro, Rosita. Sto je god potrebno — obeća Watt — nabavit ćemo u gospodina Yarbrougha.

I tako je nastao popis potreba. Budući da ga je Rosita smatrala glavom kućanstva, slijedećeg je jutra izišao s njom u kupovinu.

Središnja točka Santa Fea bio je jarkol za zastavu usaden na Plazi, glavnom trgu. Cijela sjeverna strana trga bila je zatvorena zgradom vlade, koju su još uvijek nazivali »guvernerovom palačom«. Taj je naziv bio pretjeran za jednokatno zdanje kojega su zidovi već izdržali nekoliko stoljeća. Na suprotnoj strani trga velika je crkva bila okružena privatnim kućama. »Zlatna ruža« vladala je zapadnom stranom, a na istočnoj bilo je Yarbroughovo skladište i trgovina, te hotel »La Fonda«.

Iz trga se na sve strane granala mreža ludo isprepletenih i krivudavih ulica. Watt je već bio čuo američki vic o tome kako je Santa Fe planirao pijani Meksikanac koji je jahao na slijepom magarcu. Međutim, državni je tužilac poznavao povijest i znao da su u doba osnutka grada samo španjolski misionari posjedovali magarce.

Pred golemim Yarbroughovim skladištem iskrcavanje tereta bilo je u punom jeku. Nat je nadgledavao po-

sao i suvereno vladao četom nosača, pomoću psokli, uputa i šala. Ljubezno je dočekao Watta i pozdravio Rositu kao starog znanca.

— Dok je grad bio pod meksičkom zastavom, bilo je potrebno tjedan dana i brdo novca dok bi raščistio s carinicima.

Upoznao je Watta s Harryjem Maceom. Bio je to visok, zgodan muškarac čije su prerano osijedjele sljepoočice ulijevale poštovanje, usprkos očiglednoj mladosti. Bio je brz, odlučan, pomalo grub, iako je to prikrivao dobrim manirama. Provjera robe bila je u njegovoj nadležnosti, ali Nat se nije mogao suzdržati, toliko je uživao u svom poslu. Kao poslovođu Macea je to možda smetalo, ali budućem tastu to ničim nije pokazao.

Stegao je Wattovu ruku u gvozdeni stisak i zagledao mu se u oči, ustvrdivši da je neizmjereno počašćen i usrećen tim poznanstvom. Potajno trljajući prste, Watt odsutno kimne glavom, te započne razgovor o trgovini. Nakon pola sata imao je sve što mu je bilo potrebno. Rositino okruglo lice sjalo je od ponosa.

— Nije potrebno da to sada plaćate — uvjeravao ga je Mace, rođeni trgovac. — Najugledniji ljudi to nikada ne čine. Krajem godine sve obračunavamo. Oh, zaboravili smo na vino!

— Nije mi potrebno.

Mace se na trenutak zbuni... to su pokazale njegove sakupljene obrve... ali se brzo pribere i upita:

— Naravno, doći ćete večeras na ples?

— Što?

— Na ples.

— Hvala, ne.

— Vjerojatno me niste dobro razumjeli, gospodine Coxon. Nisam mislio na fadango. Ples će se održati u palači i tamo će biti sakupljeno najbolje društvo grada. Dolazak Yarbroughove karavane uvijek se proslavi velikim plesom. Ove godine postoje i dodatni razlozi za to: povratak gospođice Yarbrough, moje zaručnice, i vaš dolazak.

— Hmm — namršti se Watt, sumnjičav na tu mješavinu službenog i privatnog. — Možda, u tom slučaju...

— Svakako! Ja ću doći po vas.

Te večeri Harry Mace pojavio se na pragu Wattove kuće i oni zajedno pođu uskim ulicama prema trgu. Nebo nije bilo crno već duboko tamnoplavo, osuto iskričavim zvijezdama. Bilo je lalo prepustiti se sanjarenju, ali Watt je bio i suviše obuzet sumnjama i nepoznanicama. Budućnost mu je malo obećavala. Nije bio od onih koji su rođeni i odgojeni tako da, gdje god se našli, znaju prigrabiti i osvojiti svoj dio kolača. Njegov otac, odvjetnik, još je uvijek zastupao klijente koji su plaćali vrećom krumpira, tvrdoglavo ponosan na svoj netaknut dobar glas; on je još uvijek vjerovao da poštenje uvijek pobjeđuje.

Ni Harry Mace nije bio bolje raspoložen. Nije proučavao ni zvijezde ni nebo, već je uporno gledao u zemlju sve dok se nisu približili Plazi.

— Anna Yarbrough i ja smo vjereni — izjavi iznenada, i suviše glasno. Nakon dugog razmišljanja, vjerojatno se nije mogao dosjetiti boljoj formulaciji. Onda ušuti, čekajući da njegova obavijest »legne«.

Watt mirno reče:

— Znam, gospođica Yarbrough mi je to ispričala. A i vi ste to jutros spomenuli. Čestitam!

Mace ga pogleda ispod oka i uzdahne s vidljivim olakšanjem. Odmah je postao razgovorljiviji. Watt se čudio kako je labavo bilo samopouzdanje tog inače odlučnog i vjerojatno bogatog muškarca, koji je bio i privlačne vanjštine. Ljubav je to uradila, pomisli, priznajući odmah da bi veza s Annom mogla poljuljati samopouzdanje bilo kog muškarca.

Uđuše u palaču. Kao što je to Mace i predvidio, tamo se okupilo najbolje društvo Santa Fea, ali i mnogi drugi, čak i vozari Yarbroughove karavane. U dvorani za ples lampioni su podrhtavali od buke. Svi su pušili, muškarci i žene, stari i mladi. Čini se da je najomiljeliji bio *cigarrito*, sitno rezani duhan umotan u tanak list kukuruzovine; mala srebrna kutijica koja je sadržavala sav potrebni pribor za izradu *cigarrita* bila je sastavni dio pribora svake bolje dame.

Zidovi su bili prekriveni zastavama. Najistaknutije mjesto zauzimala je

američka, ali bilo je tu i meksičkih pa i starih španjolskih zastava i grbova. Watta začudi bogatstvo ženske odjeve, koja bi bolje pristajala nekom omanjem kraljevskom dvoru. Kilometri raznobojne fine svile, prekrasni šalovi i mnogo skupocenog starog nakita.

Ples upravo započe; otvorila ga je skupina mladih ljudi, uz svirku violine i gitare. Ljudi su sjedili uza zidove, ili hodali naokolo.

Harry Mace povede Watta prema grupi najuglednijih, koji su se sakupili na suprotnom kraju dvorane.

Dandy Dee bijaše odjeven u crno. Da nije bilo sniježnobijele svilene čipkaste košulje, podjećao bi na svećenika. Kimne Maceu i tiho poželi tužiocu dobru večer, ne polazujući namjeru da se rukuje; iz Wattova ukočena pogleda već je shvatio da je ovaj saznao nešto na njegov račun.

Iza Deea vukla su se tri muškarca, čija su tvrda lica imala nekih zajedničkih crta. Mace ih pozdravi:

— Zdravo, Palmeri!

Tri brata Palmer zagledaše se u Watta. Kad je prošao, njihove su se glave polako okretale, a on je osjećao prodorne poglede na svojim leđima. I, da se nije nalazio u ulozi državnog tužioca, teško bi izdržao a da se ne okrene.

Hladni su ga pogledi slijedili. Sada su se i umnožili. Nagađao je da li ga ocijenjuju jednako oštro kao i on sama sebe, da li možda misle kako je premlad i nedorastao visokoj dužnosti? Usred vedre i vesele svjetine osjetiti se stranim, neželjenim, bez prijatelja.

Yarbroughovi su se nalazili u središtu počasne grupe. Primijetivši ih kako dolaze, Anna se nasmiješi i dotakne očevu ruku. Nat ustane i svečano se izruguje s Wattom, kao da su se rastali prije godinu dana, a zatim ga predstavi područnom guverneru i njegovim pomoćnicima, predsjedniku putujućeg suda, vodećim trgovcima i nekolicini oficira iz Fort Marcyja. Ostavivši La Senoru kao posljednje i najveće iznenađenje, Nat ga povede prema njezinoj stolici.

U zemlji gdje je ružna žena bila prava rijetkost Olivara Ortiz Yarbrough

nedvojbeno bijaše kraljica. Lice, kosa, ruke sve je bilo savršeno. Klasična ljepota, pa ipak živa, iako ozbiljna. U društvu u kome je sve blistalo u živim bojama posebno se isticala njena duga haljina od sive svile. Umjesto raskošna nakita samo jedan maleni zlatni medaljon, visoko oko vrata.

Bila je to prava dama. Jednako uspravna i ponosna kao sve uštavljene tetke Coxonovih.

Watt se nakloni. Topao trgovčev doček bio ga je oraspoložio, a rukovanje sa svim ostalima potisnulo je osjećaj samoće. Susretne njen pogled. Neka iskra u njenim očima razbila je njegovu urođenu sumnjičavost. Nešto neobjašnjivo... možda zrnce pustolovnog duha ujaka Malcolmja ... obuze Watta. Čudeći se, slušao je vlastita usta kako izgovaraju:

— Senora, vi ste Socrata učinili lašcem.

— Kako bih to mogla?

— Sokrat je ljepotu nazvao kratkotrajnim prokletstvom.

Nat Yarbrough podigne obrve, zapanjen i neizmjereno obradovan. Anna se sretno nasmiješi, zaprepastena koliko i njen otac činjenicom da tako krut čovjek kao što je Watt može izreći prekrasan i umjestan kompliment. Samo se Mace namršti, pitajući se da li je i Anna bila obasuta kišom komplimenata svih onih dana koje je provela s Wattom u kočiji.

Tamne, duboke oči La Senore odavale su ljubeznost kojoj je poticaj bio razumijevanje. A pod time, nagađao je Watt, mora da se krije tuga prikrita duhovitošću. Prekrasno lice bilo je uljepšano vedrinom i pomirenjem koje je postignuto samo snažnom voljom.

La Senora pomakne bogato nabaranu suknju i dotakne rukom stolicu s koje je maločas ustao njen suprug.

— Sjednite ovdje, pokraj mene. Obećavam da neću iskoristiti vašu učtivost, ni na časak.

Watt je još jednom iznevjerio sama sebe:

— To nije obećanje već prijetnja — odgovori, sjedajući. — Ražalostit ćete me ako bar ne pokušate.

Intonacija nije bila loša, bolje nego što se mogao i nadati. Niti je njegov španjolski imao onaj metalni, krivi zvuk kojim ga je izgovarala većina Amerikanaca. Bile su to male stvari ali su pomogle Doni Olivari da donese svoj sud o sugovorniku.

— Suprug mi je pričao o vama. — Njen se pogled polako spustio do sugovornikovih ruku, prstiju i nokata. Bili su vrlo uredni.

Taj, smeđokosi muškarac joj se sviđio. Ne, nije bio tako smrtonosno ukočen kako su ga opisali Nat i Anna. Odakle im taj sud? Posjedovao je ono nešto, neizrecivo, što će ga, uz malu pomoć, učiniti potpunim čovjekom.

— I kćerka Anna mi je pričala o vama. Spasili ste njezin život. Bilo je to vrlo hrabro od vas.

— Ne, Senora, nije bilo hrabro. Povjerit ću vam svoju najsramočniju tajnu. Nisam ni znao da smo u velikoj opasnosti!

Nasmijala se, tiho i grleno, baš poput Anne.

— Neću to ispričati Anni. Da sam ja bila tamo, nikada ne bih željela saznati da ste me branili samo zato što niste shvatili kolika je opasnost.

— Da ste vi bili tamo, Senora, nikada ne bih mogao ni pomisliti na opasnost.

Nevjerojatno, pomisli, kako lako izriče takve stvari. Nije mogao shvatiti što se to s njim događa. Ova prekrasna, dostojanstvena žena tako je lako i brzo izmijenila njegovu ličnost. Pa ipak, iako novo to nije bilo sasvim strano. Nešto poput pejzaža koji se čovjeku čini poznatim iako je sasvim siguran da nikada nije bio na tom mjestu. Bio je dovoljno inteligentan da nazre objašnjenje. Njegova je ličnost od malenih nogu bila strogo usmjeravana i kočena bezbrojnim zabranama i upozorenjima što se ne smije, a što se opet mora.

Uvodni ples završi. Parovi se razidu, uz ceremonijalne naklone, a glazbenici nastave podešavanjem instrumenata. La Senora upita Watta da li pleše.

Odmahnuo je glavom, a pred očima mu se ocrtala užasna vizija državnog tužioca koji se nespretnim koracima

zapliće u nekom složenom, njemu nepoznatom plesu, s rukama na bokovima i ružom u zubima.

— Ponekad sam zaplesao valcer i to je sve — usudio se reći.

— Kakva sretna okolnost — odgovori la Senora uz izdajnički smiješak. — Slijedeći je ples baš El Vasle Despacio — lančani valcer.

Pomaknula se kao da će ustati i on se hitro osovi na ukočene noge, spreman da poduzme sve kako bi ispao što manje smiješan. Međutim, žena se samo nagnula u stranu i dotaknula Annu, koja je sjedila do nje. Djevojka se okrene i odmah ustane.

Te večeri Anna je bila odjevena u smeđe i zlatno, a kosa joj je bila obavijena prekrasnom bijelom čipkom. Lice joj je bilo ozareno magičnom vatrom koja je gorjela u njenim očima. Svi su gledali u nju... i Harry Mace koji je bio sasvim blizu djevojke, iako nepomičan da gotovo i nije mogla ustati.

Kao odgovor na neizrečeni poziv Anna lale položi prste na Wattovu ruku, pa koraknu naprijed i uđu u red parova koji su ozbiljnih lica šetali dvoranom. Čas kasnije glazba zasniva i oni zaplesashe.

Na svoju veliku radost, Watt odmah shvati da ga La Senora nije gurnula u nešto s čime ne bi mogao izaći nakraj. Ples je bio prilično jednostavan i kad je jednom otplesao figuru, više se nije mogao zabuniti.

Nat Yarbrough reče ženi:

— Olivaro, ti si izuzetna žena! Načas sam povjerovao da je pijan. On inače nije takav... nikada!

La Senora se nasmiješi.

— On je takav — promrmlja, više za sebe. — Unutra, duboko u sebi.

Promatrala je kćerku kako pleše s smeđokosim mladićem. Zar nije svatko mogao vidjeti da je on takav? Svatko osim jenkijevskog trgovca zaslijepljenog zlatom?

Harry Mace nije bio zaslijepljen, pomisli. Ali naravno, njegov je položaj drugačiji. Bio je Annin zaručnik i ljubomora je izoštrila njegovu pažnju i sumnjičavost. Tog časa njegovo je lice odavalo očajničku zabrinutost. Ako u prepričavanjima ima imalo istine, tada ima zašto brinuti. Prava sreća,

razmišljala je Senora što se zlatom sve ne kupuje, kao što to čine slični gospodinu Dee.

Dakle, i tu je bilo nešto čudno. Dee je promatrao Annu jednako tako uporno i gotovo zabrinuto kao i Harry Mace. Sa svog mjesta Senora nije mogla vidjeti njegove oči, ali lice je bilo ukočeno i blijedo. Mogla je naslutiti misao koja ga je obuzela. Iako su žene trčale za njim, nitko nije znao što će Dee poduzeti kad poludi za nehom.

— To je pravo čudo — rekao je Nat Yarbrough, prateći pogledom mladi par. — Olivaro, ti si vještica.

— Ja sam sedma kćerka sedme kćerke — rekla je odsutno, ali odgovor nije bio daleko od istine. I dalje je promatrala Annu i odjednom osjetiti strah. Njeno se disanje ubrzalo.

— Vaša majka — govorio je u tom času Watt — zaista je neizrecivo šarmantna.

U međuvremenu ples se razvio u nešto sasvim slično onome što se plesalo kod kuće, pa se mogao upustiti u razgovor bez bojazni da će se spotaknuti. Izrekao je i primjedbę da put La Senore samo pridonosi njezinoj ljepoti.

Anna zahvali samo na prvom komplimentu.

— Zar ste očekivali da će njena koža biti crna? — upita blagim ali opasnim tonom.

— Ne, naravno ne! — uskliknuo je, suviše brzo i suviše jako. Bilo je očito da je htio odbaciti sva moguća na pomisao da je Anna mještanka, pa se upustio u daljnje objašnjenje: — Većina ovdašnjih ljudi je tamne puti. Nisam očekivao da bi Meksikanci mogli biti svijetle kože.

— Mnogi od nas imaju u sebi indijanske krvi. Ne sviđa vam se boja indijanske kože?

— Nije to u pitanju. Po mom mišljenju, mojim zapažanjima... problem nije u boji kože. — Ne, rečenica nije valjala i on pokuša iz početka. — Problem je u tome što većina Meksikanki koje sam do sada imao prilike vidjeti... mislim na one tamne puti... imaju vrlo slobodno ponašanje.

— Bilo vam je potrebno vrlo kratko vrijeme da donesete svoj sud, gospodine Coxon.

Watt se oznojio.

— Govorim o njihovu javnom ponašanju, gospođice Yarbrough. Podižu suknje kada prelaze potok, smiju se i mašu vozarima karavane, plešu sa nezancima. Čak i puše!

— I ja sam prelazila potoke podižući suknju — rekla je polako. — Smijala sam se i mahala ljudima iz karavane koji su upravo završili dugo i teško putovanje. Plesala sam sa muškarcima a da mi ih nitko nije službeno predstavio. To su običaji ove griješne zemlje. Vidjet ćete još toga. Moja majka ... zamislite... puši! Bolje da nas napustite i odete — dodala je ljubeznim glasom — da se ne biste zarazili.

Time je ples za njih dvoje bio završen. Watt je pokušao slijediti Annu kada je požurila prema svojoj stolici, ali ona je gotovo trčala, Harry Mace brzo lorakne u stranu i prepriječi mu put. Watt tada iziđe, da bi rashladio obraze i psovao vlastitu glupost.

XII

Ples nije dugo zadržao otmjen karakter. Pod utjecajem glazbe i alkohola ubrzo je tražen samo **fadango**, a kada je prva boca tresnula o pod i rasprsnula se, La Senora domahne Anni i ustane. Djevojka, koja je sve vrijeme plesala samo sa zaručnikom, edmah priđe, dok je Harry Mace pošao po ogrtače.

Primjer La Senore bio je znak i otmjenije je društvo počelo napuštati dvoranu. Nat prepusti budućem zetu da isprati žene, a sam ostane kako bi pripazio na ponašanje svojih ljudi. Ostao je i Watt, jer mu nitko nije rekao da bi trebalo otići.

Vjerni plesu, ostali su vozari, siromašniji građani, rančerosi, Anglosi nepreporučljiva izgleda, mladi kicoši španjolske krvi i mnogo djevojaka koje su lepršale naokolo savršeno bezbrižne. Tip djevojaka o kojima je Watt pričao Anni, ali ga ona nije shvaćala.

Ples je postao sve divljiji, glazbenici su svirali sve što bi im palo na um, a svaka iskapljena čaša pridonosila je povećanju kaosa. Oblaci prašine dizali su se pod snažnim udarcima nogu. Jedan brđanin, obut u mokasine, poskakivao je u zrak i doticao rukama obje pete prije no što bi pao natrag. To je ponavljao u bezkonačnost, podvrisnujući iz sveg glasa.

Nat Yarbrough je kružio dvoranom, a izraz njegova lica bio je ujedno i zabrinut i pun razumijevanja. Nadao se da neće doći do gužve, a proketo je dobro znao da do nje mora doći. Dandy Dee stajao je na glavom ulazu. Ugašena cigara visjela mu je u kutu usta, a oči su mu bile uprte nekuda u prazno.

Govedar koji je maločas smrskao bocu, nije se maknuo dalje od krhotina. Bio je to plavokosi orijaš, vjerojatno neki Skandinavac. Stajao je nepomično i buljio u krhotine, mrmljajući nešto u bradu i ne mareći za plesače koji su se motali oko njega. Naposljetku polakim pokretom podigne glavu i smiješeći se pogleda brđanina, koji je još uvijek skakao. Prepoznavši predznake, Nat Yarbrough odmah krene prema njemu.

Nevino se smiješeći, Skandinavac je gledao kako se brđanin još jednom otiskuje od zemlje i tada, u pravi čas, gurne pod njega razbijene komade stakla. Bio je to zaista huljski pothvat, iako ga je momak smatrao posljedicom božanske inspiracije.

Noge odjevene u tanku kožu udarile su o zemlju i brđaninu se ote najajači krik te večeri. Smjesta se bacio na Skandinavca, a ovaj podigne ruku i mlatne napadača odozgo, kao maljem. Brđanin padne i ostane ležati.

Očito zbunjen kratkoćom svog pothvata, Skandinavac se okrene, zagunđa i pride najbližem mladom kicošu. Jednom šalom nabije na oči šešir niske krune, a drugom ga potkači pod bradu. I tako nastane tučnjava bez koje nijedan fadango ne bi bio potpun.

Samo oni najbliži mogli su vidjeti što se događa, ali svi su mogli nagađati po zvucima udaraca i kricima djevojke nesretnog kicoša. Tu i tamo, poneki bi kočijaš ustaknuo za korak i

za svaki slučaj opalio udarac najbližem Meksikancu.

Još uvijek nezadovoljan, Skandinavac se dao u lov za djevojkom koja je vrištala. Uхвати kraj njene haljine i strgne je s nje. Zavitlao je šarenom svilom iznad glave, uz divlji ratni krik na čudnom, stranom jeziku. Urlajući dao se u lov za polugolom djevojkom.

Ovog puta događaji su otišli dalje i brže no inače. Prijatelji oborenog Španjolca odmah su se okupili i nastala je gužva u središtu koje je Skandinavac radosno divljao.

Na prvi znak gužve Watt je izišao iz kuta u kojem je stajao, kako bi porazgovarao, s plavokosim orijašem i urazumio ga. Međutim, tučnjava se u hipu rasplamsala. Na njega je napao jedan rančero, visoko podignutom stolicom, očito suviše uzbuđen da bi mario što će se dogoditi ako smrska glavu državnom tužiocu. Watt odskoči u stranu i snažno ga udari iznad uha.

Prišao je Natu Yarbroughu, koji je jedini ostao pribran u općoj gužvi... ako se ne računa Dandyja Deea. Vlasnik kockarnice namršteno je promatrao gužvu. Činilo se da su svi poludjeli.

— To mora prestati, gospodine Yarbrough — reče Watt.

— Upotrijebite svoj autoritet, gospodine Coxon — odvrati trgovac.

— Mir u sudnici... hoću reći, pažnja! Prestanite!

Nitko nije obratio ni najmanju pažnju na taj uzvik.

— Do vraga — zareži Yarbrough. — pustite neka se pobiju! — Pošao je do zida i zavalio se u jednu od praznih stolica.

Watt ga je slijedio razmišljajući kako da očuva autoritet vlasti kod takve rulje. Čas kasnije pridružio im se i Dandy Dee, primijetivši da će Natovi ljudi ove večeri izvući leači kraj. Pognu ih cigarama i Nat uzme jednu. Prilapili su i počeli raspravljati o toku tučnjave.

Vozari su pogriješili precjenjujući, kao i obično, svoje snage. Još od rata s Meksikom ostala je u modi uzrečica da jedan Jenki vrijedi koliko četrdeset Meksikanaca. U dvorani su, istina,

vozari bili u manjem broju, ali protivnik sigurno nije bio četrdeset puta brojniji.

Iz spleta tjelesa iznenada se uzdigla glomazna prilika Skandinavca. Snažnim pokretom on strese one koji su visjeli na njemu pa krene kroz gomilu mašući rukama kao da pliva. Debeli vinski boca udari ga u zatiljak i njegov se smiješak naglo izmijenio u grimasu. Gomila oko njega mu dozvolila da se okrene, a boca se i dalje uporno spuštala na njegov zatiljak. Orijaš stane. Kad su mu se i ruke spustile niz tijelo, a brada dodirnula grudi, on nije pao. Krug protivnika se pripio uz njega od kada je prestao dijeliti udarce, a budući da nije pao, nastavili su udarati i dalje.

Nekoliko vozara opazi da je njihov drug zapao u nepriliku pa se bace u gužvu da mu pomognu. Meksikanci se razmaknu i veliko tijelo tresnu o zemlju. Vozari su namjeravali nastaviti borbu na tom novom položaju, ali je Skandinavčev pad znatno oslabio njihove redove i uskoro su shvatili da se ne mogu održati pred napadima protivnika. Podigavši palog junaka na ruke prokrčili su put do izlaza. I preostali vozari i poneki njihov saveznik iziđu na Plazu.

Ne želeći propustiti plodove pobjede, potomci španjolskih osvajača nagruše za njima. Na trgu se podigla paklena buka, a u dvorani zavlada grobna tišina.

— Eto tako — reče Nat Yarbrough, pljesnuvši se po koljenima, pa ustane. — Zabava je završena i ja odoh kući.

Dandy Dee strese pepeo s vrška cigare i reče:

— Potrajat će to još neko vrijeme.

Yarbrough je bio mišljenja da su borci malaksali i da će ubrzo sasvim posustati.

— Zna li, za mojih mladih dana moglo se vidjeti i po tucet onesviještenih ljudi, koji su ovako ostajali na nogama i to u jednoj jedinosti tučnjavi. Vremena se mijenjaju, Dandy, vremena se mijenjaju!

Umiješao se i Watt:

— To što sam vidio dovoljno je da me uvjeri kako se vremena nisu mnogo izmijenila od doba divljaštva.

Dandy nagne glavu, osluškajući zvukove. Onda pođe do vrata, pogleda van i hladno dobaci preko ramena:

— Prokletstvo, Yarbrough, tvoji su se utvrdili u mom lokalu i... ode prvi izlog! — Odjeknuo je zveket stakla. — Ako unište »Zlatnu ružu«, to će te skupo stajati!

— Morat ćeš se dobro namučiti da bi utjerao odštetu! — odbrusi mu Yarbrough. — Zašto tvoji ljudi ne brane lokal?

Pitanje je morao ponoviti, a onda Dandy Dee sliježe ramenima i odgovori:

— Noćas nisu u gradu.

Watt se namršti, razmišljajući nije li posrijedi namjerno i proračunato odsustvo. Onda se pridruži Yarbroughu i Dee, koji su izašli na trg, vjerovatno s namjerom da se probiju do »Zlatne ruže«.

Suprostavili su im se mrki pogledi ali ništa više. Činilo se da su i Dee i Yarbrough sasvim sigurni među Meksikancima, ma koliko ovi bili razjareni. Ipak, gomila je znala svoj posao. U tom su času već obje strane sudjelovale u demoliranju »Zlatne ruže«. Izvana je letjelo kamenje, a iznutra boce i komadi namještaja.

Silom izbačeni barmen dovikivao je Dandyju da se vozari ponašaju poput pijanih svinja i uništavaju sve što im dopadne šaka. Ako lokal ne bude spaljen ove noći onda zaista imaju sreću... no u što on ne vjeruje.

— To bi se zaista moglo dogoditi — obratio se Yarbrough Wattu. — Ako se razulare, sposobni su za sve.

Watt je bio uvjeren da su oni već odavno prešli granicu razularenosti, ali ipak izrazi mišljenje da nitko neće započeti požar od kojeg bi moglo stradati pola grada.

— Sposobni su za sve — odgovori trgovac. — Pa bili su izazvani!

Dandy zajedljivo reče:

— Jednog će se dana tvoja smrdljiva rulja sukobiti s mojim ljudima i tada ćemo vaše skalpove pribiti na ovaj jarbol za zastavu.

Ako se ne varam uzruja se Yarbrough — tvoji nježni borci su nestali još prije no što je tučnjava počela.

Spremnost na svađu čak i u ovakvoj prilici otkrila je stara neprijateljstva koja su bila prikrivena površnom uljudnošću.

Još se jedan izlog osuo uz zvonki prasak. Watt reče:

— Ovim ljudima moramo pružiti primjer hladnokrvnosti i razuma.

Zapanjeno su ga pogledali, a onda Yarbrough podrugljivo reče kako ljudi jedva čekaju da im netko pruži dobar primjer.

— Uvjerit ću ih — odgovori Watt. — Kad bi bar načas utihnuli...

— Načas, možda — Dandy izvuče revolver ispod kaputa. — Ovo će vam osigurati nekoliko sekundi tišine.

Opalio je dva metka uvis. Urlikanje gomile naglo je utihnulo, prešavši u gundanje koje je podsjećalo na udaljenu tužnju što popunjava vremenski prostor između bljeska munje i udarca groma.

— Govorite brzo, prijatelju — promrmlja Dandy. — I strogo!

— Gospodo! — Watt je počeo engleski, ali odmah prijeđe na španjolski. — Prijatelji i sugrađani. U pravu ste kad želite kazniti one grubijane i razbijače! Želim vam se pridružiti!

Gomila sasvim utihne, zapanjena spremnošću tužioca Sjedinjenih Država da im se pridruži u napadu na Jenkije. Yarbrough je zapanjeno zatrepao očima, a Dandyjevo lice poprmi smiješan izgled.

— Dozvolite — nastavi Watt — da im nametnemo pravdu ali s dostojanstvom. Mi ne želimo biti jednaki onim neodgojenim razbijačima! Nije li tako?

— Es verdad, istina je! — usklikne netko.

To što je Watt rekao nisu željeli opovrgnuti.

— Dobro, dakle! — Watt je ozbiljno kimao glavom. Nadvisivao je gomilu za dvadesetak centimetara i svi su ga mogli vidjeti. — Čekat ćemo. Piju poput svinja. U alkoholu utapaju svoj strah pred nama. Neka se opiju do besvijesti. Tada ćemo obračunati s njima. Neka se koprcaju na strahu prije no što budu osuđeni. Strašna ih kazna očekuje!

Ova posljednja rečenica izgovorena je tako čudnim glasom da su neki od starijih ljudi zabrinuto zavrtjeli glavama, žaleći krivce zbog užasne sudbine koja im je bila namijenjena. Mlađima su se lica ozarila od uzbuđenja iščekivanja. Ljudi su počeli vatreno raspravljati i zaključili da je Watt vraški dobar legislador.

Nat povuče Watta u stranu.

— Zar namjeravate uz blagoslov zakona baciti moje ljude pred vukove svaki put kad se napiju i potuku?

— Kakve vukove? — upita Watt. — I kakav blagoslov? To nije savezna stvar. Koliko sam se do sada mogao uvjeriti, bit će potrebno mnogo vremena prije nego što se vaši ljudi toliko ponapiju da padnu u nesvijest. A do tada će se ovi vani ohladiti i poći kući.

Dandy im priđe.

— U pravu je, neka se ohlade. — Pogledao je Watta. — Budući da zagovarate njihovo opijanje, gospodine Coxon, da vama pošaljem račun za utrošeni alkohol? Ili, da bacimo kocku na sve ili ništa.

— Ne! — prasnu Yarbrough. — Ne dok sam ja živ. Pošaljite račun meni, neće me upropastiti.

— Ni mene — nasmiješi se Dee. — Neka piju na račun »kuće«. Gospodine Coxon, s radošću očekujem svaki vaš posjet »Zlatnoj ruži«. Bit ćete zaista dobrodošli.

Prolazeći kraj Yarbrougha promrmlja:

— Slijedeća partija i ti si moj, Nat!

— No, to bi vrijedilo vidjeti!

— I vidjet ćeš!

XIII

U zoru je Plaza bila gotovo pusta. Dandy Dee okupio je preostale uporne opsjedatelje i poveo ih u »Zlatnu ružu«. Tamo su pronašli nekoliko nasmrt opijenih vozara. Odvukli su ih u jednu od pokrajnjih soba i okupili se oko bara gdje im Dandy ponudi pice.

Kasnije u toku dana Yarbrough je savvao sve svoje ljude i poveo ih na

suđenje. Kao što je Watt obećao, dostigle su ih »strašne« kazne. Za najveći zločin večeri proglašeno je trganje djevojčine haljine. Yarbrough joj je ispisao bon za nabavku svileni sukna u njegovoj trgovini. Još uvijek mamurni Skandinavac, posudio je dvadeset dolara, dao ih djevojci i pošao zajedno s njom da joj pomogne u trošenju.

Svi su na kraju bili zadovoljni. Watt je povjerovao da je dokazao nadmoć hladna razuma nad grubom silom. Pravda je moć! Jednog dana nošenje smrtonosnog oružja u ovim će krajevima biti nepotrebno i staromodno, objasni Watt putujućem sucu.

Sudan Bundy, koji još nikad nije izišao iz svoje sobe a da nije zataknuo nabijeni revolver za pojas, sliježe ramenima. Prema njegovu sudu, dobar je revolver najbolji prijatelj u gužvi.

— Naravno — doda. — Sve ovisi o tome u čijoj se ruci nalazi.

Bio je to nizak debeljko koji je zradio prevelikom vitalnošću. Ta bi, međutim, potrajala desetak minuta a onda naglo splasnula sudac bi se sav nekud slomio, tupa pogleda, iscrpljen poput sportaša poslije duge trke. Vjerojatno je to bila posljedica probavnih smetnji i neurednog rada žlijezda. Čovjeka se zbog toga nije moglo kriviti, ali je u slušalaca izazivao osjećaj razočaranja nakon što bi ih najprije uzbudio. Ljudi su ga zbog toga izbjegavali. Zato, kada bi naišao na nekog stranog, nepoznatog čovjeka, Bundy bi ga obasuo to snažnijom vatrom svojih argumenata i dosjetki, da bi se čas kasnije slomio i sve pokvario.

Za svoje desetminutne navale obavijestio je Watta da će sutra dan započeti obilazak naselja uz Rio Abajo. Po njegovu mišljenju Wattova je dužnost da ga pri tome prati jer okružni sudovi područja Novog Meksika služe ujedno i kao sudnice Sjedinjenih Država.

Okružna suđenja održavala su se dva puta godišnje, ako bi se sudac uspio probiti lošim putevima, ako Apaši nisu bili na ratnoj nozi i ako se bande razbojnika nisu namjeravale umiješati u suđenja svojim uhvaćenim pripadnicima. S obzirom na jednu službu poštanskih kočija, suci bi se probijali do naselja jašući.

— Imam rezervnog konja i sedlo koje možete upotrijebiti — predloži sudac. Onda ga je energija naglo napustila, poput vode koja ističe iz probušene mješine, pa je dodao gotovo šapatom: — To će vas stajati samo dolar dnevno.

Kad oprostaja Yarbrough upitno pogleda Watta:

— Vi ne očekujete da ovdašnji sudovi posluju poput onih na Istoku?

— Nec... — promrmlja Watt.

— Zelio sam reći da je ovdje stav prema zločincima i pojedinom zločinu sasvim drugačiji nego tamo.

— Učinit ću sve što mogu da uspostavljam poštovanje prema zakonima Sjedinjenih Država.

Prema Natovu mišljenju to nije imalo veze s onim na što je namjeravao upozoriti državnog tužioca.

XIV

Dandy Dee je pozvao Harryja Maceu u »Zlatnu ružu« i poveo ga u svoj ured, sobičak s maljušnim, visoko smještenim prozorima. U velikoj suprotnosti s lažnim, baroknim raskošem dvorane saluna, u uredu se nalazio samo stol i dvije stolice, od kojih je jedna bila udobna.

Dandy se smjesti u tu udobnu i pokazuje Maceu preostalu stolicu. Donio je bocu i dvije čaše, ali nije namjeravao gostoprimstvo pretpostaviti poslu.

— Kako se osjećaš, Harry?

— Odlično — odgovori Mace zvjerajući pogledom unaokolo, ali izbjegavajući bocu. — Zahvaljujući snažnoj konstituciji.

— Zahvaljujući Englezu Bobu — ispravi ga Dandy. — Taj bi oživio i usoljeni leš. A ti si, bogami, bio »usoljen«. Tvrdi Pio si dva tjedna, dano-noćno. Zar Yarbrough nije ništa primijetio kada se vratio? Njemu takvo što ne promiče.

— To što se zabavljam ne utječe na moj posao.

— I Eph Grum je to neprekidno ponavljao dok je radio za mene. Sada se vratio tvrdeći da se izliječio i da više

ne pije. Buđe li se toga i držao, bit će rijedak izuzetak.

Mace je s mukom održavao nesiguran smiješak. Zabrinutost ga je nadvaladala i oduzela snagu njegovu pogledu. Pokuša razgovor okrenuti u šalu:

— Valjda me ne uspoređuješ s Grumom? Vjerujem da se šališ.

Dandy je napunio dvije čašice i jednu gurne prema posjetiocu. Promatrao je Harryjeve ruke. Još maločas bijahu mirne i čvrste, a sada su podrhtavale. Promatrao je mladića, kako najprije kuša rakiju, a zatim ispija u jednom gutljaju.

— Ne šalim se, Harry. Kad pravo promislim, u ovoj se sobi još nikada nisam našao.

Harry Mace se zagleda u praznu čašu. Naglo podigne glavu i zapita:

— Što sad?

Za kratko vrijeme postat će svadljiv i nestrpljiv, a nakon nekoliko čašica bit će siguran da može slomiti banku u svakoj kockarnici. Uvijek je bilo tako.

Dandy nabije čep u bocu.

— U ovoj sobi uvijek bez uvijanja razgovoram s mušterijama koje su potrošile ono što ne mogu platiti. Ovdje imam cijeli snop potvrda... tvojih, Harry! Što namjeravaš?

Harry dohvati čašu, da posiše i posljednje kapljice, ali se na vrijeme svlada i vrati je natrag.

— Ne šališ se, Dandy, zar ne? — Prisilio se na smijeh. — Morat ćeš sačekati još neko vrijeme.

— Do kada? Dok oženiš Yarbroughovu kćerku i prigrabiš njen miraz?

Harry stisnu čeljust.

— Ako tako gledaš...

— Da, tako gledam na to — odgovori Dandy ne promijenivši ton. — Upamti: ne šalim se. Više ne! Tvoja mi budućnost ne izgleda sigurnom.

— Što želiš time reći? — Harry se kratko nasmija. Glasnije no inače. — Misliš da bi se ženidba mogla izjaloviti? Ti ne znaš što govoriš!

— Ne? — Dandy obori glavu zamišljeno promatrajući vrhove čizama. — Govorim ono što mislim. Tvoja bogata ženidba ovisi o nekim pretpostavkama koje su, prema mom sudu, vrlo nesigurne.

— Misliš? Naproji neke!

— Mlada može promijeniti odluku.

— Niti slučajno!

— Nećeš se savladati i otkrit će da se opijaš.

— S time mogu izaći nakraj!

— Mogao bi se umiješati drugi muškarac — promrmlja Dandy.

— Nišaniš na Watta Coxona?

Dandy nije spomenuo Watta jer nije ni pomislio na to da bi ga doveo u vezu s Annom Yarbrough. Zapitao se odakle Maceu ta pomisao. No, izbjegne odgovor novim pitanjem:

— Zar misliš da ću davijska čuvati priznanice a tvoji su izgledi tako slabiji?

— A što drugo možeš?

— Mogu. Priznanice nisi potpisao kao Harry Mace, privatna osoba, već kao upravitelj Yarbroughova imanja. Uradio sam to zato da se osiguram i sada mogu tražiti isplatu od njega.

Harry Mace je probljedio.

— Hajde, Dandy. Znaš da bi me time uništio.

— Ti se kuneš da će gospodica Yarbrough poći za tebe — nastavi Dandy tvrdim glasom. — Ja kažem da neće. Hajde da to riješimo na kockarski način. Ja kupujem zemlju, pogotovu onu koju želi Yarbrough.

— Zašto?

— Imam razloga.

— Govorio si o kocki...

— Da. Možeš pobijediti... dobiti natrag svoje priznanice, ako me unaprijed obavijestiš o Yarbroughovim namjerama o kupnji zemljišta. Eto, to. Ulažiš li u igru, Harry?

Mladić zaniječe glavom, ali nije mogao pogledati Dandyja u oči. Imajući uvida u Yarbroughovo knjigovodstvo, mogao je s priličnom točnošću prosuditi imovno stanje pojedine mušterije i čas kad će nekoj od starih španjolskih obitelji zatrebati gotovina.

Nakon Meksičkog rata i pripojenja Americi došlo je u Novom Meksiku do velikih promjena, ali stari španjolski plemići nastojali su da ih ne primijeti niti osjete. I dalje su imali ekstravagantan ukus, kupovali su samo najskuplju Yarbroughovu robu i živjeli kraljevskim stilom svojih otaca i djevoja. Ako je ponestalo novca, nije

bilo teško otkinuti nekoliko tisuća jutara pašnjaka od naslijeđenog imanja i prodati. Senor Yarbrough nikada nije oklijevao kada mu je umjesto novca ponuđena zemlja za naplatu računa. Taj dobričina bio je nezasitan kada se radilo o zemlji. Kakva sretna okolnost!

— Prokletstvo, Dandy, pa to je uvreda! — zažestio se Mace. — Yarbrough je moj poslodavac i budući tast! Ja sam džentlmen, a on ima u mene povjerenja! Zar doista očekuješ... Misliš da ću izigrati njegovo povjerenje? Pomoći ti da ga prevariš?

— Pa... da — Deeov je glas bio ljubezan. — Baš to očekujem.

XV

Watt je napokon završio obilazak sudnica i vratio se u Santa Fe prljav, izgladnjen i iscrpljen duševno i fizički, nestrpljiv i nabrušen.

Umorno teturajući ušao je u svoju kućicu i već s praga zagrohotao na Rositu:

— Neka me slobodno nazovu gringom! To nije ništa prema onome kako bih ja nazvao neke od njih! Lopovi i varalice, ubojice, neodgovorni idioti i... i prokleta loši kuhari!

— Ay de mi! — promrmlja Rosita, uzevši zdravo za gotovo da se posljednja optužba nje ne može ticati. Odmah je prionula poslu da mu pripremi kraljevsko jelo... naravno ako su kraljevi ikada jeli jaretinu s meksičkom papričicom chili... a nakon toga ga je napojila vinom i utrpala u postelju.

A to vino bijaše, zapravo vruća mješavina vina i rakije koja bi oborila i iskusnu pijanicu. Watt je spavao četrnaest sati, ne pomaknuvši se i ne trepnuvši kapkom. Kada se naposljetku probudio, prvo što je čuo bilo je djevojačko jecanje. Onda se pojavi Rosita s ostalom mješavine od prethodnog dana. Watt iskapi, i ne znajući što pije. Osjećao se ugodno i opušteno. Ugodno je opet biti kod kuće. Draga stara kućica. Dobra debela Rosita. Pomalo raznježen, mogao se zanimati

i za nevolje bližnjega svoga, pa upita Rositu tko to plaća.

Maria, moja nećaka. Morat će se udati.

— Za Meksikanca, pretpostavljam?

— Si.

— Jadna djevojka!

Kada je Watt umiven i odjeven ušao u kuhinju, da bi deručkovao tortilje i tvrdo kuhana jaja, djevojka je uzdisala a i Rositine su oči bile vlažne. Wattu je prisjelo jelo pa okolišno zapita Rositu da li je djevojka zapala u okolnosti zbog kojih se mora udati.

O ne, nije to u pitanju, objasnio Rosita. Djevojčin je otac izabrao za zeta ostarjelog udovca, koji je dođe, već bio ispijen i umoran ali posjeduje dvije krave i komad zemlje, a nije bio ni zadužen. Maria, luda djevojka, u posljednje je vrijeme očijukala s mladim Tobiasom Villalobosom, beznačajnim cibolerom. Htjela se udati za Tobiasa, njeno je srce vapilo za Tobiasom, a udovca je mrzila i bojala ga se. Te lude mlade djevojke! Nikada ne znaju što je za njih najbolje!

Dok je Rosita govorila, djevojka je neutješno kimala glavom i jecala. Bilo je to teško podnijeti i Watt reče Rositi neka povede djevojku u dnevnu sobu, pa će je on pokušati tamo urazumiti.

Maria je navršila šesnaestu. Bila je lijepa i dobro razvijena. Bujne obline, način kako se kretala, disala, govorila sve je bilo savršeno ženstveno. Jedno uzalud procvalo djevičanstvo.

— A sada... ovaj... — započne Watt — u čemu je problem... ovaj... zašto nećeš...?

U brzim, isprekidanim rečenicama objasnila je da je njen otac starom udovcu dužan, a tome je potrebna baš takva, jaka i mlada žena koja će cijeli dan tegliti poput magareta. A za ljubav... do toga mu nije stalo dok, naprotiv, Tobias... Ah, Tobias!

— Ovaj... čini se da si zaljubljena u tog Tobiasa?

— Da, da, da! — Oči su zasjale, zubi zablistali između krvavo crvenih, senzualnih usana.

— Da.. vidim — promrmlja Watt. — To obasjava problem u drugom svjet-

lu. Sasvim drugom svjetlu. Trebalo bi razgovarati i s djevojčinim ocem.

Rosita uzdahne i okrene oči prema stropu. Djevojka, međutim, oduševljeno usklikne:

— Ekselencijo! Razgovarat ćete s mojim ocem! **Mil gracias!** — ispružila je ruke kao da će ga zagrliti, a onda se okrene Rositi i zanesena lica izjavi: — Rosita, on je... on je zaista velik čovjek.

Pod Rositinim vodstvom Watt je pošao u pohode Marijinom ocu. Putem je neprekidno uvjeravao sama sebe da ga dužnost na taj pothvat goni a ne osjećaji.

Nemecio Trujillo je uradio sve kako gostu ne bi dao do znanja da se bez prava miješa u poslove njegove obitelji. Bio je unaprijed obaviješten o posjetu, pa je nosio svoju najbolju odjeću i pripremio je cijelu zbirku uobičajenih pitanja o zdravlju i o boravku u Santa Feu. Watt, međutim, odmah pređe na stvar:

— Vaša je kćerka bila vrlo uzbudena — rekao je bez uvoda — pa je to razlog mom posjetu.

Senor Trujillo se ukočio. Watt mu održi predavanje o Ustavu, sa specijalnim osvrtnom na članove koji su govorili o pravima građana.

Saslušavši sve to, senor Trujillo je izrazio zanimanje za običaj stranaca, ali je odmah nakon toga objasnio Wattu kako je u Novom Meksiku. Dogovor o udaji sklapa se s ocem i nakon toga slijedi cijeli niz formalnosti, od kojih nijedna ne predviđa djevojčin pristanak. Ukratko, Maria će se udati za udovca, jer je njen otac dao riječ koju nikakva zemaljska snaga ne može opovrći. Osim toga, bogati **hacendado**, njegov poslodavac suglasan je s tim izborom i tako mora biti.

— Ne mora — odgovori Watt — ako vaša kćerka na to ne pristane. Ona nije robinja. Građanka je Sjedinjenih Država kao vi i ja. Ne možete je prodati da biste platili dug. Vaš **hacendado** nema što reći. Ako nije zadovoljan, neka dođe k meni, a ja ću mu pročitati nekoliko zakona ove države. Stari španjolski zakoni više ne važe. Podi-mo, Rosita!

XVI

Wattov pothvat natjerao je Nata da ubrza poziv na večeru, koji mu je ionako namjeravao uputiti. Želio je saznati koliko je istine u glasinama da državni tužilac priprema pobunu peona.

— Ne kažem da je to loše za peone — dopustio je trgovac velikodušno — da vidimo i položaj vlasnika hacienda, ha? Oni su moji najbolji kupci.

Anna je drugačije gledala na stvar. Razumjeti ga, shvatiti objasniti Wattu, bilo je teško za svakoga. Njegov pothvat s Marijom, na primjer, izazvao je burne rasprave i podijelio stanovništvo Santa Fea. Mladi su bili za... nedorasle djevojke ponavljale su Wattove riječi poput molitve... a stari vlasnici hacienda samo što nisu pretrpjeli srčane udare pri pomisli da se njihova vladavina ruši. Danas-sutra, možda, peoni će zatražiti čak i plaću!

Ipak, bili za ili protiv Watta, nitko ga nije volio. Njegova ukočenost i strogo pridržavanje zakona sve ih je plašilo.

— Vidite, Watt — Anna mu se prvi puta obrati imenom, da bi ublažila oštricu svojih riječi — svi smatraju da ste nepopravljivo superiorni. To ih uvijek podsjeća na uzrečicu da jedan Amerikanac vrijedi četrdeset Meksikanaca.

— Ali ja nikada, kunem se...

— Vaš način je ono što ovdje smatraju tipičnim **gringo** ponašanjem — nastavila je mekšim glasom. Bili su sami u dnevnoj sobi. — Naravno, znam da se nikada ne biste razmetali, a da li ja vas, za razliku od ostalih, dobro poznajem. Molim vas, zbog vas samog, nastojte se ponašati malo pristupačnije.

Okrenula se i nehotice dodirnula njegovu ruku. Zadrhtao je i jedva se savladao. Nije to bilo prvo uzbudenje dana. Upravo ovdje, odmah po dolasku, susreo je i pozdravio La Senoru. prešavši odmah na španjolski. Uputio joj je pun pozdrav, onako kako se to još samo ponegdje radi, onako kako je naučio ali nikada primijenio. I nitko ga ne bi nekad mogao uvjeriti da će to

ikada uraditi. Poklonio se, blago je privukao vršcima prstiju i sasvim lako dotaknuo obrazom njezin obraz. I tada je sve okrunio poljupcem u ruku.

Nitko to nije očekivao od njega i nitko se to ne bi usudio osim supruga, ljubavnika ili bliskog rođaka. Kao pripadnik obitelji porodice Ortiz mogla se oholo ukočiti, ali nije. Njeni su se obrazi lako, obojili kada je suprugu dobacila pogled koji kao da je govorio: Pripazi na svoju Olivaru!

Harry Mace iskrivi usta. Španjolski pozdrav trebalo je prenijeti i na Annu. Stajala je uz majku. Watt se naklonio čekajući. Ako ne želi, odbit će suradnju, a bilo je suprotno dobrom ponašanju pograbit i ruku žene i trgnuti je k sebi.

Anna ispruži vrhove prstiju...

Obrve Harryja Macea spojiše se u tannu, ravnu crtu. Yarbrough promrmlja: Oprostite, posao... — i odvuče mladića u drugu prostoriju. Čas kasnije otišla je i La Senora i tako su Anna i Watt ostali sami.

Za vrijeme ručka i trgovac i Mace izgledali su zamišljeni i zabrinuti. Jednom se Nat zaboravio i rekao budućem zetu:

— Moramo zaključiti taj posao, da ne bi propao kao i ostali! Znaš koliko mi znači. To je najveće...

Susretne pogled La Senore, pokrije rukom usta i ispriča se. Međutim, kada su ustali od stola, povukao se sa Harryjem u kut, pa su uz konjak tiho razgovarali.

Watt je sa ženama sjeo pred jedan od kamina. Nakon zalaska sunca naglo je bivalo sve hladnije, pa je bilo ugodno uz veseo plamen. Fini prsti La Senore bili su zaposleni malom srebrnom kutijom sa duhanom i listićima kukuruzovine. Anna zabrinuto pogleda Watta.

— Senora — reče mladić — nikada nisam pušio cigarrito.

Anna zatvori oči. Nije trebala brinuti. Što god La Senora uradi za Watta ne može biti loše.

— Volio bih kušati jednu dodao je.

— Dozvolite da vam je ja priprelim. — Smotala je malu smeđu cigaretu.

On je zapuštao i rekao sam sebi da mu se sviđa.

Anna ih je gledala uz radostan osmijeh, koji je gotovo prešao u smijeh kad je uskliknula:

— Eh, vas dvoje!

Kasno te večeri Watt je napustio kuću Yarbroughovih u pratnji Harryja Macea. Osjećao je suzdržanost svog pratioca, pa ga je to više iznenadio poziv na piće kad su prolazili uz »Zlatnu ružu«.

— Onamo svatko zalazi — prijateljski je silio Mace. — Zar čovjeku na vašem položaju nije potrebno poznavanje svih oblika života?

Watt preko volje pristane i Harry odmah ubrza korak. Prošli su ispod goleme ruže u svijet ogledala, pozlate i jarkog svjetla. Watt je morao zažmiriti pred stolovima od izglacane hrastovine, unedogled dugačkom tezgom iza koje su se kočili redovi boca, pred lijepim djevojkama smiono izrezanih kostima. Među svim tim kretao se, suvereno i dostojanstveno, elegantan Dandy Dee.

Jedna od djevojaka odmah dojedri do Harryja i pozdravi ga lozinkom:

— 'avo'ari' kupi mi neko piće!

— Mammmm... da — promrmlja Harry.

— Ne! — Dandy Dee pride djevojci i lagano je pljesne po stražnjici. — Odlazi, **muchacha!**

Naklonio se Wattu.

— Dobra večer, gospodine Coxon. Zahvalan sam gospodinu Maceu ako vas je on doveo ovamo. — Govorio je tihim, uljudnim glasom svećenika koji upravo podjeljuje blagoslove. — Čime vas mogu ponuditi, gospodo?

— Konjak — odgovori Harry.

Dee je nešto rekao barmenu i ovaj donese tri brušene kristalne čaše i vrč od keramike, koji je zapravo bio male na crna figura džentlmena, odjevenog u frak, sa cilindrom, štapom i svim ostalim. Vidjevši Wattovo zanimanje, Dee objasni:

— Jedan od mojih hirova. Izradila ga je jedna talijanska kiparica u Mexico Cityju, prema mojoj narudžbi. Služim se njime u specijalnim slučajevima, a ovo danas zaista je nešto posebno. — Ponovno napuni Harryjevu čašu

i zatim predloži: — Što kažete da pogledamo rulet? Jeste li u posljednje vrijeme iskušali da li vas sreća još uvijek služi, gospodine Coxon?

Na igračim stolovima novac je ležao u odvratno velikim hrpama.

— Ne, hvala — odgovori Watt, opazivši da Eph Grum, vodi igru faro.

Tihi zvuk ostruga privuče Dandyjevu pažnju. Okrene se prema vratima, opazi mladog rančera i hitro krene prema njemu. Watt je bio svjedokom nekoliko istodobnih događaja koji, naizgled, nisu bili u međusobnoj vezi: Grum je odmah prekinuo partiju, nekoliko je muškaraca ustalo sa stolica, a točitelj je zabrinuto pogledao boce iza sebe. Svi su umuknuli, pokušavajući čuti razgovor između Dandyja i pridošlice.

— Da pođemo? — upita iznenada užurbano Harry.

Watt odmahne glavom i probije se naprijed, zastavši uz braću Palmer. U tom je času Dandy rekao rančeru:

— Ne ovdje, Romero! Ne donosi mi ovamo svoje probleme!

— Moje neprilike započinju ovdje! — odgovorio je čovjek suho.

Nije bio visok, niti mlad, već čovjek koji je cijelog života radio i borio se. Ipak, stajao je uspravan, napet i ponosan. Poput mačevaoca prije dvoboja. Širok šešir, košulja, svileni marama, uske kožne hlače, visoke čizme. Kratak mu je bič visio o zapešću. Sve je bilo sivo, gotovo bijelo od prašine. Na licu su gorjele crne oči, ali pogled je bio ukočen, čudno nepokretan, kao u slijepca. U čovjeku je plamtjela srdžba.

— Došao sam ovdje da imenujem kradljivce stoke!

Pokušao se progurati naprijed, ali ga Dandy zaustavi. Braća Palmer zaslula su rančeru za leđa, a Grum i Englez Bob prišli svaki s jedne strane.

Watt je već bio stigao do vrata kad začuje kako rančer psuje na španjolskom. Glasom punim mržnje psovao je Sjedinjene Države i njene podle stanovnike. Watt se naglo okrenuo:

— Hej, dosta toga!

Rančer je bio onemogućen. Ispod košulje izvukao je revolver duge cijevi, ali ga Bob čvrsto uhvati za zapeš-

će. Grum je uhvatio drugu šaku, a jedan od braće Palmer stegao je rančerovo grlo, gurnuvši ga pri tome koljenom u leđa.

Pogrešno shvativši Wattovu upadicu, Dandy reče:

— Laku noć, gospodine Coxon. Ovo se vas ne tiče!

Promrmljao je nešto Bobu, a ovaj na to odglumi pokušaj razoružavanja, lagano tresući rančerovu ruku. Pri tom se pomakne u stranu, tako da je cijev teškog oružja odjednom bila upearena u Watta. Ovaj skoči naprijed i skrene cijev, a rančer odmah ispusti držak. Watt je čuo kako Grum uzvikuje:

— Ne, Bob!

Englez polako izvuče ruku iz džepa i namršteno pogleda Watta. Ovaj se ogledao, podigavši cijev revolvera u visinu pojasa. Grum je polako ispustio rančera, a to je uradio i Palmer. Watt je odjednom osjetio svu opasnost trenutka, pa upita, kako bi napetost malo popustila:

— Zašto si psovao svoju zemlju?

— Moju zemlju, senor? Ne, nikada!

— Čuo sam vas!

Rančerove se usne iskrive:

— Vi ste u krivu. Ovo je moja zemlja... Novi Meksiko. Ja sam Don Romero Atilano, s ranča Del Gancho at Hondo Grande. Psovao sam zemlju koja nam šalje ubojice i kradljivce — mahnuo je glavom prema Palmerima — kao što su ovi.

Njegova nepokolebljiva hrabrost sve ih je uznemirila.

Bob opsuje, a najstariji Palmer zareži.

— Prokleti lašče! Nitko od nas nije stao nogom na tvoj ranč.

— To je istina — rekao je Romero mrko. — Lopovu koji stavi nogu na moju zemlju nitko ne može pomoći. Niti bilo tko može ispraviti moj žig, suviše je složen.

Watt požali što se umiješao u to.

— Tko je onda ukradio čiju stoku? — upita umorno.

— Oni — izjavi Romero. — Moju!

Watt je ukočenom rukom uzvitlao revolver, a gledaoci su brzo ustuknuli.

— Imate li dokaza?

— Da. A imam i oči!

Rančer mu objasni kako je kupio stoku na drugom ranču, prema posebnoj pogodbi. On i vlasnik prebrojali su stoku, pa je izvršena i isplata. Stoka je ostavljena na pašnjacima da bi je novi vlasnik otjerao kada to želi. Do tada broj grla mogao se povećati ali i smanjiti, zahvaljujući zvijerima i omlaćarima.

Ukratko, kada je Don Romero poslao svoje vaqueroše, oni nisu našli nijedno grlo koje bi nosilo žig starog vlasnika. Netko je preradio kičeni španjolski Y u znak ruže.

Posao pravog umjetnika, naglasio je Romero. Bilo je potrebno ubiti kravu i oguliti je da bi se sa stražnje strane moglo vidjeti da je žig dva puta utisnut.

— Zar je ruža nečiji žig za stoku? — upita Watt.

Nekoliko slušalaca se nasmiješilo. Romero kimnu i podrugljivo reče:

— O da, senjor. To je žig onog čovjeka... — Mahnuo je glavom prema Dee.

— Ja sam vlasnik tog žiga, a ovi ovdje su moji ljudi — potvrdi Dee. — Stoka o kojoj je riječ nije vlasništvo federalne vlade. Vrata su iza vas, gospodine Coxon.

Watt se nije ni maknuo, a onda je Dee napustilo strpljenje:

— Napolje, gnjavatoru!

— Bojim se da ne mogu ništa uraditi za vas — reče Watt Romero — To je zadatak mjesnih vlasti.

Romero sliježe ramenima, jer nije ništa bolje ni očekivao. Ljudi oko njih počeli su se smijati, a Bob izvali prostačku šalu na račun zakona. Međutim, Watt nastavi:

— Ipak, postoji savezni zakon o žigosanju stoke. U njemu se zahtijeva da žig prethodnog vlasnika bude propisno poništen prije no što se na grlo udari novi žig.

Palmerovi i drugi naglo pogledaju Dandyja i Watt je znao da je pogodio u cilj.

— Prema vašoj obavijesti taj je zakon namjerno i kažnjivo prekršen — nastavio je, improvizirajući jer se nije mogao sjetiti teksta zakona. — Senor

Romero, počite sa mnom. Moram imati vašu izjavu prije no što izdam naloge za hapšenje.

Za svoj uspjeh u životu Dandy je dijelom mogao zahvaliti i sposobnosti da se brzo prilagođava novim prilikama. Budući da je u prošlosti imao neprilika sa savezним vlastima, odlučio je da se s njima ne sukobljava.

— Mislim da blefiraš, Romero. Time možeš samo izgubiti.

— Već sam izgubio ... osam tisuća dolara kad sam kupio ta goveda.

— Hoćeš li ih prodati za deset tisuća?

— Da.

Time je sve okončano. Dandy je platio, jednako spremno kao što je ubirao kad bi pobijedio.

Romero i Watt zajedno su izašli iz »Zlatne ruže«. Braća Palmer pošla su do vrata i gledala za njima.

XVII

Niti Dandyjevo ponašanje ni Romerova upozorenja nisu Watta učinili opreznim: Nastavio je mirno obavljati svoje poslove, uvjeren da je pravda njegova najbolja obrana.

Narednog dana Nat Yarbrough je svratio u njegov ured, malen zapušten sobičak u velikoj guvernerovoj plaći.

Nat je bio nervozan:

— Što namjeravate ako počnu pucati na vas? Od prošle noći vi ste na Dandyjevu nišanu, Watt. Nemojte mi reći da vjerujete u njegovu dobroćudnost. Znam ja kako on radi — Zastao je i ispravio se. — Ne, ne znam. Da znam, ne bi me u posljednje vrijeme tako izigravao. Ipak, preporučam vam da ne sjedite leđima okrenuti prozoru.

— Ne mogu zamisliti da bi mi mogli pucati u leđa... bar ne dok sjedim ovdje, u palači.

— To ne bi bilo u Dandyjevu stilu — suglasio se i Nat — ali ne bih se zakleo da netko iz njegove čete ne bi pokušao...

Da bi promijenio temu razgovora, Watt upita u kakvim ga to poslovima Dandy prelazi.

— Zemlja — zareža Yarbrough. — Preduhitrio me u gotovo svakoj novoj pogodbi. Četiri puta do sada. Kupi mi zemlju ispred nosa i onda mi je proda za skupe novce... guli me do kože. I, neka sam proklet ako znam kako to izvodi!

— Zar morate kupovati od njega? Ostavite, neka mu bude.

— Zar vam nisam rekao da kupujem zemlju?

— Jeste. Ali, zašto?

Nat ga zapanjeno pogleda.

— Zašto? Zato... zato što je zemlja roba koju upravo kupujem. Uostalom zašto vi krstarite Novim Meksikom i plašite ljude zakonom?

— To mi je posao — zamišljeno odvraća Watt. — Nisam u njega zaljubljen, ali to je sve što umijem. Ali, ne vidim zašto biste morali pokupovati pola Novog Meksika.

— Ne baš polovinu, nešto manje. Ono što je nekada pripadalo svemoćnoj obitelji Ortiz, porodici La Senore.

Iz Natovih nesuvislih rečenica Watt je shvatio istinu. Bogati trgovac koji je jedva znao za svog djeda osjećao se sićušnim pod osiromašelim ali ponosnim predstavnicima obitelji čiji su preci potjecali iz španjolske kraljevske kuće. I kada im već nikako nije mogao postati ravan, pokušavao se osvetiti kupujući komad po komad njihova nekadašnjeg carstva. Možda osvetiti nije pravi izraz. Ortizovi su mu dali Oliveru zato što su spali na prosjački step a on je imao novaca. Ali, nikada ga nisu prihvatili kao svojega. Možda se jadni Nat nadao da će, uspostavivši njihovo nekadašnje carstvo, steći i njihovu naklonost?

— Dandy je nekako nanjušio što smjeram — povjeri se trgovac Wattu. — Posljednje komade zemlje koje je nedavno prigrabio ne želi prodati. A moja je najveća želja da La Senora na svom jastuku pronađe smotak zemljišnih isprava koji je čine vlasnikom starog Ortizovog imanja. Uskoro, posljednjeg dana ovog mjeseca. Tada će biti godišnjica našega braka.

Da pokoljenja Ortizovih nisu bila tako rastrošna, La Senora bi ionako bila nasljednica cijelog imanja. Muž

će joj omogućiti da to zaista postane. A ako to želi podijeliti s rođacima, na volju joj.

— Nemate baš mnogo vremena.

— Zahvaljujući vama, bit će dovoljno.

— Zašto? — začudi se Watt.

— Zato što je vlasnik najvećeg preostalog dijela Ortizove zemlje Don Vincente Alarid, a on je i poslodavac Nemecia Trujila, s kojim ste se nedavno upoznali.

Tada mu Nat veselo objasni kako je Wattov pothvat za oslobođenje djevojke Marie izazvao u ostarjelog Alarida uvjerenje da slijedi opća pobuna peona pod pokroviteljstvom tužioca Sjedinjenih Država. Zato je odlučio preseliti u Meksiko i prodati sve svoje posjede.

— Poslao sam Harryja s ponudom — Yarbrough protirja ruke. — Ponuda je poštena, starac će isplatiti sve dugove i još će mu ostati dovoljno za život. Idem sada, Watt. Nemojte ovdje sjediti sa zapaljenom svjetiljkom. Prebacite neko ćebe preko prozora i zabravite vrata, da ne biste dobili neželjene posjetioce. Kladio bih se da ne nosite revolver.

— A što bih s njim? Ne namjeravam ni na koga pucati.

XVIII

Te iste večeri Watt je doista dobio posjetioца, ali ne neželjenog. Bila je to Anna, praćena svojom dvorkinjom.

Watt je naglo skočio na noge, tako da je jedva spasio kćimavi stol od prevrtanja.

— Dobra ve...

— Oprostite ako smetam, Watt — rekla je djevojka jedva prikrivajući uzbuđenje — ali nadala sam se da ću ovdje naći oca. Ne znam da li je pronašao Harryja.

— Zar se izgubio?

— Bilo bi bolje da jest!

Watt se s time od srca suglasi, ali to nije izrekao.

— Don Vincente Alarid je prevaren — objasni djevojka. — Netko ga je naputio da proda zemlju drugome a ne

mom ocu! Otac je to saznao tek prije jednog sata i izvan sebe je od bijesa. Možda vam je poznato koliko mu je stalo do zemlje Ortizovih, a imanje Don Alarida srce je nekadašnjeg starog posjeda.

— Zar vaš otac vjeruje da je Harry... pogriješio.

Djevojka se ponosno uspravi. Krv predaka nije zatajila:

— Ne znam što otac misli, ali znam što je meni na umu. Harry je pogriješio... u procjeni.

— Ne razumijem.

— Povjerovao je da će Don Vicente otputovati za Meksiko odmah nakon prodaje, pa bi se trgovina mogla neko vrijeme držati u tajnosti. Pojednostosti prevare možda nikada ne bi izišle na vidjelo. Don Vicente je vrlo star. Vid mu je slab, kao i pamćenje, on više ne piše pisma. Ali, Don Vicente je pravi veliki *caballero*. Došao je ovamo da bi potvrdio prodaju po starinskim običajima.

— Bojim se da još uvijek...

— Harry se oko podne vratio u grad i obavijestio oca da će Don Vicente odlučiti o prodaji za nekoliko dana. Međutim, nekoliko sati kasnije pojavio se Don Vicente Alarid osobno, u najsajnijoj odjeći, i pružio mom ocu šaku zemlje, govoreći: »Od sada je moja zemlja tvoja. Bog neka je svjedok!«

Za njega je taj obred bio jedino vrijedan, svi papiri nisu mu ništa značili. Yarbrough je zapanjeno tresao starčevu desnicu, pitajući se što ga je natjeralo da tako naglo izmijeni odluku. Međutim, kada je Don Alarid malo zatim počeo zlatnicima plaćati dugove, postalo mu je sve jasno. Harry je tuđim novcem kupio zemlju za nekoga drugog!

— Harry će se gadno iznenaditi, ako već nije saznao za posjetu Dona Vicentea.

— Morao je saznati. Otac je izjurio iz kuće tako urlajući da ga je čulo pola grada.

— Za njega mora da je to strašan udarac! A i za vas, Anna!

— Da — dahнула je, spustivši glavu.

— Ta izdajica! Kakva podlost!

Stegao je pesnice, i bijesno se usho-

dao. Onda je zastao iza djevojke. Ruke su se rastvorile same od sebe, ali ih je brzo gurnuo u džepove.

— Zar ijedan muškarac može nešto takva... takva...

— Oprostite, zaplakat ću. — Djevojin se glas spustio do nesigurnog šapat.

— Bože! — zaprepasti se Watt.

— Ne, neću plakati! — uzvikne i ponosno podigne glavu. — Moram biti hrabra! — Bila je zaista hrabra i ponosna pa je zabacila glavu i ramena suviše unatrag. To je izbaci iz ravnoteže i ona se počne zajedno sa stolicom, rušiti natrag.

Watt ju je uhvatio u posljednji čas. Obuhvativši je, podigne je i okrene prema sebi. Bilo je očito da je jadnica proživljavala užasne trenutke. Watt je to shvatio čim je vidio kako je sklopila oči i zadrhtala.

Tetke Coxon smatrale su da djevojku koja se nađe u tom stanju treba privesti svijesti pljuskama i hladnom vodom. Watt se nije mogao odlučiti na takav postupak. Bila je tako slaba i bespomoćna... glava joj je pala na njegovo rame a usta su se malko rastvorila.

Pred očima mu se zamaglilo, u glavi je zazujao roj pčela i on slijepo sagne glavu i poljubi je u usta.

Dvorkinja Mela stajala je na vratima i nezadovoljno vrtjela glavom.

— Vaš otac! — usklikne.

Očigledno ojačana Anna se odvoji od Watta i bez oduševljenja zapita:

— Gdje?

— El Senor je ušao u »Zlatnu ružu«. Njegov jaki glas čuje se preko cijeje Plase. Bijesan je i podgrijan rakijom i neka bog čuva svakoga tko...

Iz »Zlatne ruže« dopro je zvuk pucanja, prigušenog poput zvuka slomljene kosti.

Mela krikne. Watt potrči napolje. Anna mu je bila za petama.

Ispod velike ruže ljudi su se već počeli sakupljati. Pucnjava u salunu nije bila neka novost, pa ipak bi svaki put privukla ljude; dolijetali bi poput muha na svježju ranu.

Watt počne krčiti put vičući preko ramena:

— Ne ulazi, Anna! Ne ulazi!

Gomila mu je pomogla i spriječila joj ulaz; ionako su svi smatrali da »Zlatna ruža« nije mjesto za dobro odgojenu djevojku.

Watt je tom prilikom po drugi put upao u Dandyjev lokal. Odmah je zapazio da je ove večeri bilo mnogo manje buke. Muškarci su promatrali i čekali, a djevojke su stajale stisnute u kutu poput gomile odbačenih lutaka.

Englez Bob je držao u ruci revolver, koji je ujedno mogao poslužiti kao bokser, i nišanio u Nata Yarbrougha.

Gledajući i ne mijesajući se, postrance stajali su Palmerovi, Eph Grum i još neki Dandyjevi ljudi. Nat je i ovdje, kao i svugda imao prijatelja, ali izgleda su bili mali a Dandyjeva četa preopasna.

Yarbrough više nije urlao a Dee je stajao pred njim i smiješkao se:

— Nisam li ti rekao, Nat, da je slijedeći potez moj?

Watt brzim koracima priđe Bobu. Nitko ga nije zamijetio, jer su svi promatrali Dandyja i Natta. U posljednji čas primijetio ga je Dee, a onda i svi ostali. Podignuta revolvera, Bob se počeo okretati prema državnom tužiocu.

Watt ga ščepa za zapešće i skrene mu ruku prema gore pa u stranu, gotovo ga oborivši s nogu. Onda ga udara ljevicom u lice, pa se povuče korak da bi mogao zamahnuti. Suznih očiju Bob ga je pokušao udariti revolverom, ali Watt uputi svoj najjači udarac. Usmjeren u bradu, otišao je malko previsoko i spustilo se na Bobov veliki nos. Mladić ispusti oružje i jednostavno sjedne dok mu je iz očiju navrla bujica suza.

Trljajući zglavke, Watt se obratio Yarbroughu:

— Gdje ste pogodeni?

— Upali ste ovamo zbog mene? — Trgovac ga upitno pogleda. I to nenaoružani?

Onda mahne prema tezgi i Watt ugleda velikog Skandinavca koji je stezao okrvavljeno rame.

— Promašio me je — objasni Nat — i pogodio njega.

Dandy pokaže na Skandinavca:

— Umiješao se u što nije trebao, pa je za to dobio metak. I vi gurate nos kuda ne biste smjeli, a igra još nije završena.

Trudio se da mu lice iskaže samo porugu, ali nije sasvim uspio. Ispod iskrivljene maske nazirala se bura srdžbe.

Trojka Palmerovih to osjeti. Njihovi bezizražajni pogledi počivali su na Wattu.

Mladić je polako shvatio da se oko njega zbiva nešto čudovišno. Spremala se gadna podvala, u koju je i on uvučen. I Yarbrough je u tome, sve do grla. Bio je trijezan, hladan i smrtno ozbiljan. A ostali, Palmerovi, Dee, Bob, svi su oni već predugo živjeli izvan bilo kakvog reda i zakona. Svaka prepreka, svaki problem bio je rješiv barutom i olovom.

Yarbrough i Dee opet su se suočili, nastavljajući razgovor tamo gdje su ga prekinuli.

— Gdje je Mace, Dandy?

— Ja sam kupio Alaridovu zemlju, kao što sam kupio i drugu. Macea ne mijesaj u to.

Ali, Yarbrough to nije mogao progutati. Bio je suviše bolno pogođen. Poput mnogih, inače tvrdih i otpornih ljudi, imao je nekoliko osjetljivih mjesta koja su zbog toga bila to bolnija kada bi ih netko taknuo.

— Zašto mi je to učinio? Bio sam mu dobar! Prokletstvo, moja kćerka... — Zagrizao je usnu.

— Ne mijesaj Annu u to! — rekao je Dandy grubo, kao da je i njega nešto potreslo. — Ja sam kupio zemlju, nije važno kako.

— Gadni izdajica! — promrmlja Yarbrough.

Mislilo je na Harryja. Dandy je to shvatio, ali je ipak prasnuo:

— Uvuci svoje rogove, putujući trgovče! — Dee nije želio pomirenje već sukob.

Yarbrough ga je mirno promatrao. Osjećao je da Dandy zbog nekog razloga želi da te iste noći dođe do obračuna. Da bi to izbjegao, upita:

— Koliko si platio za Alaridovu zemlju?

— Pozamašnu svotu.

Vratili su se novcu i Watt odmahne, nadajući se da će pri tome i ostati.

— Koliko tražiš?

— Nije na prodaju.

— Lažac! — podsmijehnu se Yarbrough. — Sve što ljudi tvoje vrste dograđe na prodaju je lada se ponudi prava cijena.

— Moje vrste? — upita Dandy tihim glasom. — Koja je to vrsta, Nat?

— Kockarskih varalica, pljačkaša i ubojica iz zasjede — nabrojao je Yarbrough. — A ti znaš što još. Sumnjam da je Dee tvoje pravo ime. Reci cijenu!

XIX

Dandy se polako okrene i pride dugačkoj tegzi. Najbliži poslužitelj zagleda se u njegovo lice i brzo posegne za crnim vrčem od keramike.

To što je Yarbrough rekao bila je istina. Još prije kratkog vremena ni Dandy to ne bi porekao, ali sada se to izmijenilo.

Dee je polako i oprezno ulijevao konjak u kristalnu čašu, a misli su mu se smjenjivale bjesomućnom brzinom. Znao je da više nije nepokolebljivo bezosjećajan. Žudnja za jednom ženom razbila je njegov oklop i vratila ga među obične, ranjive smrtnike.

Danas je jednim udarcem stekao nešto što će mu pomoći da dođe do te žene, a u isto je vrijeme uništio Harryja Macea. Savladat će i preostale prepreke, postići ono što se ne može prijevaram, novcem, silom, svime što mu stoji na raspolaganju.

Polako se okrene, srkne konjak, pa reče:

— Zelio si tu zemlju za svoju ženu, zar ne, Nat? Cijeli posljed Ortizovih.

Yarbrough oprezno kimnu osjetivši nešto u Dandyjevu tonu.

— Sada ga imamo... nas dvojica. — Dandy pogleda prema stolu s kockama. — Da bacimo kocku za sve?

— To se ne stavlja na kocku! — kimne Dandy. — Tako je, Nat. Kunem se da će biti tako! — Onda nastavi čudnim, odsutnim glasom: — Ma koliko me to stajalo, ma što morao uraditi, kunem se da će biti tako!

Još uvijek sumnjičav, Yarbrough s olakšanjem upita:

— Koliko?

— Rekao sam ti, Nat, da nije na prodaju! Nema cijene — Dandy podigne čašu. — Vidiš, kupio sam zemlju za svoju ženu! Vjenčani dar.

Watt je prvi shvatilo i ukočilo se. Zeli Annu!

Onda se Yarbroughovo lice obililo tamnim rumenilom i on je dva puta uzalud otvorio usta, ne mogavši progovoriti. Tada iz njega provali bujica psovki izgovorenih na španjolskom, jer je taj jezik pružao mnogo mogućnosti maštovitom čovjeku:

— Ti, gadno kopile bezimene koze...

Ali, riječi Yarbroughu nisu bile dovoljne da izrazi svoju mržnju i prezir. Njegova je ruka sunula pod kaput, prema stražnjem džepu.

Englez Bob se nagne naprijed, a braca Palmer približe šake dršcima revolvera, a Eph Grum ispusti neartikulirani urlik, koji je uvijek mogao dobro poslužiti stvaranju zbrke i zbunjivanju svjedoka.

Dandy je samo podigao ruku. Bio je brži i bolji strijelac od Yarbrougha, a uvreda bijaše dovoljan izazov, no nakon toga bilo bi i suviše teško slomiti djevojčin otpor. Neka momci to obave, a on će poći Anni čistih ruku.

Naslutivši što se sprema ako Nat samo dotakne oružje, Watt pograbi njegovo zapešće. Yarbrough prekune i pokuša ga se otresti.

— Pusti me! — zauzrla. — Pusti me, prokletniče!

A Watt je znao da će Nat biti mrtav ako uspije istrgnuti ruku, a nije ni slutio u kakvu je opasnost doveo vlastiti život; još je vjerovao da i ovdje vrijede časna pravila kojih su se svi sveto pridržavali u filadelfijskom boksačkom klubu.

Nat se svim snagama pokušavao osloboditi. Osjećajući da ga više ne može zadržati, Watt mu podmetne nogu i obori ga, a onda ga lakim udarcem u bradu omami i tako prekine natezanje. U tom času začu Annin glas:

— Watt Coxon, što ste to uradili mom ocu?!

Podigao je glavu. Djevojčina je halina bila u neredu a kosa raščupana; posljedica probijanja kroz svjetinu pred kockarnicom. Njene su oči hladnim prezirom odmjeravale Watta.

Dandy Dee odmah smakne šesir s glave, a Watt reče.

— Pokušavam spriječiti pucnjavu.

— Znao je da njegova izjava zvuči neuvjerljivo, poput svake obrane. U međuvremenu trgovac je došao k sebi i s mukom ustao.

— Izlazi! — uzvikne ugledavši kćer. — Nikad više nećeš stupiti nogom na ovo mjesto!

Djevojka se preplašeno povukla a Yarbrough se okrene Dandyju:

— Nikada! Ni pod kakvim uvjetima! Slomit ću te, Dee!

Dandy vrati šesir na glavu, uzdahne i reče:

— Morat ću to uraditi tebi, Nat.

— Niti to! — odbrusi trgovac. — Alaridova zemlja posljednji je trik koji ti je uspio.

Spominjanje zemlje pokrenulo je Wattov pravnički mozak. Odvagnuo je za i protiv i odlučio se.

— Ne vjerujem da gospodin Dee ima zakonsko pravo na to zemljište — obrati se Yarbroughu.

— Zašto to mislite?

— Razlozi za to proizlaze iz nekih podataka koje sam nedavno doznao.

— Ovo što ste rekli — podrugnuo se Dandy — najgori je hitac naslijepo koji ste do sada ispalili. Ne bi li se bavili poslom koji poznajete, pravniče?

— Ništa nije naslijepo — Watt se nasmije — a ovo je upravo posao koji najbolje razumijem.

— Da li bi vas mogao uvjeriti ugovor o prijenosu u kom je napisano moje ime?

— Sigurno.

Smiješeći se, Dandy izvuče smotani papir iz unutarnjeg džepa kaputa i otvori ga.

— Bacite na nj svoj pravnički pogled.

— Sa zadovoljstvom... Ovo je ugovor o prodaji i prijenosu.

— Potpisan, s pečatom i imenima svjedoka. Na njemu je i moje ime, lako se možete uvjeriti.

Watt kimne.

— Potpisan od Vicentea Alarida koji na vas prenosi sva prava na ovdje opisanu zemlju. Zналаčki sastavljen dokument. No, sasvim bezvrijedan!

— Što? — prasnuo je Dandy. — Vi ste poludjeli!

— Ponekad sam uradio neke ludosti, ali u ovom ste slučaju vi ispalili budalom. Trebali ste potražiti savjet odvjetnika.

— Zašto?

— Preporučio bi vam da ne kupujete zemlju od čovjeka koji prema zakonu nije i njen vlasnik. Da li i Don Vicente posjeduje isprave koje su ga učinile svojedobno vlasnikom te zemlje.

— Pretpostavljam da i on ima ugovor kojim je zemlju kupio od Ortizovih... — odgovori Dandy polako, kroz zube.

— Ima! — prekine ga Watt. — Šaku zemlje kojom je potvrdio kupnju od nekadašnjeg vlasnika. Želim vidjeti papire koji će pokazivati porijeklo te zemlje i prijelaz iz ruke u ruku.

— Morat ćete se zadovoljiti i bez toga — odgovori Dandy. — Ova je zemlja dio španjolske ostavštine i svatko zna da je Don Vicente bio njen vlasnik. Ovo je Novi Meksiko, a ne Sjedinjene Države.

— Ovo su Sjedinjene Države, područje je Novi Meksiko! — Watt ga mirno pogleda, ali u sebi je likovao. — Promjena vlade ne utječe na vlasništvo zemlje, ali utječe na zemlju koje se vlasništvo ne može zakonski dokazati. Takva se zemlja može smatrati saveznom vlasništvom i na javnoj je upotrebi.

— Što to govorite?!

— Mislim da sam bio jasan. Ako mi ne možete pokazati ništa vrednije od ovog komada papira, vaše je vlasništvo nad tom zemljom pod velikim upitnikom. Drago mi je što ste me upitali za mišljenje. To vas neće ništa stajati. Ja radim za vladu.

Watt se okrenuo prema vratima i tamo opazio Annu. Vjerojatno je pratila cijeli razgovor.

— Vaše mišljenje je jedno — prosikće tiho Dandy Dee — a ono što ćete poduzeti sasvim drugo.

— Opet ste u krivu. — Ono što ću poduzeti bit će u skladu s mojim mišljenjem a u interesu Države. Bojim se da ćete morati pravo na ovu zemlju braniti na saveznom sudu.

Yarbrough se živo nasmijao, zamislivši Dandyja kako traži pomoć zakona. Obazreo se za istomišljenicima, ali je na licima ljudi pročitao nedoumicu. Tada se i on dosjeti.

— Cekajte! — Taknu Watta po ramenu. — Pa i ja posjedujem kilometre takve zemlje.

Gomila je zabujala. Sve se svodilo otprilike na rečenicu: »I ja, tako mi svega!«, koju su namršteni ljudi uzvikivali na oba jezika.

— Onda? — usklikne Yarbrough.

— Ovaj... da. — odgovori Watt.

— Znači, nisam vlasnik? Potrošio sam brda novca i samo zato što nemam prave papire država će...

— Cekajte, to nije konačno — pokuša ga umiriti Watt. — Iznio sam samo svoje mišljenje. Posljednja odluka pripada vladi. Postupit ću onako kako će oni odgovoriti na moj izvještaj.

Dandy reče mirno i uvjereno:

— Nećemo time umarati vladu!

U dvorani se čulo odobravanje, a i Nat potvrdno kimne.

— Zao mi je — preko volje će Watt — ali propustio bih obaviti svoju dužnost kada o tome ne bih izvijestio Washington.

Okružen mučnom šutnjom, pođe prema vratima. Ako je ikada očekivao metak u leđa, bilo je to u ovom času.

Na Plazi mu priđe Anna.

— Tako, dakle! Iskoristili ste sve što smo vam rekli i ja i moj otac. Sve ste okrenuli protiv nas da biste nas opljačkali. Jeste li ponosni na to?

— Ne, nisam.

Mogao je objasniti djevojci kako je najveći dio njegovih informacija potekao iz drugih izvora, ali mu Anna nije za to dala prilike. Kriknula je:

— Noćas ste najomraženiji **gringo** u Novom Meksiku! I ja vas mrzim!

XX

— Da, draga — potvrdi La Senora. — Mrze ga.

Brzim pokretima prstiju plela je finu čipku, razmišljajući o prirodi i posljedicama mržnje. Poput okrutnosti, mržnja je bila bolest nesretnih i nesređenih. Nije moglo biti drugačije... u hrabrom srcu nema mjesta mržnji.

— I boje ga se — doda Anna.

La Senora nije ni pokušala pronaći definiciju straha koji može imati razne uzroke kao i posljedice.

— Pretpostavljala sam to! — usklikne djevojka. — Upozorila sam ga da će zaraditi znaš — već — što ako ne bude pripazio! Čak sam mu rekla da je njegovo ponašanje nepodnošljivo nadmeno. On je nemogući gringo!

Između njih dvije nalazio se otvoren prozor. Anna je sjedila napolju, pod trijemom, a La Senora u salonu.

— Nemoguća je ta riječ... **gringo** — odgovori žena sa smiješkom. — Niti je španjolska niti engleska. Što si mu još rekla?

— To kako mora potisnuti želju da svakoga kritizira i ispravlja.

— Teško da si baš ti, koja si tako otvorena, imala pravo da mu to kažeš. Što još, draga?

Anna sakri naglo porumenjele obraze.

— Da ga mrzim... ali, to je bilo sinoć.

La Senora je šutke vezla neko vrijeme. Anna je još uvijek sjedila, nepomičnih ruku i oborene glave. Senora se sjetila Harryja Macea. Dobro da je otišao taj zgodni slabić. A Watt Coxon.

— Prošle noći — progovori La Senora — čini se da je izgubio sve prijatelje i stekao same neprijatelje. Teško je biti tako sam i tako omražen. — Zašuti, a onda nastavi: — Bilo kako bilo, sam je to htio. I njegova je djelatnost obezvrijedila dobar dio imovine tvog oca. Prema tome naš je neprijatelj. Svrstat ćemo se u redove njegovih protivnika. To je logično.

Začule su težak korak. Trgovac je prišao i umornim pokretom bacio šešir u praznu stolicu.

— Razgovarale smo o gospodinu Cozonu — reče La Senora.

— Svatko razgovara samo o njemu — progunda Nat i obrati se kćeri — Bila si u pravu carita! Taj ludak nam je doista htio ovdje nametnuti svoje zakone!

— Htio? — upita La Senora.

Anna naglo podigne glavu.

— Zar vjeruješ da će to ljudi mirno podnijeti? — nastavi trgovac. — Taj bi upropastio svakog zemljoposjednika, i seljaka i rančera, koji ne može pokazati isprave kakve se njemu sviđaju. Nagrnuli su u grad sa svih strana, jašući i pješice. Pred palačom se sakupila ogromna gomila.

— Serif?

— Lish Bartow? Tko će njega slušati!?

— Zar ne postoji nitko drugi...?

Yarbrough je nestrpljivo odmahnuo:

— Zar ne razumijete? Nitko nije uz njega! Nitko! Ljudi mogu svašta podnijeti ali pokušaj im samo taknuti zemlju i stradao si.

— Što sada rade? — upita Anna, blizjeda lica.

— Promatraju prozor njegova ureda — promrmlja Yarbrough — a on tamo sjedi i piše izvještaj. Nikada nisam upoznao tako lošeg čovjeka. — Oči mu se suze. — Čak bih mogao pomisliti... možda je sve to igra. Možda je već naučio lekciju, pa prijeti i čeka da ga potplatimo!

La Senora naglo podigne glavu.

— Ne, Nathaniel, nisi u pravu. On je čovjek velika poštenja. Ima čvrste principe, pridržava ih se i tvrdoglavo bori da ih provede. A to su vrline zbog kojih bi trebalo zaboraviti male greške.

— Malene?! — usklikne Yarbrough.

— On ima razloga za sve što radi, a ja sam sigurna da su ti razlozi poštenji. — Odložila je ručni rad i ustala. — Poću ću i upitati ga.

— Što?! — uskliknu Yarbrough zapanjeno, gledajući je preko Annine glave. — To nećeš uraditi! Rekao sam ti da je tamo rulja! Njemu nema izlaza i svatko tko pođe... neće ti dozvoliti, Olivara! Ja...

— Ovoga puta, Nathaniel — tiho i mirno reče žena, — postupit ću suprotno tvojoj želji. To je ispravno.

Anna je ustala i potrčala u salon.

— I ja ću s tobom!

— Ne, draga — odbije je majka blagim glasom. — Ja ga ne namjeravam kritizirati niti mu objašnjavati zašto ga treba mrziti. On mora znati da postoji bar jedan prijatelj koji ga prima takvog kakav jest. Samo zato odlazim onamo.

XXI

Nikada ranije La Senora nije išla pješice i sama gradskim ulicama. U ovom slučaju, međutim, vrijeme je bilo važnije od starih običaja i dobra ponašanja.

Stigavši na Plazu, načas je zastala. Posvuda grupice ljudi koji su vatreno raspravljali. Podsjećalo ju je to na dane kada su američki vojnici osvojili grad i logorovali na ovom istom mjestu. Bili su prljavi, gladni i jednako tako bijesni kao i ovi danas, iako iz drugih razloga.

Ljudi na Plazi zapanjeno su promatrali približavanje La Senore, skidajući sombrera i klanjajući se kada bi prošla. Kamo je krenula i zašto ta prekrasna žena, koju je obožavao gotovo svaki stanovnik Novog Meksika... to je odjednom postalo pitanje koje ih je zanimalo više od budućnosti njihove zemlje. Jer, sve što uradi žena kao što je Dona Olivara mora imati veliko značenje.

U trenutku kad je zakucala na prozor tužiočeva ureda, i sama se zapitala što ljudi oko nje sada misle.

Watt je podigao glavu, a ona mu je mahnula i produžila u zgradu.

— Senora! To je... to je...

Iznenadenje je razvedrilo njegovo lice.

— Smijem li ući. — Nasmiješila se. — Oči su mi umorne od sunca.

Uveo ju je, osjećajući na leđima tri stotine pari očiju, i ponudio joj stolicu koju je sa zahvalnošću primila. Ogleдалa se po siromašnoj prostoriji i zapitala nisu li mogli pripremiti nešto bo-

lje, za državnog tužioca. Zaista nije naišao ni na jednu prijateljsku ruku.

— Bit ću vam zahvalan.

Prividno posvetivši pažnju srebrnoj kutijici sa duhanom, promatrala ga je ispod oka. Pošten i nepokolebiv. Tvrdoglav poput magarca. I nesretan.

Nije ga namjeravala ispitivati. Za svoje postupke imao je razloge koji su mu bili dovoljni; ustrajati će sam na svom putu i nitko ga od toga neće odgovoriti.

Pušili su iza otvorenog prozora i svatko ih je mogao vidjeti. Watt reče:

— Stanje sa zemljištem ovdje je zaista nemoguće! Prodavati zemlju bez izvadaka iz zemljišnih knjiga isto je što i prodavati otvoreno more!

La Senora je pomislila kako je izjava ponešto pretjerana, ali nije progovorila, pa on uskoro nastavi:

— Valja provjeriti svaki pojedini slučaj. Ne možemo dozvoliti da takva zbrka potraje. To dozvoljava da jaki istisne slabijega naprosto zapošlevši njegovu zemlju i pokazujući bilo kakav komad papira. Ne možemo dozvoliti da se tako nastavi.

— Vi ne možete to dozvoliti.

— To je moj posao. Ne mogu ga izbjeći zato što će stradati neki ljudi koji su bili meni prijateljski naklonjeni... ili njihovi bližnji.

Ustala je, smiješeći se.

— Shvatila sam. — Njegova unutar-nja snaga bila je čvrsta i nepokolebiva. Usamljen li je čovjek beskompromisnog poštenja. I usamljen mora ostati. — I zato izbjegavate prijateljstva? — upitala je kao uzgredno. — Ali, moje ne možete. Nisam došla da bih bilo što tražila od vas. Željela sam samo pušiti u društvu prijatelja.

— Hvala vam. Senora, hvala.

— Hoćete li me ispratiti do vrata, molim?

Ali, nije se oprostila od njega sve dok nisu bili na Plazi. I onda je, tako da bi svi vidjeli, prije rastanka prijateljski položila ruku na njegovo rame. Ljudi su se zgedali.

— Senora, da li je to bilo mudro? Zbog vas?

— Oh, ja sam mudra žena. Jednom sam morala birati između srca i uma. Um je pobijedio i od tada ga vrlo cijenim.

XXII

Yarbrough je došao možda sat nakon odlaska La Senore. Do tada je Plaza gotovo opustjela. Nat je došao donoseći darove sračunate na to da smekšaju Watta i dokažu da nije neosjetljiv na zlato. U tom je poslu Nat bio vrlo vješt. Mogao ga je obaviti grubo i bezobzirno ali i na fin način, začinjen komplimentima i pravilima etikete. Naučio je to u vrijeme potkupljivanja nekadašnjih meksikanskih visokih činovnika.

Pokucao je i ušao, široko se smiješeći, donoseći u jednu prostoriju miris skupe cigare i izvrsnog konjaka.

— Dakle, Watt — nasmijao se krišom promatrajući papire — zaista si uzbudio cijelu zemlju. Mnogo radiš. Izgledaš umoran.

Watt je odvratio da uistinu ima mnogo posla i šeširom prekrrio nezavršeni izvještaj.

— Ja nikada nisam radio za plaću — počeo je Yarbrough. — Zapravo, nisam se mogao pomiriti s time da mi netko zapovijeda. A ne može se ni zaraditi. Time ne mislim na tebe. Ti si visoki državni službenik, profesionalac. Da li te dobro plaćaju? — Prokleta je dobro znao da je plaća bijedna.

— Može se preživjeti — odvrati Watt kratko, puštajući da izgled govori umjesto njega. A u njegovu slučaju izgled je vikao...

Usmjerivši tako razgovor, Yarbrough se dotaknuo niza usputnih detalja i događaja. Spomenuo je početak svoje životne borbe i pravo svakog slobodnog građanina da zgrne bogatstvo ako posjeduje odgovarajuće sposobnosti. Spomenuo je i visoke životne troškove u Santa Feu, gdje se sva roba morala dovoziti izdaleka i plaćati po užasnoj cijeni. Napomenuo je da je vrlo zadovoljan što je iskoristio svoje pravo na bogaćenje.

— Uvijek sam pograbio priliku kada bi mi se pružila — povjerio je Wattu. — Doduše, nisam baš svaku iskoristio. Na primjer, moje ulaganje u ovdašnju zemlju. Misliš da ću je izgubiti?

— Nadam se da nećeš.

— I ja! Uložio sam silan novac. — Yarbrough je zauzeo pozu dubokog razmišljanja, češkajući bradu, a oči su mu i nehotice proučavale papire koji su provirivali ispod Wattova šešira. — Još uvijek se nisam odrekao nade da ću Dandyju oteti Alaridovu zemlju. Ali, potreban mi je pametan pravnik. To sam napokon uvidio. To me podsjeća da moram pronaći i zamjenu za Harryja Macea. Mogla bi to biti ista osoba... pravnik koji će istodobno voditi i moje poslove. Tko bi to mogao biti?

— Nemam pojma.

— Ne bih od njega zahtijevao da radi za plaću. Ne, platio bih mu, recimo, deset tisuća dolara prve godine. Pola unaprijed, na ruke.

Watt pogleda kroz prozor.

— Doista prekrasan dan.

— I postotak od obavljenog posla — nastavi Yarbrough. — Lijep dio dobiti, ovisno o tome kako se snađe i kako budu išli poslovi. — Čekao je, a onda ne dočekavši odgovora doda: — Bilo bi to znatno više od plaće glavnog tužioca u Washingtonu.

— Ne sumnjam u u to.

— Dobro. Posao je tvoj!

Watt se okrene od prozora, ukočena lica.

— Znaš li da bi mogao biti optužen za pokušaj podmićivanja saveznog funkcionera? Da, znaš! Zato si i postupio tako oprezno. Inače bi došao i naprosto spustio kesu u moje krilo!

Bio je tako bijesan da je morao govoriti polako i tiho kako ga ne bi izdao glas. Zavaran time i misleći da je njegov prijedlog prihvaćen, Yarbrough je veselo odgovorio da su ponuda posla i podmićivanje vrlo različite stvari. Pravnici uvijek dobro barataju novcem. Kada bi Watt mogao preuzeti novo mjesto? Možda čim završi taj smiješni izvještaj...

— Gubi se odavde! — procijedi Watt.

— Hmm!

— Neću podnijeti optužbu zbog pokušaja podmićivanja, ali morao bih te izbaciti odavde. Tako mi boga, to ću i uraditi!

Korijen Wattove srdžbe ležao je u tome da ga Yarbrough smatra sposobnim za tako nešto. Baš on, koga je zavolio i pretpostavljao da uživa njegovo poštovanje.

— Sto mu bogova! — promrmlja Yarbrough zbunjeno i ustukne za korak. Nakašljao se, pronašao stari glas i zauriao: — Mene? E, to nećeš doživjeti! Da ti mene izbaciš od bilo kuda, prokleti ludače!

Rekavši to, uzmaknuo je kako bi Wattu omogućio da ispuni prijetnju. Stekao je utisak da je Watt odjednom postao dvostruko opasan i deset godina stariji.

Dojurio je kući, poput bure upao u salon i jedva se zaustavio pred Senorom. Izjadao se, dodavši malo ispravljeni prikaz događaja, i završio:

— Pružio sam mu životnu priliku, a to mi se nezahvalno pseto zaprijetilo da će me izbaciti! Mene!

La Senora kimnu, jedva primjetno se nasmiješivši.

— Da, on zna što je čast.

— On je ludi mutikaša!

— Ludoga možeš nadmudriti, Nathaniel, hulju možeš kupiti, a poštenu su često čudni i nepredvidivi.

— Poput divljeg konja, s tom razlikom što se konja može slomiti. No, i njega će netko slomiti i ukrotiti, u to nemoj sumnjati. Najvjerojatnije Dandy Dee.

XXIII

Sve su se novosti slijevale u »Zlatnu ružu« i Dee je uskoro saznao da je Watt primio prijateljski posjet La Senore i da je nešto kasnije Nat Yarbrough gotovo izbačen iz sobe državnog tužioca. Dandy se povukao u tišinu svog ureda da bi o svemu dobro razmislio.

Trljao je glatko izbrijanu bradu, važući mogućnosti i nagađajući o posljedicama. Bila je to igra koju je volio. Za njega je lov bio uzbudljiviji od posjedovanja ulova.

Slično je osjećao i za Annu. Nijednog časa nije mogao zamisliti da bi životna zajednica s takvom djevojkom mogla biti sretna, pa je namjeravao izvući sve što se moglo, svako zadovoljstvo pri samom zadobivanju.

Dandy je cijenio La Senoru. U njoj Watt Coxon nije našao neprijatelja, a to je bilo loše. Majke su uvijek imale jak utjecaj na djevojke kojima predstoji udaja. S druge strane, Nat se svađao s Wattom. To je dobro, ali valjalo bi znati uzroke. Možda nešto u vezi sa zemljišnim ugovorima?

Dandy je prestao trljati bradu i onda je odlučio pucnuti prstima. Tako je! Slaže se! Harry Mace je izbačen iz igre, pa je Watt Coxon bacio pogled na Annu. Da djevojka nije patila za dojučerašnjim zaručnikom, bilo je svima jasno. La Senora je, vjerojatno, podržavala Coxona, ali je Nat bio protiv toga. Zacijelo ga je Watt pokušao ucijeniti pomoću zemljišnih ugovora pa je Nat pobjesnio.

Dobri, stari tvrdokorni Nat! Samo, nastavi li se sukob malo dulje, neće biti ni prvi ni posljednji koji će popustiti pred pametnijom i spretnijom suprugom.

Dandy se vratio u dvoranu i potraži Boba.

— Kako je s Harryjem? — upita.

— Pijan. Zaključao sam ga u podrum. Najprije je htio obračunati s tobom, ali onda je odlučio da je Coxon pravi izvor njegovih nevolja. Uvjeren je da ga je taj upropastio kako bi mu preotao djevojku.

— Što misliš kada će biti u takvom stanju da može obračunati s Coxonom? Čvrst na nogama ali ne suviše trijezan.

— Ne znam. Za sada je »tvrd«. Zašto to ne bi obavio netko od momaka? Našem je Ephu potrebno malo uzbudjenja.

Eph brzo podigne ruku.

— Ne, hvala. Nisam kao prije. Ostavi me da se bavim kockom.

Vagnuli su ga bezizražajnim pogledima, kao nešto zrelo za otpad. Eph se namrštilo, pogledao niz dugi nos i promrmljao:

— Ipak, imam jednu ideju. Prošle se noći u grad dovuklo nekoliko Jicarilla

Apaša, uglavnom žena. To su pripadnici čete starog Hickoryja Shea. To je onaj poglavica kome je Coxon metkom skinuo pero s glave. Čuo si o tome. Logor mu je milju odavde, na cesti za Taos.

Dandy se nasmije; »proradio« je njegov osjećaj za šalu.

— Nije loše, Eph. Još uvijek si momak na mjestu. Pođi po njega. Neka se upozna s Harryjem. Njih dvojica imaju nešto zajedničko... mržnju prema Coxonu.

— Nije loše — primijeti Bob — iako bih ponovio: zašto ne jedan od naših momaka? Taj Coxon nema nikoga uza se.

— Ima jednog prijatelja — ispravi ga Dee. — Ali taj jedan... — odmahnuo je glavom. — Ne, mi se nećemo miješati u to. Harry Mace i Hickory She su pravi par!

XXIV

Međutim, Watt nije imao samo jednog prijatelja. Bila je tu i Rosita Ramirez, njegova gazdarica.

Rosita nije razumjela ništa od cijele zbrke. Nije čak htjela slušati susjede koji su je uvjeravali da Watt namjerava zaplijeniti svu zemlju Novog Meksika. Ona je već odavno zaključila da je Coxon ispravan iako čudan čovjek, pa je postala njegovim vjernim saveznikom protiv svih neprijatelja.

Prije ručka poslužila ga je vrčem svoje tople mješavine, koju je Watt otprve zavolio. Nikada nije ni naslutio koliki je bio udio rakije u toplom, jakim piću. Nakon toga slijedilo je dobro i ljuto jelo od piletine.

Rosita ga je krišom promatrala. Zнала je da ga nešto muči i izjeda, iako je ušao u kuću sa smiješkom na usnama.

Bio je susreo Tobiasa, koji je šetao pod ruku s Marijom. Pozdravili su ga srdačno i svečano sa »dobra večer, gospodine Coxon, vaša ekscelencijo«, što je na španjolskom zvučalo gotovo poput refrena neke pjesme. Istina, oni nisu bili zemljoposjednici i nisu imali ništa što bi im gospodin Coxon mogao

oduzeti. Naprotiv, pomagao im je. Bilo je divno naći na dva nasmiješena srdačna lica u gomili namrštenih.

Kasno te večeri Watt je naposljetku završio izvještaj. Protrijao je umorne oči. Namjeravao je prepisati posljednji list, ali ga je svjetlost svijee vrlo umarala. Sutra će biti vremena za to; poštanska kočija ionako polazi tek prekosutra. Smotao je izvještaj i gurnuo ga u džep kaputa, ugasio svijeću i uputio se u tamu.

Našavši se na Plazi, duboko je udahnuo svježi noćni zrak i protegao ukočene udove. Zvijezde su blistale kao da ga uz porugu podsjećaju na večer provedenu s Annom u vrtu njezine kuće.

Skupio je ramena i oborio pogled. Iz »Zlatne ruže« prodiralo je nešto crvenkastog svjetla, koji je sjene činio još tamnijima. Preko, kod crkve dva su pijanca pomagala jedan drugome da se održe na nogama.

Pod dugačkim trijemom palače sjedio je Indijanc umotan u pokrivač. To je mjesto bilo omiljelo u Indijancu; u bilo koje doba dana ili noći mogla se tamo vidjeti pokoja nepomična, tajanstvena prilika.

Watt je prešao trg i krenuo prema kući, pokušavajući ne misliti ali mu nije uspijevalo; tama u kombinaciji s usamljenošću nije bila podobna da nekoga razvedri.

Prolazio je prečicom kroz nečije dvorište da bi izbio na put kući kada se neki tihi zvuk umiješao u njegove misli. Okrenuo se i ugledao ono što su mnogi vidjeli, ali malo je tko preživio da bi to opisao. Usklikne: »Hej!«, ali to je bila prilično slaba obrana od Indijanca koji se spremio da ga probuši strelicom.

Stari Apaš, obasjan mjesečinom, predstavljao je izvanrednu sliku. Od-bacio je pokrivač i stajao uspravan i napet. Jedna ruka i rame bili su mu povučeni unatrag, zategnuvši tetivu, a druga je šaka čvrsto stezala kratak ratni luk. Metalni vršak strelice zloslutno je bljesnuo.

Žuta svjetlost mjesečine poigravala je na ogrlici od medvjedih zubi. Lice poglavice bilo je obojeno, kako to pri- lici zamišljenom prolijevanju krvi, a

samouvjerenje koje je u se ulio zajed- no s alkoholom oslobodilo ga je kom- pleksa koje bi moralo osjećati dijete prerije loveći usred grada.

Iz mraka odjednom iskoči druga pri- lika. Začuo se tupi udarac i to je pok- varilo sliku. Watt se naglo sagnuo, u potrazi za nekim kamenom. Ispuštena strelica udarila je u zid, negdje iznad njegove glave.

Držeći revolver za cijev, Eph Grum se nagnuo nad palim ratnikom, a onda se naglo bacio na zemlju i tiho uskliknuo:

— Ne pucaj!

Na mjesto je dokasao i Lish Bar- tow, pažljivo baratajući svojom smrto- nosnom dvocijevkom. Preletivši pogle- dom uokolo, pomogao je Ephu koji se zapleo u Indijančevu ogrlicu. Onda je šerif popravio svoj poremećeni brk i izjavio kako Watt ima zahvaliti sreći što su njih dvojica došla na vrijeme.

— Ovak ovdje — šerif ispruži svoje opasno oružje i umjesto poglavice gur- ne Gruma — to je Hickory She, Apaš, ratni poglavica i vaš smrtni neprija- telj! Nije mi lako držati ga na oku, gospodine Coxon. Klizak je poput zmi- je.

Sjedeći na Indijancu, Eph Grum se pijano umiješao u razgovor. On je bio taj koji je spasio Watta... zapravo upo- zorilo šerifa na opasnost. Iz zbrke nesu- vislih izjava Watt je naslutio istinu. Bivši alkoholičar bi pokatkad popustio starim navikama a tada bi redovito dobio napad grižnje savjesti. I te je večeri Eph prekršio svečani zavjet pro- tiv alkohola i opio se. Odmah se u nje- ga javila grižnja savjesti jer je izdao Watta, »svog starog druga s putova- nja«, pa je teturajući potražio šerifa.

Lish je otrpva odbio suradnju, tvrde- ći da je Grum sve izmislio. Zapravo, nadao se da nije. Za njega je Watt ionako već bio mrtav čovjek, a šerifa njegova dužnost nikada dotad nije dovela u sukob s Dandyjem a nadao se da nikad ni neće.

— Niste pogođeni i meni je to dovolj- no — izjavi svečano Wattu. — Ne tra- žim nikakve zahvalnosti.

— Ali, tko ga je na to nagovorio? — upita Watt. — Netko ga je morao uputiti kako će me naći. Okladio bih se da je to netko iz »Zlatne ruže«!

— Dakle, gospodine... ja to ne bih tako... Grum reče da je čuo nekoga...

— Hej! — uskliknu Grum. — Ne miješaj mene u to!

Svjež zrak i preživjela uzbuđenja otrijeznili su ga do stupnja u kome je njegova nepovjerljivost prema zakonu dostigla sigurne razmjere a grižnje savjesti je sasvim nestalo.

— Ako baš želite znati, bio je to Harry Mace. A i njega su drugi nagovorili. Mene u to ne miješajte. Do vruga, nisam li vam spasio život?

— Cijenim to, ali potrebni ste mi kao svjedok — kimnuo je Watt. — Uhapsit ćemo Macea i ostale koji su u to umiješani.

— Čekajte, gospodine Coxon. — Bartow se uzbudio, zamišljajući sebe kako ulazi u »Zlatnu ružu« s gomilom naloga za hapšenje u ruci. — Nemate li već dovoljno neprilika? Nije potrebno...

— Šerife, bio je to pokušaj ubojstva! I dogovor sa zločinačkom namjerom da se smakne službenik savezne vlade!

Bartow bespomoćno raširi ruke:

— Dobro, dobro! No, to može čekati do jutra, zar ne? Ovog ću momka zatvoriti iza rešetaka. Sada je »Zlatna ruža« prepuna i — potapšao je svoju pušku — možda bih morao nekolicinu pobiti. Jutro je bolje za taj posao. Manje je ljudi.

— Ubijanje je užasna stvar — izjavi Grum gorljivo. — Vi ste u pravu, sasvim u pravu, gospodine Coxon. Ujutro ću se javiti u vaš ured. Ja sam uz vas, gospodine, dušom i tijelom. Bartow, pomoći ću ti odvući ovog starog purana.

Watt nije bio zadovoljan, ali bilo je logike u njihovim izjavama. Preporučio im je da dođu što ranije k njemu.

Zakleli su se da će zorom biti tamo i onda su, uzdišući i spitičući se, odnijeli Hickoryja Shea na njegovom vlastitom pokrivaču. A Watt je pošao kući, češkajući leđa na mjestu gdje se morala zabiti srećica starog Apaša.

U rano jutro je samo Lish Bartow stigao u Wattov ured, pridržavajući svoju pušku i prijeteci pogledavajući sve oko sebe. Čim je zatvorio vrata, reče:

— Mace je klisnuo! Vidjeli su ga kako jaše preko Bajade, još prije zore.

— Grum?

— I taj je kliznuo. Pa, rekao je da ne želi biti umiješan u to. Kukavica! — Pljunuo je na pod. — Bože, kako mrzim kukavice!

Watt udari šakom o stol i ustade, proklinjući se što to nije predvidio. Proklinjao je i Bartowa, koji je vjerojatno surađivao u tom dvostrukom bijegu. Deč, obaviješten o događajima, odmah je poslao Macea na brzom konju prema Meksiku, a Grum je shvatio kako je bolje da pobjegne prije no što Dandy sazna za izdaju.

— Time je sve riješeno — izjavi Bartow zadovoljno. — Vaš je slučaj time okončan, gospodine Coxon, i ne možemo ništa poduzeti. Ništa, gospodine moj! Do vruga i Grum. Tamo odakle ja dolazim, mi ne...

— Nije baš tako, gospodine Bartow.

— Baš je tako. Tamo odakle ja dolazim...

— Ne! Mislim da imamo dovoljno razloga da zatvorimo »Zlatnu ružu«, kad već ništa drugo ne možemo poduzeti.

— Štooo... ha? — Bartowa se donja vilica od zaprepaštenja objesila.

— Upravo tako. Uz optužbu da je to leglo kriminala suprotno javnom interesu. Tamo je došlo do zavjere protiv života jednog službenika savezne vlade. Protiv mene. Potražiti ću suca Bundyja.

— Ali... tko će zatvoriti...

— Ja ću vam pomoći u obavljanju tog zadatka, šerife.

— Čekajte malo. Dee je ugledan i bogat. Ne možemo...

— Tamo odakle ja dolazim, Bartow — prekine ga Watt — mi to sasvim sigurno možemo... i činimo!

Bilo je gotovo podne kada je Dandy Dee saslušao Wattovu izjavu, stojeći usred gotovo prazne dvorane. Poslužitelji su laštali već sjajnu ploču mahagonija i čaše na kojima nije bilo ni mrlje. Od Dandyjevih revolveraša bio je prisutan samo Englez Bob, koji je slagao pasijans za jednim stolom u kutu dvorane. Drugi su momci, vjerojatno, bili napolju i bavili se zamornim poslom krivotvorenja žigova na tuloj stoci.

Dandy je nakrivljene glave pažljivo slušao. Usput je pogledao Bartowa, koji je odmah skrenuo pogled.

— Odbacimo li pravničke fraze — reče Dandy — vaša bi izjava značila da predlažete neka se moj lokal zatvori.

— Ništa ja ne predlažem, ja to upravo činim. Bartow, uzmite ključeve i zatvorite vrata.

Dandy se nasmiješi:

— Godinama ih nismo zaključavali. Bob, znaš li gdje bi mogli biti ključevi? — Englez zaniječe glavom i Dandy se obrati Wattu. — Nezgodno, zar ne?

— Morat ćemo ih zabit. Bartow, nabavite čekić i čavle...

— Ne, gospodine Coxon, nitko neće zabijati čavle u moja vrata.

Ton je bio nemaran, ali u njemu je bilo neke divljine koja je Boba odmah podigla na noge. Bartow je užasnuto uzdahnuo.

Ipak, Dandy Dee se i dalje smiješio. Nije želio pogoršati stvari preuranjenim otporom. Živeći u opasnosti, razvio je do savršenstva snagu samosvladavanja. Okrenuo se Bobu i rekao:

— Stavi zasun i objesi obavijest da je lokal zatvoren. — Okrene se Wattu. — Budući da se ovdje i stanuje, zadržavam pravo ulaska. Ali, moj je pristanak kratkotrajan. Napiši. Bobe, da sutra otvaramo i točimo besplatno piće za sve.

Englez kimne. Stajao je kraj svog stolića, držeći ruku u džepu u kome je ležao revolver i ne skidajući pogleda s Lisha Bartowa.

— Lokal će ostati zatvoren — izjavi Watt.

Dandy duboko uzdahne, ali naizgled mirno reče:

— Uložio sam cijelo bogatstvo u zemlju, a gotovo isto toliko u ovu kuću. — Oči su mu zasjale. — Namjeravate li sutrašnjom kočijom otposlati izvještaj?

— Da.

— Tada će sutrašnji dan biti vrijeme da se proslavi, to vam obećavam.

— To zvuči više kao prijetnja no obećanje. Ne biste li to mogli izreći običnim riječima?

— Shvatite to kako god želite. — Dandy se obrati Bartowu. — Kad idući puta dođeš ovamo, ostavi pušku pred vratima. Dosađuješ Bobu.

I ton i sadržaj bili su toliko bezobrazni da ga savezni šerif ni bilo tko od zakona ne bi smio podnijeti. Na Wattovo zaprepaštenje Bartow se okrenuo i otišao. Tada Dandy zaželi Wattu dobar dan i učtivo ga isprati do vrata.

Englez mu pride i oni su zajedno promatrali državnog tužioca i šerifa kako prelaze Plazu.

— Taj je pomalo divlji — promrmlja Bob. — Ili, pak, savršena budala.

— Dođe na isto. — Dandy sliježe ramenima. — Tvrdoglava luda!

Ali, znao je da nije tako. Jedna vrsta hrabrosti, ona koja proizlazi iz bijesa, gluposti ili nade vrlo je rasprostranjena. Ali, onu drugu vrstu, hrabrost koja proizlazi iz odlučnosti i samosvladavanja cijenio je mnogo više, jer ju je i sam posjedovao.

— Bob, potraži naše ljude i pripazi da ostanu trijezni.

— Čudna je moja sudbina — odvrati Englez. — Kada ne moram nekoga opti, tada moram drugoga otrijezniti... ili ga održati pijanim... ili paziti da se ne opije. Jednog dana ću pogriješiti i otrijezniti sama sebe. A to ne bih volio. Jednom sam pokušao i doživio da gledam u crnu budućnost koja me je preplašila. Jesi li ikada pokušavao proniknuti svoju budućnost, stari momče?

— Da, u posljednje vrijeme.

— I... da li je bila crna?

— Naprotiv. Vidim Don Dandyja Deea, vlasnika Ortizove zemlje, oženjenog i cijenjenog *haciendadosa*.

— Znači, to je posrijedi.

Bilo je vrijeme objedu pa je Watt pošao kući, a šerif se sam pozvao. Sutke i pokunjeno vukao se uz Watta, podsjećajući na izbičevana bika slomljena roga. Watt se zapitao kako je taj došao do svog položaja.

Što su odmicali dalje od Plaze šerif je sve više podizao glavu, pogledom prijeto prolaznicima i prisiljavao ih na obilazak. Uskoro je izjavio da je cijela Dandyjeva četa sastavljena od kukavičkih pasa.

— Ni Dandyju se nije svidjela moja puška, jeste li primjetili? Da. Ući ću s vama i malo prigristi. Moram jesti i dok vas čuvam.

— Zar me zato neprekidno slijedite? — upita iznenađeni Watt.

— Nego što ste mislili da radim cijelo jutro?

— Oh, razmislit ću o tome.

Rosita je bez prigovora pripremila još jedan tanjur, ali se zatvorila u se dok je inače veselo pričala o novostima iz susjedstva. Watt je šutnju pripisao šerifovu prijetećem izrazu i nužnoj pušci. Poslije je, međutim, zaključio da ta šutnja mora imati dublji uzrok.

Nakon ručka atmosfera je postala još teža. Bartow je sjedio puna želuca i tupa pogleda, a Rosita se povukla u kuhinju. Nakon nekog vremena Watt, koji je počeo prečitavati svoj izvještaj, postao je svjestan čudne tišine koja je vladala ne samo u kući već i oko nje. Žene nisu izmjenjivale govorakanja, djeca nisu vrištala oko kuća, nitko nije pjevao pa čak ni razgovarao.

Watt primijeti da mu sve to manjka, mnogo više no što bi to mogao pretpostaviti i no što bi želio; bilo je tako tiho da je jasno razaznao topot mnogih kopita a jahači mora da su bili još vrlo daleko.

Jahal su galopom i mora da ih je bilo mnogo. Bujnjanje kopita o tvrdu zemlju odjednom je izmijenilo ritam i iskusni jahač bi zaključio da su usporili na nizbrdici s onu stranu potoka. Onda je topot gotovo sasvim utihnuo. No, ne za dugo.

Netko je podvrisnuo. Iznenada se na malom trgu pred Wattovom kućom

pojavilo čelo grupe, nekoliko konjanika u istom redu, poput Indijanaca koji napadaju. Povukli su revolvere.

Za Watta u tome nije bilo ništa čudnog. Još uvijek nije pronađen pravi razlog, objašnjen poriv zbog koga ljudi koji se bave dugotrajnim čuvanjem goveda osjećaju potrebu za podvrisivanjem i mahnitim jahanjem kroz grad, uz nepotrebnu pucnjavu.

Rosita nije prekinula brisanje tanjura sve dok prvo tane nije pronašlo put u kuću. A onda je, sudeći prema buci u kuhinji, sve ispustila na pod. Bartow se pokušao zavući pod stol, ali je to svršilo neuspjehom jer se taj komad pokućstva sastojao od široke daske oslonjene na Wattove knjige. Znajući za to, Watt se odmah baci na pod, ispod prozora. Bartow hitro dopuže do njega i gotovo ga pokrije svojim tijelom.

Drugi je jahač gađao bolje; poslao je četiri metka kroz tanka vrata, a onda vrišteći odjahao. English Bob nije najbolje uspio u svom nastojanju da momke održi trijeznima, pa gađanje nije bilo baš najpreciznije. Momci su se dobro zabavljali i pucali bez mnogo nišanjenja. Nakon što je i posljednji odjahao, vrata su izgledala poput vrlo trošnog sita, prozor je bio bez i komadića stakla, zidovi izrovani kuglama a dim baruta bio je tako gust da je zasjenio sunce.

Watt skoči na noge i uz malo napora otvori ostatak vrata, da bi vidio dolazi li još koji jahač. Bartow je ostao na istom mjestu, na podu, samo je Watta uhvatio za nogu: i povikao:

— Zatvorite vrata! Nagurajte pokućstvo! Gdje je moja puška?

— Otišli su — Watt istrgne nogu, ali ga Bartow ščepa za drugu. — Slušajte!

Topot kopita je zamro, ali podigla se buka druge vrste. Susjedi su se izvukli iz svojih rupa i počeli glasno raspravljati o događaju. Bilo je prepričavanja, ali ne i kletvi. Watt je shvatio. Njihove su simpatije bile na strani napadača. Bio je to dokaz kako jedan gringo, ako nije pažljiv, lako postane nepopularan.

Watt je dobro ocijenio smisao napada. Namjeravali su ga nasmrtno uplašiti i po mogućnosti zabit mu u tijelo metak ili dva. Za Bartowa slučaj je imao znatno dublje značenje. Pucnjava je značila krvavu pobunu na području cijelog Novog Meksika. Sigurno je da se spremaju novi napadi. Smrt svim vladinim službenicima. Bili su opkoljeni i odrezani. Urođenici su se prihvatili oružja, predvođeni američkim kriminalcima.

U međuvremenu Bartow je nagomilao na vrata sve što mu je došlo pod ruke. Uradio bi to i s prozorom, ali bojao se pojaviti pred otvorom uvjeren da u zasjedi leži strijelac koji samo čeka da se on pojavi. Zapravo, izjavio je da u Santa Feu nema čovjeka koji ne bi rado omastilo ruke njegovom krvi.

Netko je pokucao na vrata i šerif je gotovo pao.

— Ne otvarajte — prokričao je Watt. — Ne mičite se! To je zamka!

Savijen gotovo do zemlje, podigao je dvocijevku, spreman da zбриše s lica zemlje svakoga tko se pojavi. U brisanom prostoru nalazio se i Watt. Rosita se prekrižila i počela moliti.

Opet su pokucali i Watt upita:

— Tko je?

— Anna.

Rosita se nasmiјala, Bartow zapamnio a Watt je počeo rušiti barikadu. Bačao je predmete lijevo i desno, a onda gotovo istrgnuo ostatak vrata; toliko je čeznuo da je vidi. Ugledavši njezin lik nakon toliko nedaća i tuge, bilo mu je kao da se pred njim otvorilo nebo.

Djevojka je stajala pred kućom na suncu, ponosna ali tako ženstvena. Njeno lice okruženo vodopadom tamne kose sjalo je na neki neobjašnjiv način, koji je Watta ne jednom ostavio bez daha.

— Zdravo, Watt — rekla je glasom koji nije pripadao učenici otmjene škole na Istoku već glasom koji je čuo kada su se sami nalazili u vrtu Yarbroughove kuće.

— Zdravo, Anna — odgovori, bezuspješno pokušavajući biti nonšalantan. — Hoćeš li uči?

Podigla je malko suknju i ušla među krš i ruševine. Watt je odmah požalio što ju je pozvao, mogao joj se pridružiti na ulici. Rosita je sva zažarena, smijući se, čistila prostor oko djevojčinih nogu, a Bartow se, iza Watta, uspeo na prste i dahtao mu u zatiljak.

— Jeste li bili u velikoj opasnosti? — upitala je.

— Dobro sam. A vi?

— Nije je vidio od kada mu je rekla da ga mrzi. Odgovorila je da je i ona dobro, a onda su ušutjeli. Djevojka je podigla komad stakla koji je Rosita previjala i pružila ga ženi. Rosita se zahvalila. Anna je podigla glavu, da bi nešto rekla, ali onda je preko Wattova ramena ugleda šerifovo lice i trgnula se.

— Ja... čula sam da te je netko napao, Watt. Jedan Indijanac...

— Prošle noći — pomogao je Bartow. — Srećom sam se i ja zatekao tamo.

— Hvala — rekla je Anna nesigurnim glasom. Onda je pogledom prešla zidove, tek sada shvativši što se ovdje zbilo. — Ona pucnjava koju sam čula... zar je ovdje...

— Naravno — opet će Bartow preko Wattova ramena. — Sreća da sam bio ovdje.

— Oh... da, sreća.

— Hvala — reče Bartow.

Time je bilo rečeno gotovo sve. Mjesto i vrijeme pružalo je atmosferu pogodnu za kratke izjave ali ne i za ono zbog čega je Anna došla ovamo.

Uputila se u grad bez ikakve pratnje, oponašajući majku. Sve što je mogla majka, mogla je i ona, pa i mnogo bolje ako je Watt u pitanju. Ponijela je čak i malenu kutiju s duhanom i vrećicu kukuruznih listića i unaprijed planirala kada će ih izvući i saviti dva cigarritosa... jednu za njega, jednu za sebe. Sjedit će, pušiti i razgovarati. Birat će prave riječi, on će shvatiti iz njena pogleda... dopustit će mu da shvati...

— Bolje za njih da opet ne pokušaju — oštro će Bartow. — Pokosit ću ih. Kako je vani, gospodice Yarbrough?

— Vruće na suncu, prohladno u sjenu.

— Mislio sam... ovaj... grad.

— Pun ljudi. Kao na dan fieste. Mnogi su došli sa svojih hacienda i rančeva. Prepoznala sam ljude koje nisam vidjela od djetinjstva. Baš kao fiesta, ali bez veselja. — Okrene se Wattu. — Mislim da bih sada morala otići.

— Hvala vam što ste nas posjetili. — Ljuska formalnosti ga je sputavala, nije je mogao probiti. — Moje najbolje želje vašoj majci.

— Hvala, isporučit ću ih.

— I vašem ocu — dodao je nakon kratke unutrašnje borbe.

— Hvala. Prenijet ću poruku.

— Hvala na posjeti — ubaci i Bartow.

Požurila je, ožalošćena i jadna, stižući kutijicu koja i nije bila njena. Pripadala je La Senori.

XXVII

Spustila se večer i Bartow je sve pripremio za noć. Opet je zagradio vrata i pregledao naoružanje koje se, uz opasnu dvocijevku, sastojalo od dva revolvera i noža. Onda su zajednički nagovorili Rositu da ode prespavati kod rođaka. Nakon toga Watt je pripremio ležaj i zaspao jer je šerif ionako tvrdio da neće stisnuti oka cijele noći. Tog se i držao. Neprekidno se šunjavao od prozora do vrata i proučavao okolinu, osluškujući zvukove koje je čuo i one koje je zamislio.

Neka buka navela je šerifa da Wattu predloži izviđanje. Velikodušno mu je posudio revolver i obećao da će ga štiti iz kuće svojom smrtonosnom dvocijevkom. Watt je pretpostavljao da buka dolazi od magarca, koji je trljao vrat o ugao kuće. Bartow je međutim, ustrajao a Watt ga odlučno odbio. Ukratko: bila je to gadna noć.

XXVIII

Svanula je zora, ali s njom nije došla i Rosita. Bartow je slijegao ramenima; naravno, to je trebalo i očekivati. Više je neće ni vidjeti. To što se do sada nijedno njegovo proročanstvo

nije ostvarilo nije ga ni najmanje obeshrabrilo, pa ih je i dalje neumorno izricao.

Rujući po kuhinji, šerif je naposljetku skuhaio kavu. Dovikivao je Wattu kako je ovo ionako njihov sudnji dan, osim ako državni tužilac spali onaj nesretni izvještaj i pronađe brzog konja. Ispili su gorku kavu i tada Watt odlučio da je vrijeme za polazak. Bilo je rano, ali bar ga nitko neće smetati dok bude prepisivao neka nejasna mjesta u izvještaju.

To je izazvalo lavinu šerifovih prosvjeda. Ne bi li ipak spalio izvještaj? Zar ne vidi da je na tom papiru zapisana smrtna osuda za njih dvojicu?

Metak im je osiguran. Ovi ljudi, zao kružio je rukom i obuhvatio cijeli svijet, zli su i ubojice. A najveće životno zadovoljstvo im je kada mogu ubiti nekog službenika savezne vlade.

Watt je bio preumoran da bi raspravljao. Raskršćo je barikadu koju je šerif nagomilao pred vrata i izašao na svjež zrak.

Kose, blistave sunčane zrake, obećavale su prekrasno jutro i lijep dan, ali Watt nije zbog toga osjetio nikakve radosti. Žmirne nekoliko puta i krene prema svom uredu, na Plazi. Kad je prošao dvadesetak metara, Bartow se odlučio i potrčao za njim, izvijajući vrat pri pokušaju da u isto vrijeme gleda na sve strane. Njegova opasna puška klatila se ovamo-onamo, ali je uglavnom bila uperena u Watta. Watt je toga bio svjestan ali nije mario. Osjećao se prljavo i nelagodno. Zar nije bio najomrznutiji građanin Santa Fea? Da bar može pokopati cijeli taj posao sa zemljišnim pravima! Kako se dogodilo da je i protiv volje odjednom postao glavna ličnost u gradu?

Postojala je samo jedna utjeha, ali to ga nije moglo izliječiti. Prije ili kasnije, neki od saveznih službenika morao se pozabaviti tim važnim pitanjem. On nije imao sreće, pa je to dočekalo baš njega.

**SVAKIH
14
DANA**

**Garth
Corrigan
John Havoc
Rip Kirby
Kerry Drake**

BIBLIOTEKA
IZABRANIH
STRIPOVA

Dok je Watt sjedio za stolom i pio, Bartow je stajao do prozora i povremeno ga izvještavao o zbivanjima na Plazi.

— Sada je izašao Englez Bob... i Palmerovi... i Ralph Hargett... Hej! Idu ovamo! Ne... stali su. Razgovaraju s nekim Meksikancima. Prokletstvo! Nikada nisam vidio toliko meksikanskih rančera na okupu!

Za Bartowa svi su Meksikanci bili rančeri, bez obzira da li je bio u pitanju govedar, ovčar, poljoprivrednik, prebogat **hacendado** ili drvosječa, vlasnik dvaju magaraca i naslijeđene sjekire.

— Gospode, kakva tišina!

— Ne bih rekao. — Watt ustane i priđe prozoru.

Trg se naočigled punio ljudima, koji su dolazili iz pokrajnih uličica. Gradom se proširila vijest da će Wattov izvještaj biti otposlao tog jutra poštanskom kočijom i nitko nije želio propustiti taj trenutak i ono što će se tada dogoditi. Čini se da su bili savršeno jedinstveni u svojim osjećajima prema Wattu, njegovu položaju i poslu. Više od polovine ljudi došlo je iz okolice grada, a mnogi su rančeri povel i svoje valueorse. Po debljini odjeće moglo se zaključiti da su se neki spustili čak iz planina.

Ljudi Dandyja Deea držali su se po strani, suncajući se pred »Zlatnom ružom«, naizgled samo nezainteresirani promatrači. No, Watt je znao da su bili opasniji od cijele ove mase starosjedilaca koja nije imala vodstva. Dandy se nije pokazivao; vjerojatno je smatrao da će događaji sami od sebe poteći onim tokom koji mu odgovara. Međutim, Bartow reče:

— Dandy će izići istog časa kad i vi. To je njegov veliki dan.

— Možda.

Watt se nadao suprotnom. Ako se Dandy ne pokaže i ne podjari ljude, postoji mogućnost da se gomila ne pokrene.

Dolazak nove skupine pridošlica zainteresirao je gomilu i glave su se počele okretati. Na trg je izašao Nat

Yarbrough praćen nekoliko vozara i namještenika. Trgovac dostojanstveno kimne skupini pred »Zlatnom ružom«, prijateljski se pozdravi s mnogim Meksikancima i onda zauzme mjesto ispred crkve, koje je bilo prazno jer su ga Meksikanci zbog nekog razloga izbjegavali.

— Sada smo gotovi! — promrmlja Bartow i zagleda se u Watta. — Čovjče...

— Još ne. Dok nema Dandyja Deea mislim da nitko neće pokrenuti ljude...

— Rekao sam vam... on samo čeka da izidete na trg!

— Vidjet ćemo — reče Watt. — Tko vozi poštansku kočiju?

— Još uvijek namjeravate poslati taj izvještaj? — Pogledajte one vani! Rasr-gat će nas na komade!

— Nešto sam vas upitao!

— Shattuck i Nizozemac.

— Hajde, pođite do Shattucka i recite mu neka dođe s kočijom ovamo i preuzme državnu poštu. — Watt pogleda u stranu. Bartow je tako drhtao da mu je bilo neugodno. — Možete poći kroz stražnji izlaz, preći dvorište pa preko zida.

Bartow brzo zakorači prema vratima, a onda oklijevajući zastane.

— Uzmite ga — rekao je molećivim glasom brzo pružajući revolver.

Watt odmahne glavom.

— Ako ne žele zakon, ne mogu im ga ugurati u grlo revolverskom cijevi. — Ali, onda razmisli i reče: — Dobro, stavite ga na stol. Možda ćemo se obojica bolje osjećati.

Bartow ga stavi gdje mu je bilo rečeno.

— Slušajte, zaboga... — počne, ali onda odmahne glavom i izvuče se iz neugledne sobice grizući donju usnu.

Nije se vratio, a Watt to nije ni očekivao. Revolver je bio dar koji je trebao olakšati njegovu savjest, a Watt ga kao takvog i prihvati. Sjedne za stol i doda posljednje riječi svom izvještaju kojeg je već odavno zamrzio.

Nesretnim ga je činilo uvjerenje da u ovom slučaju borba za ostvarenje zakona može donijeti više nesreće no dobra. Uz ostalo stanovnici Novog Meksika zahvaljujući njemu, zamrzit

će državu koje su građani tek nedavno postali.

No, ipak tu je Don Atilano Romero, koji može zahvaliti zakonu Sjedinjenih Država što je sačuvao glavu i novac. Ali, Don Atilano je posjedovao zemlju, njegovi su interesi bili zajednički s interesima gomile. Maria i Tobias mogli su zahvaliti Watu za svoju sreću, pa ipak stajali su napolju, među ostalima, spremni da sudjeluju u njegovu uništenju.

A Nat Yarbrough, taj moćni prijatelj? Borac za zakon i pravo, veliki rodoljub, sve dok zakon ne zagriže i u njegove interese. Watt je s gorčinom promatrao trgovca kako neprekidno u pokretu, kruži trgov, razgovara i ručkuje se s ljudima koji su se spremali da ga raznesu. Bilo je to podlo, gadnije od Dandyja Deea, koji je bar otvoreno pokazivao neprijateljstvo.

Watt se osjećao jezivo, beskonačno osamljen. Više ništa, čak ni kukavički Bartow, nije stajao između njega i gomile. Stresao se kao u groznici, zaplašen da ga panika ne savlada prije dolaska poštanske kočije. A kada i dođe, hoće li imati snage da izađe i preda poštu?

Hoće! Mirnom rukom zatvori i zapečati omotnicu, radeći polako i pretjerano pažljivo da bi vrijeme što brže prošlo. Ali, kočija još uvijek nije dolazila. Watt pokuša razmisliti o ljudima koji ga okružuju, o zakonu i o mogućim razlozima vlastitog neuspjeha.

Odjednom, vani gomila zagraja i Watt proviri kroz prozor. Ugleda Shattuckove prosijede zaliske, koji su plovili iznad glava. Ljudi su se razmaknuli da bi propustili četvoropreg svježih, snažnih mazgi koje su dolazile visokim, kratkim kasom pod zategnutim uzdama. U četvrtastoj kutiji kočije nije bilo putnika... osim ako su se zavukli pod sjedala.

Ponosno ukočen, kako je to uobičajeno u vozara poštanskih kočija, Shattuck je vozio ravno kroz gomilu, kao da i ne postoji. Zaustavi kola na priličnoj udaljenosti od Wattova ureda ističući time u ovom slučaju i vlastitu i poštanske službe.

Watt podigne omotnicu i duboko udahne, da bi umirio živce. Prisjetiti se

u tom času stare filozofske misli da se protiv panike najbolje boriti tako da se što prije otvoreno suprotstavi opasnosti. Ta je teorija, jednako kao i ona da se neuslišana ljubav najbrže liječi zaboravom, pretpostavljala dovoljno jaku volju pacijenta. U ovom času, Watt nije bio siguran da je posjeduje.

Poput nekoliko stotina nezadovoljnika koji su se skupili na Plazi, Shattuck je kriomice, ispod čupavih obrva promatrao vrata ureda državnog tužioca. Watt se okrene od prozora, s omotnicom u rukom, spreman da ide. Istog trenutka na vratima »Zlatne ruže« pojavio se Dee i Watt zastane, promatrajući ga kako zauzima položaj malo ispred svojih ljudi.

Znači, spreman je ostvariti prijetnju i sam će onemogućiti odlazak izvještaja. Watt se smrkne i sa stola podigne revolver, što ga je ostavio Bartow. Pravo je moć. Moralno, da. Watt pogleda na revolver koji mu je ležao u otvorenoj ruci. Mnogo će mu koristiti moralna pobjeda ako je dočeka mrtav, a zadatak zbog kojega je poginuo ionako neće biti obavljen. Katkad, u trenucima poput ovoga, pravdi je bila potrebna pomoć sile i oružja, kako bi bila provedena. Gurnuvši revolver za pojas, izađe na Plazu i polako krene prema kočiji. Zapečaćena omotnica bila mu je u ruci, svakome na vidjelu. Nikakvi snažni osjećaji više nisu gospodarili Wattovom sviješću. Koraćao je u mrtvoj tišini, ne osjećajući baš ništa. Jedna od njegovih čizama tiho je škripala, to je tek sada prvi puta primijetio. Produži ne gledajući ni u koga.

Dandy Dee, ne žureći se pođe prema njemu i vikne:

— Ne, gospodine Coxon!

Glas je bio miran, zvonak i jasan. Imao je prizvuk svečane zakletve.

Dandy je bio savršeno dotjeran, kao uvijek. Koraćao je ujednačeno i mirno, a ljudi su mu se sklanjali s puta. Nitko od njegovih nije ga slijedio. Kao što reče Lish Bartow, to je bila njegova predstava. Obavit će to sam, javno i konačno kad je već slijed događaja doveo do toga.

Možda se još nadao da će se Watt pokolebati pred njim, da će u posljed-

njem čašu ustuknuti, okrenuti se i potrčati u zaklon, praćem divljim gromoglasnim smijehom iz stotine grla. Ako ne, on će pucati. Postojala je razlika, iako za Dandyja ne suviše značajna, između davanja zadataka plaćenicima da nekoga ubiju i obavljanja te radnje vlastitom rukom. Razlika je postojala, ali je cilj bio isti. Ipak, ovaj drugi način pretpostavljao je da oba sudionika budu naoružana.

Ustrijeliti nenaoružana čovjeka značilo je lomiti ustaljene običaje i zakone. Razlog i okolnosti trebali bi biti vrlo snažni da bi se umirilo javno mišljenje. Dandy je, vjerojatno, smatrao da su ovog puta razlozi dovoljno jaki.

Watt se okrenuo prema njemu i zastao. Odgurnuo je krilo kaputa i otokrio držak revolvera zataknutog za pojas, dajući Dandyju na znanje da je naoružan i spreman da se brani. Dandy kimne i nastavi naprijed.

XXX

Prisutni su netremice promatrali Dandyjevu desnicu, sve dok Wattov pokret nije privukao njihovu pažnju. Začulo se mrmljanje, isprepleteno od iznenađenja i uzbuđenja. Tužiočev je revolver mijenjao ubojstvo u dvoboj, ili bar privid dvoboja.

Dandy zastane na desetak koraka od Watta i upita:

— Da li vam ova udaljenost odgovara, gospodine Coxon?

— Kao i bilo koja druga.

U tom času pokrenuo se i Nat Yarbrough i izdao neku zapovijed svojim ljudima. Brzim je koracima krenuo prema Dandyju a njegovi ljudi krenu za njim. Bob istog časa povede svoje ljude, koji su povećali razmak između sebe, kako bi pokrivali veći prostor svojom vatrom.

Dandy okrene glavu i, shvativši Natovu zamisao, okrenuo se prema njemu. Šutlo je, brzo razmišljajući.

— Gotovo je — reče Yarbrough grubo. Onda dovikne Wattu: — Predajte Shattucku poštu! Shattuck, proklet blo, uzmi pismo i putuj!

Skandinavac i dvojica trojica snažnih vozara prijeći su pošla prema kočiji. Shvativši prijetnju, Shattuck je brzo sagnuo i prihvatio omotnicu iz Wattove ruke. Tada progovori Dandy. Ne Yarbroughu niti Wattu. Obratio se mnoštvu mirnim, ali uvjerljivim glasom:

— Čini se da je Nat Yarbrough okrenuo kožu! On želi da država zaplijeni našu zemlju! Da li to i vas zadovoljava?

Nije ih zadovoljavalo. Gomila je zažagorila i zatvorila krug oko kočije. Uzalud je Yarbrough prosvjedovao, uzalud je vikao da ni on ne želi ostati bez zemlje, ali da se službenici vlade moraju poštivati.

Nitko ga nije slušao. Buka je postala zagušljiva. Dandy Dee je izrekao onu pravu riječ i dobri senor Yarbrough odjednom je za svakoga postao podli gringo, duboko umiješan u zavjeru da se svakog stanovnika Novog Meksika liši njegove očevine.

Yarbrougha su usutkali, Watta gurnuli među mazge, a Dandy je izdao zapovijedi Bobu, koji ih je odmah prenio dalje. Pružila se izvanredna prilika da se obračuna s protivnikom uz pomoć starosjedilaca.

Dee i njegovi, ionako su jedva čekali da se oduže Yarbroughovoj četi za razbijanja koja su počinili u »Zlatnoj ruži« noć nakon plesa. Mislili su da će to morati sami obaviti, ali sada je na njihovoj strani bilo i nekoliko stotina starosjedilaca.

— Uvijek sam se nadao nečem sličnom — uskliknuo je Bob, izvukavši svoj revolver — bokser. Ogledao se, tražeći čeljust koju bi bilo vrijedno razbiti. — Prekrasno si to izveo, Dandy!

Počeo se probijati prema tužiocu, kao najprimamljivijoj lovinu.

Watt se upravo oslobodio između preplašenih mazgi. Revolver mu je bio ispaio iz ruke i netko ga je gurnuo dalje. Watt se provuče ispod životinja, pronađe ga i preko mazginih leđa nanišani na Boba. Zbunjen tim manevrom, revolveraš naglo ustukne.

Mala, ali odlučna četa Španjolaca krčila je put kroz uskomešanuu gomilu. Predvodio ju je Don Atlano Romero,

KVIZ

• križaljke • testovi • rebusi
• ljubavne i krimi priče • žale

**izlazi svake
druge srijede**

40 STRANA - 3 DINARA

s ranča Gancho. Bolnim udarcima teškog kratkog biča uklanjao je one spore. Iza njega išlo je tucet u kožu odjevenih vaquerosa, a začelje su sačinjavali Maria, Tobias i Rosita.

Bilo je potrebno samo nekoliko časa-ka da se odlučna četa probije do poš-tanskih kola. Ovdje je Don Atilano za-štao, okrenuo se i naklonio. Iza zida snažnih leđa njegovih jahača izašla je La Senora, zahvalivši mu smiješkom. Kraljevskim zapovjedničkim pokre-tom, Don Atilano je dao na znanje Shattucku neka odmah napusti svoje sjedalo. Pred njegovim užarenim po-gledom vozar ustukne, klizne na zem-lju i uhvati uzde čeonih mazgi.

Nastup i način Don Atilana bili su nešto što je trebalo vidjeti. Podigao je La Sonoru na visoko sjedalo čeličnom dražesti baletnog majstora. Činilo se da ju je jedva i dotakao... kao da je dolebdjela na visoku klupu. Gomila je zagrajala i utihnula u znak poštovanja La Senori i njenoj nepokolebivoj tjelesnoj straži.

La Senora se nasmiješila i lako na-klonila:

— Velika je sreća za mene, što sam naišla na vas, Don Atilano. Mil gra-cias.

Duboko se naklonio.

— Por nada, Dona Olivara — odgo-vori odsječnim glasom, kao da se sas-vim po sebi razumije da će se zbog nje probiti kroz razjarenu gomilu, obarati ljude i pri tome izgubiti šesir.

Dandy reče s neuobičajenim nestrp-ljenjem:

— Dosta, Bob! Čekaj! — Gledajući Senoru, namršti se i skine šesir.

Watt, koji se nalazio sasvim blizu, mogao je vidjeti nešto što ga je zapre-paštilo. La Senora se bojala! Pod krin-kom smirenosti i smiješka krio se strah. Izložila se mnoštvu, privukla svačiji pogled, pa ma kako joj to teš-ko palo. Ipak, uradila je to i samim svojim prisustvom spriječila opći su-kob. Poznavala je svakoga od njih i svatko je znao za nju. Pitali su se što bi je moglo potaći da se umiješa u taj kaos. Bio je to neuobičajen korak za jednu ženu ranga La Senore, bez obzi-ra na to što je njezin suprug bio um-iješan u gužvu.

Osvojila je kočiju ali nije znala što bi s njom. Njene prekrasne velike oči bespomoćno su potražile zapanjenog Yarbrougha, pa Watta, a tada kao da se nečega sjetila i počela govoriti.

Uradila je to običnim glasom, ne pojačavši ga, pa su svi morali utihnuti i pažljivo slušati da bi je mogli razumjeti. Obratila im se kao skupini prijatelja i znanaca koji su se sastali da riješe neki manji problem.

Braća Palmer su neprekidno gunda-la.

— Tišina! — promrmlja Dandy. — ili ću vam vlastitom rukom odrezati jezi-ke!

—Nije li to bila kazna za svetogrđe prije mnogo stoljeća? — upita šaptom Bob. — Primjerno, rekao bih. Ali, Eng-lezi to znaju bolje. Na brodu za prije-voz osuđenika gledao sam kako bijed-nika zavezanog spuštaju u more da bi mu morski psi odgrizli noge, a dotle...

— Ispričaj mi to drugom prilikom.

— Oprosti. Ti je doista slušaš?

— Pokušavam.

A ono što je govorila La Senora vri-jedilo je poslušati, ako ni zbog čega onda zato što su njene rečenice bile kao poezija, zaista dobra poezija, koja uči istini.

Svojim je slušaocima objasnila da se razlike u gledištima upotrebom sile neće nikada izgladiti, niti je takav postupak razuman i dostojanstven. Bilo bi bolje kada bi surađivali s gospodi-nom Coxonom u pokušaju da se vlas-nicima zemlje sredi imovno stanje i da dobiju prave dokumente za svoju zemlju.

Njeni su slušaoci počeli mrmljati, vrteći glavama. Bila je žena i nije imala iskustva s takvim stvarima. Ali, to joj nije davalo pravo da se okrene protiv vlastitog naroda. Da je muška-rac, skupo bi to platila.

Osjetivši nezadovoljstvo, La Senora je priznala da je u starim danima bilo dovoljno rukovati se i time bi svaka prodaja i kupovina bila punovažna. Sada je, međutim, Novi Meksiko po-štao dio velike države koja zahtijeva od svih svojih građana da poštuju za-kon.

Da zahtijeva, to je bila činjenica. Ali, slušaoci su zapitali koje su prednosti tog zahtjeva.

— Mi vjerujemo u pravednost naše vlade, zar ne? — upitala je. — Zar bi država opljaškala svoje građane? Ne, ona će braniti njihova zakonska prava. Gospodin Coxon, predstavnik te vlade, vrlo uporno nastoji u provođenju tih prava kao što su se svi do sada mogli i uvjeriti.

To je u nekih izazvalo smiješak, a La Senora je brzo nastavila. Zbrka sa zemljom, reče, podsjeća je na zbrku sa žigovima goveda. Bez pravog žigosanja nitko neće biti siguran što zapravo posjeduje. Čovjek može dojahati na otvorene pašnjake, izabrati krdo, prodati ga i smijati se u lice pravim vlasnicima. Srećom, postoje zakoni o žigosanju. Zapravo, upravo se gospodin Coxon poslužio tim zakonima da bi zaštitio prava izvjesnog, nama dobro poznatog rančera čiju su stoku neki zlonamjerni ljudi ukrali prepravivši žigove.

Takav je govor bio najbliži životu i pogodio je svakoga u srce. Senora je to iskoristila:

— Čiji put treba slijediti? — upita. — Mog supruga, časnog građanina i vašeg prijatelja ili — dobacila je pogled Dandyju Deeu — put vlasnika saluna, kockara i počinioaca drugih djela koje je bolje ne spominjati?

Postavila je pitanje, ali im nije dala vremena da se opredijele, već je nastavila:

— Kupovanje velikih imanja može postati žalosna prepreka sreći. To žalosnija što je sreća zapravo bila cilj svega... — Duboko je uzdahnula. — Moj je suprug trgovac. Pa ipak, vi biste morali znati da nikada ne dijeli bezvrijedne poklone. On... on vraća...

Oklijevala je, a grlo joj se stislo od uzbuđenja. Pogledala je Nata Yarbrougha na čudno molećiv način. Njegov je lice pokazivalo radoznalost, možda neshvaćanje ali joj ipak kimne neka nastavi.

— On vraća svu zemlju koju je do sada kupio — rekla je jedva čujno — svojim prijateljima koji su mu je prodali. On to nikada ne bi uradio kad bi vjerovao da će država oduzeti zemlju,

jer bi tada njegovi darovi bili bezvrijedni. Naprotiv, on to čini kako bi pokazao svoje povjerenje u vladu i zato da biste vi razumjeli kako je gospodin Coxon...

Nije uspjela završiti, ali nije bilo ni potrebno. Slučaj je bio riješen. Ljudi su se nagurali oko jadnog Yarbrougha i oko kočije sve dok se nije zanjihala. La Senora se preplašeno nasmijala. Od desetak ruku koje su se pružale da joj pomognu sići, izabra Wattove.

Neumorni Don Atilano prokrci put za nju i njenog supruga. Zapazio je nesigurnost u njenom pogledu i rekao, nijansu oštrije no što joj se obično obraćao:

— Hrabro, Dona Olivara! On vam je već oprostio! A tko ne bi?

— Takav čovjek — doda Watt — ne bi bio pravi čovjek.

Don Atilano mu je dobacio kratak osmijeh, ističući zadovoljstvo što je njegov dobar prijatelj, javni tužilac, mudro odlučio postati pistolero.

Englez Bob pogleda svog poslodavca, koji je još uvijek držao šejir u rukama.

— Bobe, ona je okrenula protiv našu vlastitu zamisao. Sada će svi ređom tražiti da doblju papire za svoju zemlju. Mudro je to izvela.

— Mogli smo je prekinuti, zar ne?

— Nemoj na to ni pomišljati. Svi do jednoga bili bi protiv nas. Coxon je bio spreman na pucnjavu i to je bilo ono što bi nama odgovaralo. Ali protiv žene kao što je La Senora ne možeš se boriti. Nema Meksikanca koji ne bi dao život za nju. Gledaj, i šerif Bartow se izvukao iz svoje rupe. Čak i on zna da je sada siguran.

— Zar jest?

— Coxonov izvještaj će izazvati cijeli slijed događaja. Vjerojatno će ovdje uskoro zasjedati savezni sud, koji će pregledati stare zemljišne knjige i sve moguće dokumente, kako bi se ustanovilo pravo vlasništva. Pri tom će iskopati i podatke o nekim ljudima, koji to ne žele. Ne, Bobe, ništa još nije završeno: ni to sigurno!

Nat Yarbrough je držao ruku svoje supruge i tragao za pravom riječi. Nije je mogao naći, jer je neprekidno razmišljao o tome kako će za nekoliko

dana biti dvadeset prva godišnjica njihova braka, kako je godinama radio za to da bi ona tog dana postala kraljicom Ortizove zemlje i kako je to odbacila u jednoj rečenici.

— Ja sam užasna budala! — usklikne najzd. — Nije li tako, Olivara?

— Možda si samo u nečemu bio kratkovidan — ispravila ga je i onda u istom dahu rekla: — Ja te volim **querido**... deset tisuća puta više no što sam voljela ikojeg muškarca i isto sam toliko puta ponosna što sam tvoja supruga.

— **Vida mila** — promucio je najnježniju riječ koja mu je bila poznata. Bio je potresen do dna svoga bića. — **Zivote moj**...

Shattuck zapucketa bičem i potjera zapregu da što prije odnese prokletu pismo iz prokletog grada. Uz njega je sjedio Bartow, koji se sam imenovao čuvarom. Kad je uspio sve do sada sačuvati i izvještaj i Watta, pobrinut će se da pismo stigne na odredište i bolje da nijedan majčin sin ništa ne pokuša. Jer, tamo odakle on dolazi nijedan se posao ne radi samo do polovine.

XXXI

Jedva je prošlo podne kada je Dillenschneider dojahao u grad na jednoj od mazgi, vapeći u pomoć. Ulice su bile puste; samo se pridružila horda djece i čupavih pasa, podižući neopisivu buku. U svojem uredu Watt je osluškivao čudne zvukove i prišao prozoru u trenutku kada je bučna povorka, predvođena Dillenschneiderom koji se jedva držao na mazgi, provalila na trg. U tom istom trenutku, dvostruka vrata »Zlatne ruže« otvorila su se sa treskom i Englez Bob je iz sveg glasa povikao:

— »Zlatna ruža« časti!

Watt odmah izide, s namjerom da opet zatvori salun, ali tada jahač na mazgi uzvikne svoju poruku:

— **Zasjeda!**

Ta kristalno jasna riječ očito mu se svidjela, pa ju je ponovio još dva, tri puta i dodao da stari Shattuck dovozi

ranjenog Bartowa koji je zakrvario cijelu prokletu kočiju.

— Što se dogodilo? — upita Watt.

— Pa, rekao sam — začudi se Dillenschneider, ali ipak pruži i dodatna obavještenja.

Tri zakrabuljana čovjeka izjahala su iz grmlja, zaustavila kočiju i otela dio pošte... točnije rečeno, Wattov izvještaj. Usprkos obrazinama Dillenschneideru su nalikovali braći Palmer. Štoviše, prepoznao je konja. Ne, Lish Bartow nije zadobio ranu braneći kočiju. Kada su se u daljini pojavili razbojnici, odmah je odbacio pušku, i ona je opalila i kroz sjedište osula mu stražnjicu olovom.

Watt uputi dug pogled prema »Zlatnoj ruži« i bez ijedne riječi pođe prema salunu.

Na pola puta presretne ga Nat Yarbrough, istrčavši iz svog skladišta.

— Ne ulazi onamo! — upozori i uhvati ga za podlakticu. — Što se dogodilo?

Watt mu ispriča u nekoliko kratkih rečenica.

— Zločin je težak — prizna Nat. — Pljačkanje državne pošte, presretanje kočije... ali to nije razlog da počiniš samoubojstvo. Imaš li dokaza...?

— Do vraga s dokazima! — prasnu Watt, — najprije ću ga srediti, a onda potražiti dokaze.

Rvali su se još neko vrijeme, a onda je pritrčalo nekoliko vozara koji su pomislili da Watt namjerava uhapsiti njihova poslodavca.

— Dobro, prokletstvo? — opsovao je naposljetku Nat. — Ako ne odustaješ i mi ćemo s tobom. Naprijed, momci!

Pošli su tako voljno da se Watt jedva probio na čelo. Ušli su kroz otvorena vrata poput ovnova, a tako su i dočekani.

Sakriven iza vrata, Englez Bob je propustio Watta, a Yarbrougha dočekao udarcem boksera među oči. Onesviješten, trgovac se srušio u nespreme ne ruke svojih ljudi.

Sa svoje strane vrata Dandy je uputio udarac u Wattovu bradu, gotovo mu otkinuvši glavu. Na rukama je nosio rukavice ojačane na zglobcima šake tvrdom kožom, kako ne bi ozlijedio nježne kartaške prste. Drugi udarac zahvatio je Watta iza uha i on je

**Moda, kozmetika,
domaćinstvo**

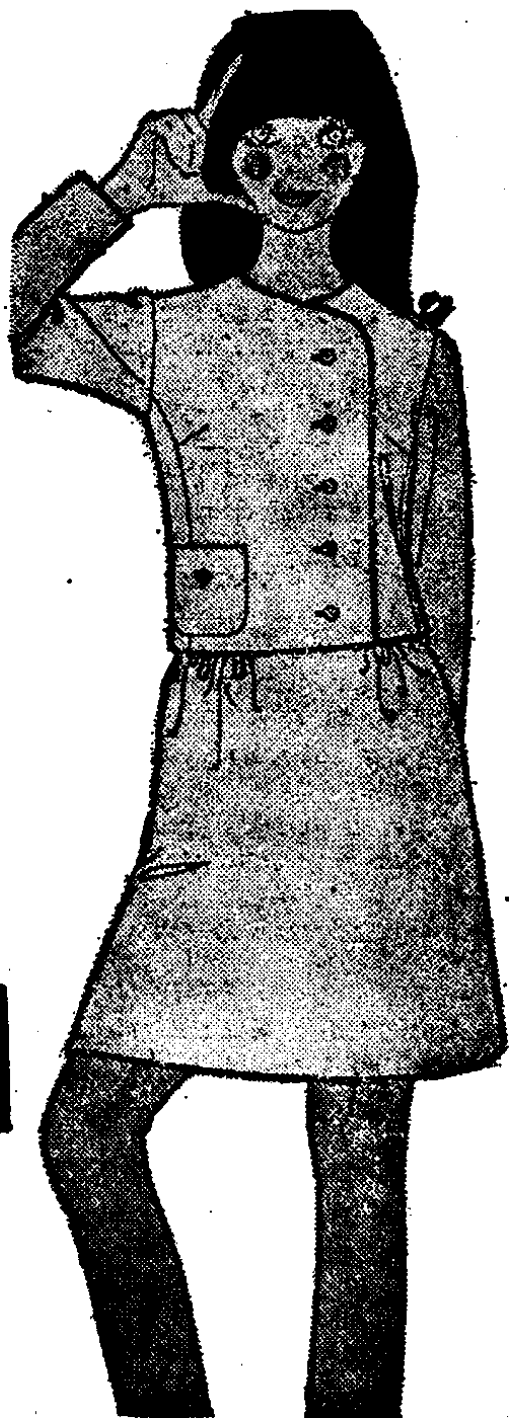
**Savjeti
liječnika i
psihologa**

**Novela, roman,
zanimljivo štivo**

**ukratko: SVE
ŠTO ZANIMA
SUVREMENU
ŽENU**

Svijet

**jugoslaven-
ska ženska
revija**

tresnuo na pod, a revolver mu je ispao iz ruke. Dandy ga odbaci vrhom čizme.

— Završimo s time na brzinu! — rekao je Bobu i ostalima koji su čekali zapovijedi. — Uvucite Yarbrougha!

Bob je poveo ljude pred salun, gdje su vožari odnosili onesviještenog trgovca. Došlo je do natezanja oko žrtve, što nije ni najmanje poboljšalo NATOVO stanje. Iz skladišta je istrčalo pojačanje, nekoliko radnika naoružanih motkama i kukama. Da bi ih zadržali na pristojnoj udaljenosti, Dandyjevi borci povukli su revolvare i osuli došljake olovom.

— Prestani pucati! — vikne Dandy. Tučnjava, ma kakva bila i s najtežim posljedicama prošla bi nezapaženo jer su takvi sukobi bilo gotovo svakodnevnici, ali bitka s vatrenim oružjem i nekoliko mrtvih daleko bi se pročula i izazvala neželjene reakcije.

Iskoristivši nedoumicu, Yarbroughova je četa spasila ranjenog trgovca i povukla se, osuvši revolveraše kišom kuka, motika i noževa.

— Utvrdit će se u skladištu! — viknuo je Bob, kome je jedna kuka rasparala obraz, od oka do usta. — Da ih istjeramo odande?

— Morat ćemo — odgovori Dandy. — Građani su na njihovoj strani i ako ih brzo ne udesimo, gotovi smo.

— Dingut ćemo ih u zrak, Dandy! U tom skladištu ima baruta i municije. Zapalit ću im ga pod petama i sve će odletjeti u nebo. Nakon toga možeš raditi iz tog starog grada što god želiš!

— Uradi to, Bobe!

— Želio bih da i Coxon odleti s Naton...

— I sam će to poželjeti kad ja svršim s njim.

— Glavobolja? — upita Dandy kada je Watt naposljetku otvorio oči.

Barmen, poslužitelj, svi su bili napolju. Velika dvorana »Zlatne ruže« pripadala je samo njima.

— Ustani, Coxon!

U svojoj boksačkoj karijeri Watt je bio dva puta nakautiran i to ga je poučilo da se ne miče, ne diže, niti otvara oči sve dok se potpuno ne opo-

ravi. Kad je ustao, glava mu je bila sasvim bistra, iako koljena još nisu bila najčvršća.

— Dobro — Dandy odloži čašu na tezgju i dohvati svoje rukavice. — Coxon, uvalio si me u velike neprilike. Ako ti dopustim, mogao bi me upropastiti. Ali, neću! Kada svršim s tobom, bit ćeš sam sebi na teret... jasno, ako ostaneš živ.

Watt je pograbbio tešku stolicu i bacio je Dandyju u noge. Ovaj je odskočio, zaprepašten brzinom kojom se Watt oporavio. Nogom odbaci stolicu natrag, pokušavajući dobiti na vremenu kako bi mogao navući rukavice. Watt je ponovno podigne i zavila prema glavi protivnika, odlučan da mu ne da ni trenutka predaha.

Dandy makne glavu, ali teška stolica zahvati njegovo rame i sruši piramidu ulaštenih čaša. Watt se hitro baci na protivnika i Dee je morao odustatu od rukavica. Izmijenili su nekoliko udaraca, a onda Dandy žaroni ispod kockarskog stola i pojavi se na drugoj strani. Iznenada se nagnuo naprijed i udario Watta u lice, a ovaj je podigao stol i oborio Dandyja u sjedeći položaj.

Vjerujući da može završiti bitku, Watt se baci naprijed, ali ga dočeka par snažnih nogu i odbaci u zrak. Otklizao se, leđima naprijed, i pri tome slomio četiri stolice i velik meksikanski čup. Izvlačeći se iz te gužve, Watt primijeti da je Dandy posegnuo pod kaput.

— Ne, nećeš!

Zavitlao je u Deea velik komad čupa i dok se ovaj izmicao već je bio na njemu. Nakon kratkog rvanja, našao se odozdo, a lakat protivnika pristisnuo mu je dušnik gušeći ga. Onda je Dandy slobodnom rukom izvukao revolver i podigao ga. Watt, kojem je lice već počelo plaviti od nestanka zraka, shvati da Dandy neće pucati već mu namjerava revolverom razbiti glavu. Ljevicom uhvati zglavak naoružane ruke, a kada se Dandy pokušao osloboditi, izgubio je ravnotežu i Watt ga je drugom rukom šćepao za grkljan.

Davili su se međusobno. I jedan i drugi zijevali su izgubljenih očiju ali

ni jedan nije popustio. Bili su na najboljem putu da se međusobno uguše.

Konačno, i iznenada, zrak je našao put u Wattova pluća. Dandy se skotrljao u stranu i Watt spusti ruke koje su teško lupale o pod. Pogled mu se razbistrio i on je okrenuo glavu.

Dva metra dalje Dandy se nekako podigao na koljena i pokušavao nanišani na njega.

XXXII

Na vratima saluna pojavila se Anna, vukući za sobom golemu pušku za slonove. U to je oružje imala povjerenja. Nije li je baš to spasilo pred razjbešnjelim stadom?

Još uvijek pokušavajući nanišani u Watta Dandy je razrogačio svoje već izbuljene oči. Anna je vrisnula, pritrčala i jednostavno ga opalila teškim kundakom, kao toljagom. Dandy se onesvijestio.

Watt je tek uspio sjesti kada mu je Anna već gurnula tešku pušku u ruke:

— Namjeravaju zapaliti skladište! Tamo ima baruta! I otac je unutra sa svojim! — Počela je tražiti naokolo i pokupila s poda oba revolvera. — Zauštavi ih, dragi. Moraš ih zaustaviti!

Ne čekajući Watta, pritrčala je vratima i počela pucati iz oba revolvera.

Pred skladištem Bobovi su ljudi nagomilali nešto sjena i zapalili ga. Oni unutra nisu mogli ništa protiv toga, jer čim bi se netko pojavio na prozoru, dočekala ga je kiša olova. Gledaoci, kojih je već bilo na stotine, zabrinuto su pratili tok događaja, znajući kolika je opasnost vatra u srcu grada.

Annini meci svratili su pozornost svih na kockarnicu. Bob je odmah podigao revolver i opalio, ali je i sam znao da je kalibar smiješno premalen za takvu udaljenost.

Watt pritrča Anni i gurne je u stranu. Englez odbaci oružje i istrgne jednom od Palmerovih iz ruke novl, dugocijevni Walker Colt, kalibra 44.

Watt podigne pušku i nanišani. Na drugoj strani stajao je Bob, raširenih nogu, i držao teški revolver obim ru-

kama. Watt je čekao, nadajući se da će se revolverska cijev spustiti. Međutim, ona se sasvim umirila, tako da je mogao vidjeti crnu rupu cijevi i obline bubnja a iznad svega Bobovo iskolano oko.

Opali.

Tutanj silne puške zaglušio je sve ostale pucnjeve. Kada se Watt oporavio od udarca kundaka, razišao se i oblačić barutnog dima, pa je mogao vidjeti kakav je pokolj uradio jednim hicem. Ogromna kugla prošla je kroz Boba i pokosila još trojicu ili četvoricu iza njega.

Watt odbaci pušku, uzme iz Anninih ruku revolvere i iziđe. Još nije mogao istisnuti ni glasa iz prignječena grla, ali Anna je mogla:

— Ea, hombres! — vrisnula je prema neodlučnoj gomili. — Zar očekujete da će on ugasiti i vatru umjesto vas? U skladištu ima baruta! Raznijić će pola grada ako ne pogasite požar! Hajde, mičite se!

To ih je pokrenulo. Dandyjevi ratnici okrenuli su se prema novoj opasnosti, ali više ih ništa nije moglo spasiti. Watt je pucao dok nije ispraznio oba revolvera, a iz skladišta su izjurili vozari, naoružani novom zalihom kuka. Uskoro je bitka sasvim prestala, a mnoštvo je još gonilo ponekog Dandyjevog revolveraša uskim ulicama.

La Senora je pronašla Watta i Annu usred raspoložene gomile. Čas kasnije pridružio im se i Nat Yarbrough, povezana čela:

— To je puška i po! — usklinuo je. — A, tako mi boga, vi ste joj po mjeri!

— Nadam se da više nikada neću iz nje opaliti — reče Watt promuklim glasom, želeći time dati na znanje da je shvatio kako i on može biti silan ako se za to ukaže potreba.

— Gdje je Dandy?

— Prošao je gore od nas. — Watt pokazuje glavom prema salunu. — Možete ga pogledati i reći mu da ću za jedan sat napisati nalog za njegovo hapšenje.

— Daješ mu jedan sat... zašto?

— On me nečemu naučio. Osim toga, dugo suđenje pokvarilo bi mi planove, jer namjeravam dati ostavku i otvoriti vlastitu posao.

— Dobro! — usklikne Yarbrough. — Tako se bolje zarađuje.

— Svakako. Zemljoposjednici će imati teškoća da bi dokazali svoja prava bit će im potreban odvjetnik.

Yarbrough ga zapanjeno pogleda.

— Najprije ih dovodiš u neprilike, a onda ih iz njih vadiš? Nije li jedno suprotno drugome?

— Ni govora. Nered u pravima vlasnika suprotno je zakonu, ali oduzeti nešto punopravnom vlasniku protivni je pravdi? Vidiš li kako je to jednostavno?

Kada je Nat ušao u salun, Dandy je još uvijek sjedio na podu i stezao glavu obim rukama.

— Dobro te je sudio. — Nat ponosno pogleda ruševine nekada luksuzne dvorane.

— Što se dogodilo mojim ljudima, Nat?

— Bob je gotov, ostali još neko vrijeme neće na noge. Neki su uspjeli pobjeći. A što je s tobom?

— Tko zna? — Dandy sliježe ramenima i polako ustane. — Imamo li vremena za još jedno piće?

— Watt Coxon ti daje jedan sat.

— Milostivo. — Potražio je crni vrč i padio piće u dvije šake. — U zdravlje, Nat!

— Mmmm...

— Uhl! — Konjak je palio Dandyjeve rasječene usne. — Bio sam gotovo na vrhu Nat. Postigao sam sve što sam htio i onda sam ugledao... ti znaš, Nat. Vrijedilo je pokušati.

— Nijedno drvo nije odraslo do neba, Dandy.

— I neće, jer se uvijek pojavi neki hodočasnik poput Coxona, sa sjekirom u ruci. Tebe sam nadvladao, Nat, ali njega sam potcijenio. Ne razumijem... Uzet ćeš ga u obitelj?

— On će uzeti Annu... vjerujem.

— Sretnik. Ako ne namjeravaš pucaati, uzeo bih brzog konja i krenuo za Meksiko.

— Najbolje da odmah kreneš.

Izišavši, Nat se ogleda za svojima. Svi su bili na Plazi, kraj zastave. Anna je držala Wattovu ruku i govorila.

— Mora da te sve boli... kakva strašna tučnjava! Podimo kući, ja ću te njegovati. — Usput je dobacila majci pogled koji je La Senora ispravno protumačila kao molbu da se pozabavi u nekom drugom društvu.

Oči su joj se ovlažile. Okrenula se i pošla prema Natu da bi ga pohvalila zbog pristanka kojeg još nije ni dao.

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

82. L. L'Amour: UTAH BLAINE
83. F. Short: ZAŠTITNIK IZ TEKSASA
84. Hal Warner: LEŠINARI TONTO BASINA
85. John Gilmore: PAKLENA PJESMA PUSTINJE
86. William O'Connor: DVOBOJ S PRIJATELJEM
87. Al Cody: NA STRANI INDIJANACA
88. Jim Sheridan: NAMAMI VUKOVE U ZAMKU
89. H. S. Sharon: SMRTI U SUSRET
90. H. S. Sharon: ĐAVOLJI RANČ
91. Clay Hunter: USAMLJENIK S RIO BRAVA
92. Robert Ullman: MOHIKANINA DRUŽBA
93. H. S. Sharon: LOV NA DOLAR
94. Robert Ullman: ŠANSA ZA BENA
95. Shepard Rifkin: PUT KINGA FISHERA
96. L. L'Amour: DOLINA MIRA
97. H. Haton: KONJANICI IZ PAKLA
98. B. Arthur: DVA REVOLVERA
99. Dudley Dean: TVRD ORAH
100. D. B. Newton: POVRATAK OSVETNIKA
101. H. S. Sharon: OSVETA BUNTOVNIKA
102. H. S. Sharon: PLJAČKA U LOS ALAMOSU
103. J. T. Edson: ČOVJEK KALIBRA 44
104. Matt Chisholm: POBJEDA MCALLISTEROVIH
105. Lee Martin: ZLODUH SANTA RITA
106. Robert Ullman: KOLORADO KID
107. Bill Fargo: OTMJENI PLJAČKASI
109. Frederick H. Christian: DOUŠNIK
110. U. H. Wilken: GROBAR JOE
111. Louis L'Amour: OPASAN PUT
112. G. F. Unger: UNAJMLJENI REVOLVERAS
113. Frederick H. Christian: SUDDEN U ŠKRIPCU
114. Lee Floren: REVOLVERI IMAJU RIJEČ
115. F. G. Unger: UMRIJETI ZA VIRGINIJU
116. Matt Chisholm: KRVAVE OKLADE
117. Marshall Grover: TREĆA PLJAČKA
118. J. T. Edson: VRIJEME OBRACUNA
119. U. H. Wilken: NA ZMIJSKOJ RIJECI
120. J. H. Edson: U SUSRET BORBI
121. Matt Chisholm: TRAGOVI BARUTA
122. Scott F. Scott: NESTALA KOČIJA
123. Louis L'Amour: NEUSTRAŠIVI BORAC
124. H. S. Sharon: TVRDOGLAVI ŠERIĆ
125. Jonny Pegg: BEZIMENI BORAC
126. L. L. Foreman: GRINGO

U PRIPREMI:

127. G. F. Unger: KILRAINOVA BORBA

Timothy Tatcher.

**humorističko-kriminalistički
roman**

• u novinskim kioscima

